

VIJEĆE
TRŽIŠTA
RADA
ISTARSKE
ŽUPANIJE

REI - Raising employment in Istria

Projekt sufinancira Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

STRATEGIJA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA ISTARSKE ŽUPANIJE 2016. – 2020.

prosinac 2015.

SADRŽAJ

Uvod	5
Demografski podaci	6
Obrazovanje	9
Predškolsko obrazovanje (vrtići i jaslice)	10
Osnovnoškolsko obrazovanje	11
Srednjoškolsko obrazovanje	13
Visokoškolsko obrazovanje	16
Ostalo obrazovanje	17
Zaposlenost i nezaposlenost	19
Radna snaga	24
Zaposlenost i plaće	26
Karakteristike tržišta rada	31
Potreba za radnicima i zapošljavanje	31
Posebno osjetljive skupine društva na tržištu rada	33
Osobe s invaliditetom	33
Mladi	34
Žene	35
Analiza ankete poslodavaca	35
Zaposlenost i zapošljavanje u 2014. g.	35
Struktura novog zapošljavanja	36
Načini traženja radnika i poteškoće pri zapošljavanju	36
Poteškoće pri pronalaženju radnika	37
Planirano zapošljavanje i potencijalni viškovi u 2015.	38
Upravljanje i razvoj ljudskih potencijala	38
Suradnja s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i aktivne mjere politike zapošljavanja	41
Gospodarstvo	42
Gospodarski položaj Istarske županije u kontekstu Republike Hrvatske	42

Struktura gospodarstva Istarske županije.....	46
Trgovinska razmjena s inozemstvom	47
Poduzetnička klima i infrastruktura	49
Poslovne zone u Istarskoj županiji.....	49
Obrtništvo.....	52
Turizam.....	54
Poljoprivreda i ribarstvo	55
Korištenje EU fondova	56
Civilno društvo i njegova uloga u području razvoja ljudskih potencijala	56
SWOT analiza	58
Vizija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije.....	61
Prioritetni ciljevi i mjere	61
Opis ciljeva i predviđenih mjera	62
Usklađenost sa strateškim dokumentima na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini.....	75
Institucionalni okvir.....	78
Provedba i praćenje provedbe Strategije.....	81
Indikatori promjena	82

Ljudski potencijali postaju sve značajniji faktor uspješnosti poslovnih subjekata, ali i najvažnijim čimbenikom regionalnog razvoja.

Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije 2016.-2020. je strateški dokument kojim se definiraju ciljevi i mjere politike zapošljavanja, obrazovanja i socijalnog uključivanja ljudskog potencijala županije. Ona je rezultat rada i suradnje svih ključnih dionika Vijeća tržišta rada, u sklopu provedbe međunarodnog projekta REI – Raising employment in Istria.

Rukovodi se i temeljnim načelima politike razvoja ljudskih potencijala - socijalna osjetljivost, jednake mogućnosti i ravnopravnost u funkciji održivog razvoja.

Vizija Strategije razvoja ljudskih potencijala Istarske županije 2016.-2020. je kratka, ali istovremeno složena i sveobuhvatna: *Istarska županija će do 2020. godine imati konkurentnu radnu snagu, sposobnu fleksibilno odgovoriti zahtjevima tržišta rada.*

Osnovni cilj provedbe Strategije je da do 2020. godine u Istarskoj županiji budu značajno unaprijeđene fleksibilnost, kompetencije i zapošljivost radne snage; da stanovnici budu zadovoljni mogućnostima obrazovanja, rada i zapošljavanja; te da redovni programi i programi cjeloživotnog obrazovanja budu prilagođeni potrebama istarskog gospodarstva.

Definiranjem politike razvoja ljudskih potencijala u Istarskoj županiji do 2020. godine, stvoreni su preduvjeti da se sinergijskim djelovanjem dionika na tržištu rada ostvare planirani rezultati u odnosu na polazne vrijednosti u 2014. godini – smanji stopa nezaposlenosti i udio dugotrajno nezaposlenih osoba; poveća ukupna zaposlenost, posebno teže zapošljivih skupina stanovništva Istre; poveća stopa migracije zaposlenih unutar županije; poveća broj programa i broj polaznika programa dodatnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja; poveća broj projekata vezanih za razvoj ljudskih potencijala; poveća uspješnost poslovanja poduzetnika i gospodarska konkurentnost regije.

Izrada i donošenje ove Strategije predstavlja definiranje politike razvoja ljudskih potencijala Istre, nakon čega predstoji odgovoran i složen proces njene provedbe. Uz već dosad dokazanu sinergijsku suradnju svih dionika tržišta rada na području županije, uvjereni smo u uspješnost realizacije postavljenih ciljeva i mjera na dobrobit svih građana i cjelokupnog gospodarstva Istre.

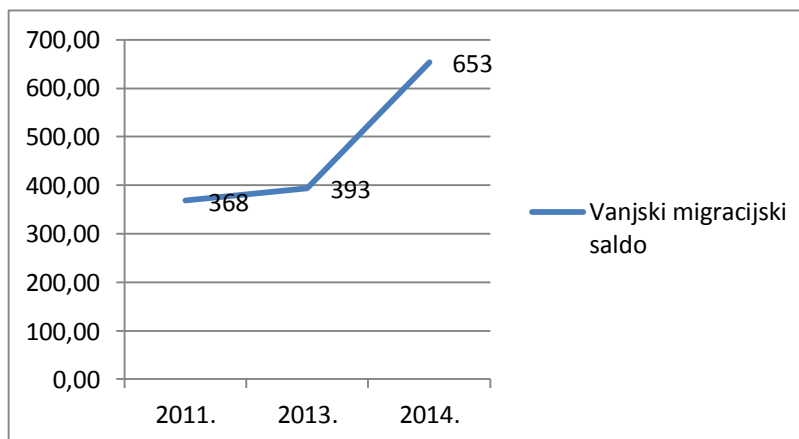
Župan

mr.sc. Valter Flego

DEMOGRAFSKI PODACI

Na području Istarske županije po popisu stanovništva iz 2011. godine živi sveukupno 208.055 ljudi. U usporedbi s prethodnim popisom stanovnika iz 2001. godine kada je na ovome području živjelo 206.344 stanovnika, Istarska županija bilježi blagi rast ukupnog broja stanovnika (za 1.711 stanovnika odnosno 0,83%). Ovaj porast broja stanovnika nije posljedica pozitivnog prirodnog prirasta, koji je u negativnom trendu, već prije svega pozitivnog vanjskog migracijskog salda koji posljednjih godina bilježi trend rasta.

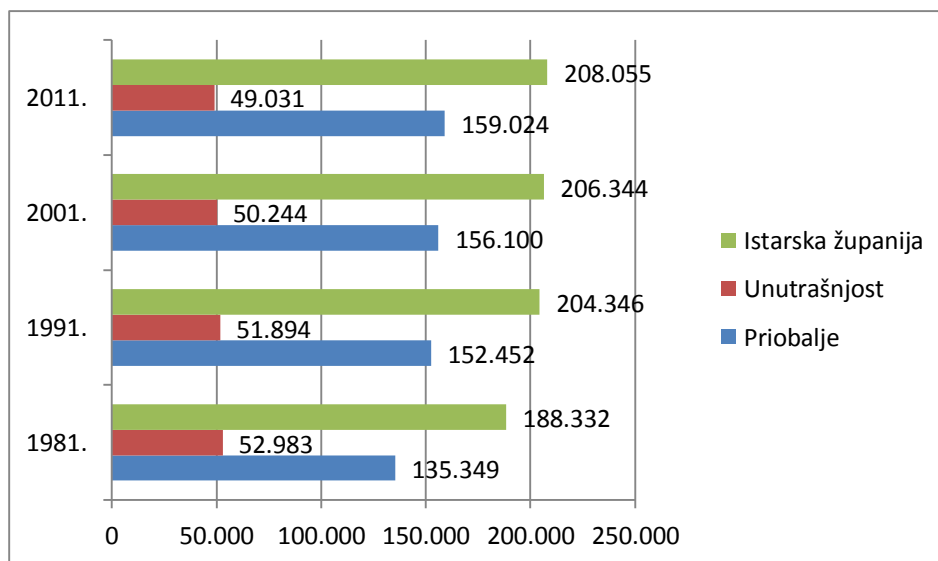
Graf 1: Kretanje vanjskog migracijskog salda Istarske županije po godinama:

Izvor: DZS

Saldo vanjskih migracija odnosno odnos između broja iseljenih i doseljenih osoba na području Istarske županije slijedi pozitivan trend rasta, sa značajnim porastom u 2014. godini. Paralelno s porastom salda vanjskih migracija, u promatranome razdoblju na području županije zabilježen je negativan prirodni prirast, s tendencijom blagog rasta prirasta. Prirodni prirast je po raspoloživim podacima 2011. godine iznosio -392, a 2013. -362, što je u izvjesnom smislu bilo kompenzirano pozitivnim vanjskim migracijskim kretanjima.

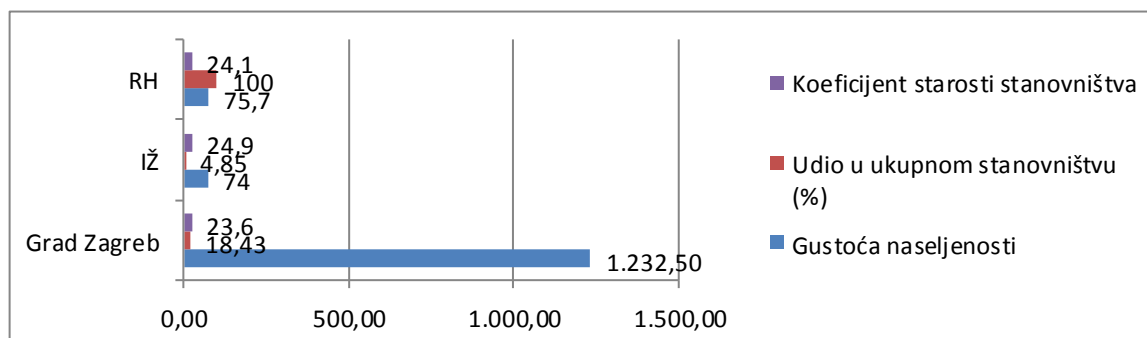
Graf 2. Stanovništvo u priobalju i unutrašnjosti županije u popisnim razdobljima 1981.- 2011.

Izvor: DZS

U demografskom i gospodarskom pogledu, atraktivnost priobalja pozitivno utječe na povećano useljavanje mladog stanovništva na ovo područje, što opet može imati pozitivan utjecaj na prirodno kretanje stanovništva i povoljniji sastav prema spolu i dobi. S druge strane, općine i gradovi iz unutrašnjosti mjesta su izražene depopulacije. Prema Popisu stanovništva 2011. godine 51% stanovništva IŽ činile su žene, 49% muškarci.

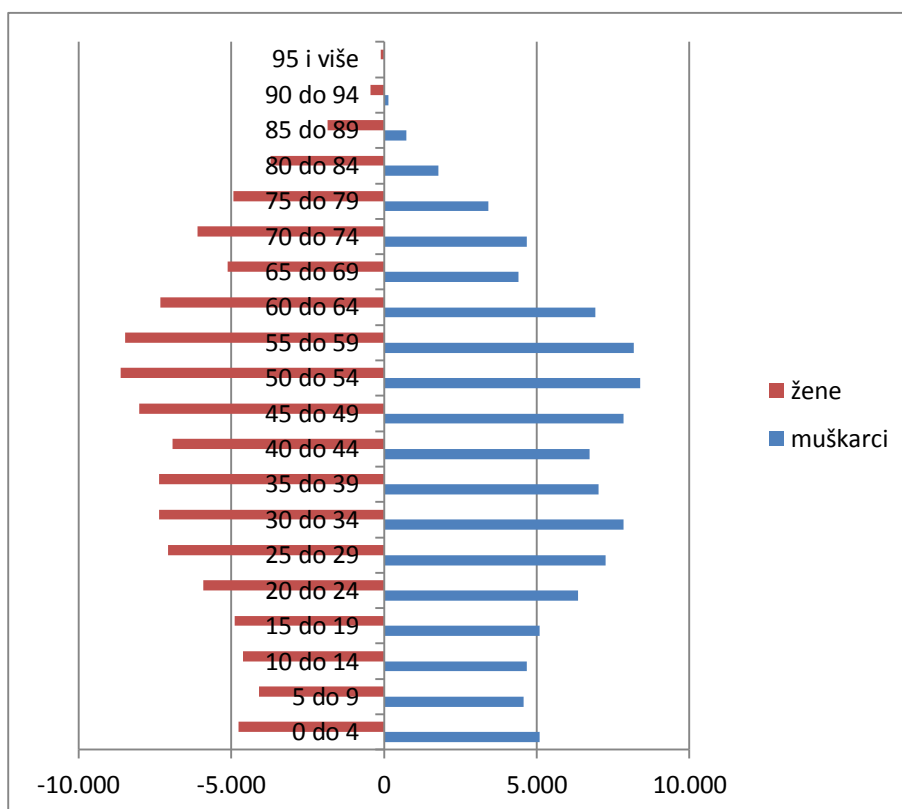
Graf 3: Koeficijent starosti stanovništva, udio u ukupnom stanovništvu i gustoća naseljenosti u 2011. godini u Istarskoj županiji u usporedbi sa RH i Gradom Zagrebom:

Izvor: DZS

Gustoća naseljenosti u Istarskoj županiji je u prosjeku 74 stanovnika na km², što je ispod razine RH (koja iznosi 76 stanovnika na km²). Stanovništvo županije uglavnom je koncentrirano oko većih centara (69,2% populacije je naseljeno u gradovima, a 30,8% u općinama). Nadalje, u Istarskoj županiji po kvadratnom kilometru živi u prosjeku 41 osoba manje u usporedbi s europskim prosjekom (EU 27) gdje živi 115 stanovnika po km².

Graf 4: Dobno-spolna piramida stanovništva u Istarskoj županiji:

Izvor: DZS

Demografska struktura stanovništva s obzirom na starost pokazuje znakove demografske erozije. Iz prikazane dobne strukture vidljiv je trend sužavanja mladih populacija nauštrb starijih, što je zabrinjavajuće s obzirom da ovakvo stanje smanjuje stupanj rodnosti stanovništva i dodatno utječe na pogoršanje dobne strukture stanovništva županije. Ovdje prije svega valja uputiti na povezane negativne utjecaje ovakve situacije na cjelokupno društvo, a u kontekstu ove strategije svakako valja napomenuti negativan utjecaj na radni potencijal stanovništva odnosno na smanjenje radnih potencijala društva. Ovakva demografska slika slijedi trend starenja stanovništva i na nacionalnoj i na europskoj razini.

Najbrojniju populaciju stanovništva čine osobe srednje životne dobi (50-59 godina starosti), dok posebno zabrinjava podatak sužavanja baze dobne piramide i smanjenje broja mlađih populacija u odnosu na ostatak piramide. Indeks starenja Istarske županije iznosi 136,8 i veći je od nacionalnog prosjeka (koji iznosi 115,0), što znači da stanovništvo Istre pripada tipu stanovništva u fazi duboke starosti.

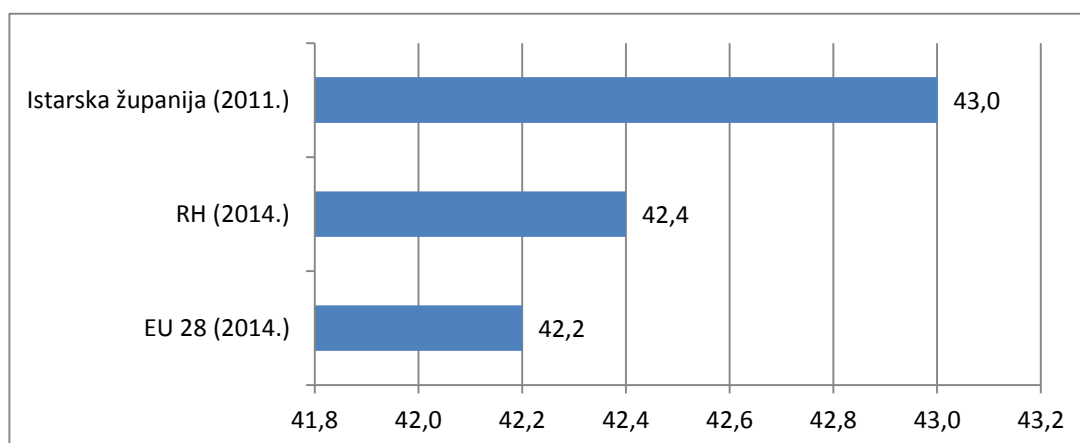
Tablica 1: Struktura stanovništva Istarske županije starijeg od 15 godina s obzirom na najviše završeno obrazovanje i spol u 2011. godini (Popis stanovništva, 2011.)

	Bez škole	1-3 razreda osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje			
						Svega	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat znanosti
Muškarci	305	368	3.389	14.171	54.966	13.475	5.659	7.635	181
Žene	998	1.090	8.166	20.921	45.636	16.399	7.254	9.029	116
Ukupno	1.303	1.458	11.555	35.092	100.602	29.874	12.913	16.664	297

Izvor: DZS

Najveći dio populacije Istarske županije ima završenu srednju školu, a zatim slijede osobe sa završenom osnovnom školom i osobe s visokim obrazovanjem, dok osobe s nezavršenom ili djelomično završenom osnovnom školom čine relativno najmanji dio populacije. Većinu osoba s nezavršenim osnovnim obrazovanjem i završenim samo osnovnim obrazovanjem čine žene, dok njihov udio u sveukupnoj obrazovanosti u odnosu na muškarce raste s porastom razine postignutog obrazovanja (osim za razinu srednje škole i doktorata).

Graf 5: Usporedba prosječne starosti stanovništva u IŽ za 2011. te, RH i EU za 2014. godinu¹:

Izvor: Eurostat i DZS, kombinirani podaci

Kao što je vidljivo iz gornje tabele, prosječna starost stanovništva Istarske županije iznosi 43 godine. Imajući u vidu razliku između godina na koje se podaci odnose, moguće je donijeti tek uvjetnu usporedbu ovih podataka s podacima za RH i EU razinu.

OBRAZOVANJE

Istarska županija je s obzirom na udio osoba s visokom i višom školom u cjelokupnoj populaciji dobro pozicionirana u nacionalnom kontekstu te se nalazi na 4. odnosno 6. mjestu, dok je po broju upisanih studenata u broju stanovnika starosti 20-24 godine kao i po broju diplomiranih studenata na slabijoj poziciji od ostalih županija.

Tablica 2. Indikatori obrazovanosti stanovništva

Indikatori obrazovanosti stanovništva		Vrijednost 2007.	Vrijednost 2010.	Vrijednost 2013.	Rang 2007.	Rang 2010.	Rang 2013.
Statistički indikatori	Udio osoba s višom školom u populaciji 25-64 [%]	6,76	6,76	8,33	3	3	4
Statistički indikatori	Udio osoba s visokom školom u populaciji 25-64 [%]	9,81	9,81	11,77	5	5	6
Statistički indikatori	Uključenost u predškolsko obrazovanje / populacija 0-4 godine [%]	50,65	71,82	70,66	2	2	2
Statistički indikatori	Upisani studenti / stanovništvo 20-24 godine [%]	36,62	41,30	52,69	10	9	8
Statistički indikatori	Diplomirani studenti / stanovništvo 20-24 godine [%]	4,88	7,29	12,74	11	9	8

Izvor: Indikator regionalnog indeksa konkurentnosti

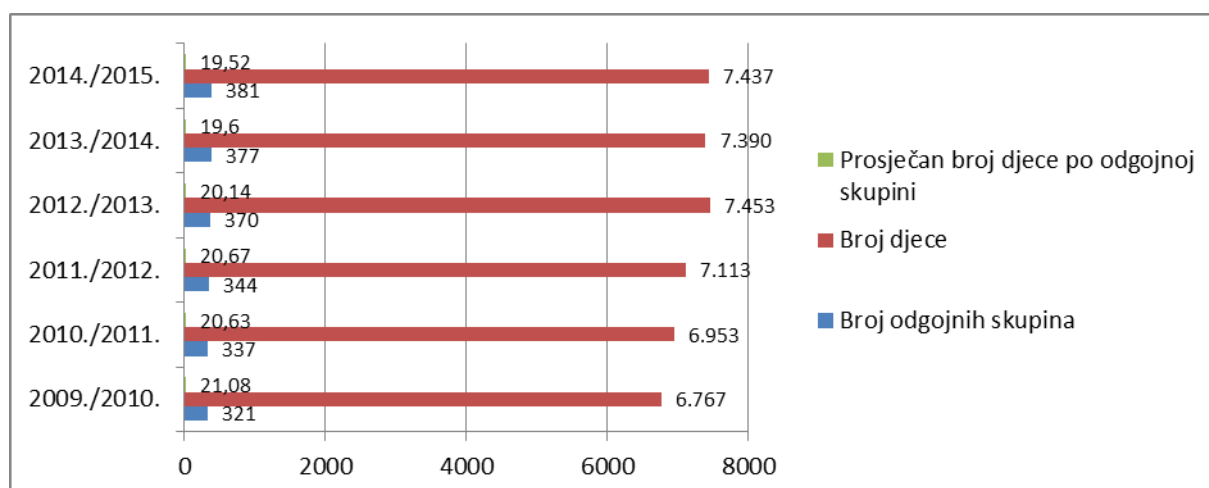
¹ Graf se odnosi na najnovije podatke koji su dostupni i s obzirom na godinu razlikuju se između Istarske županije s jedne te RH i EU razine s druge strane.

PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE (VRTIĆI I JASLICE)

Na području Istarske županije djeluje širok spektar dječjih vrtića, bilo onih koje su osnovali općine ili gradovi (javni vrtići), fizičke osobe (privatni vrtići), vjerske organizacije te vrtići socijalnih ustanova. Postoje također vrtići talijanske nacionalne manjine u kojima se program u potpunosti održava na talijanskom jeziku, a također postoji i vrtić namijenjen djeci romske pripadnosti, koji je osnovala Udruga Roma.

U pedagoškoj godini 2015./2016. na području Istarske županije djelovale su 62 matične predškolske ustanove. Gradovi i općine osnivači su ukupno 29 ustanova, privatne osobe osnivači su 30 ustanova, udruge su osnivač 1 ustanova, vjerska organizacija osnivač je 1 ustanove, dok 1 predškolska ustanova djeluje u okviru Osnovne škole Scuola elementare Milana Šorga Oprtalj - Portole. Djeca iz općina koje na svojem području nemaju ustanovu predškolskog odgoja (Općina Lanišće, Općina Kaštelir-Labinci i Općina Sveta Nedjelja) pohađaju dječje vrtiće na teritoriju drugih jedinica lokalne samouprave, dok matične općine sufinanciraju smještaj za djecu sa svoga područja. U ukupno 17 općina na području Istarske županije programi predškolskog odgoja provode se u područnim odjeljenjima matičnih vrtića.²

Graf 6. Broj predškolskih ustanova, broj djece i odgojnih skupina u razdoblju 2009./2010. – 2014./2015.

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Prema najnovijim raspoloživim podacima, u pedagoškoj godini 2015./2016. na području Istarske županije djelovalo je sveukupno 389 odgojnih skupina, od čega je 117 bilo jasličkih, a 272 vrtićkih. Od ukupnog broja djece koji je iznosio 7.490, broj djece jasličke dobi bio je 1.619, a broj djece vrtićke dobi (3-7 godina starosti) 5.871.

² izvor: Istarska županija, Prijedlog mreže dječjih vrtića na području Istarske županije, http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/novosti/sjednice_skupstine_2013/23/23-08-Mreze_djecjih_vrtica_hr_it.pdf

Tablica 3. Dječji vrtići (matični i područni) i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, početak pedagoške godine 2014/2015:

	Djeca prema dobi						Zaposlenici		
	Dječji vrtići	Druge pravne osobe	Ukupno	do 3 god.	3-5 god.	5-7 god. i stariji	Ukupno	Odgojitelji i učitelji	Zdravstveno osoblje
Istarska županija	133	4	7.490	1.562	2.849	2.705	1.260	763	27
Državni	101	3	5.844	1.217	2.367	2.260	1.048	613	21
Privatni	31	1	1.235	333	469	433	205	146	6
Vjerskih zajednica	1	-	37	12	13	12	7	4	-

Izvor: DZS

Raspoloživi podaci i statistike općina i gradova u županiji ukazuju na činjenicu kako se u vrtiće kontinuirano uvode novi programi, dok se na infrastrukturi vrtića također radi te se ulaže u njihovo opremanje, uređenje, sanaciju i rekonstrukciju, te da u svrhu povećanja sveukupnih kapaciteta pojedine općine i gradovi planiraju izgradnju dodatnih objekata za jaslice i vrtiće. Planove za izgradnjom novih objekata ali i osnivanjem novih vrtića u tom smislu također imaju i privatni ulagači odnosno vlasnici privatnih dječjih vrtića.

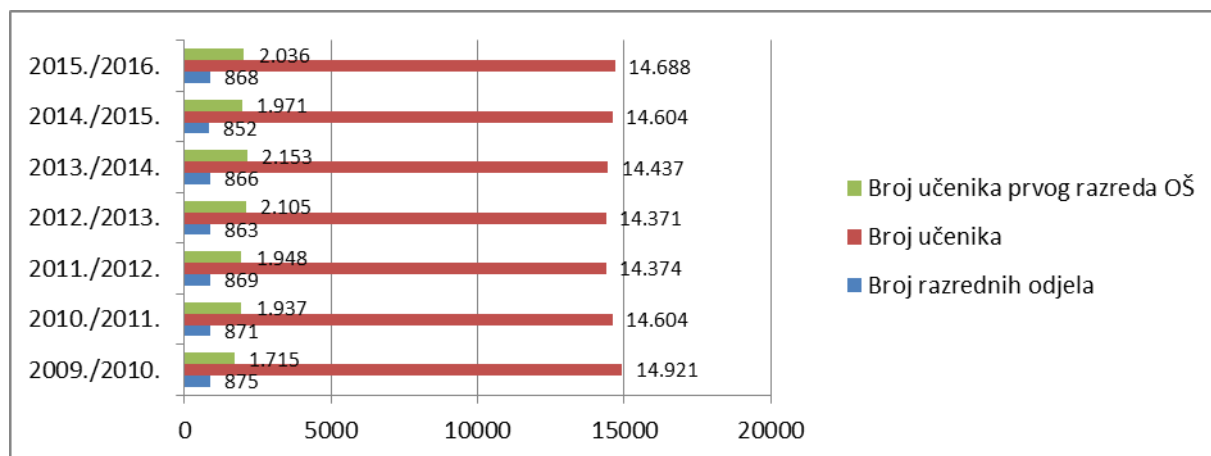
Većina vrtića osim osnovnog programa nudi širok spektar dodatnih programa prema izboru roditelja, poput sportskog, glazbenog i likovnog programa, programa ranog učenja engleskog jezika, programa rada s darovitom djecom, folklor i zavičajne radionice. Također postoji i program integracije djece s posebnim potrebama. Najveća ponuda dodatnih programa je u vrtićima u Novigradu i Puli.

OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

U Istarskoj županiji djeluje 48 matičnih osnovnih škola s pripadajuće 62 područne škole. Od navedenog broja, 46 je redovnih škola, jedna privatna, dok dvije predstavljaju posebne odgojno-obrazovne ustanove. Istarska županije osnivač je 25 osnovnih škola, dok su osnivači 22 škole gradovi Labin, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj i Umag, te jedne škole fizička osoba. U županiji djeluje 47 javnih i jedna privatna osnovna škola, dok se nastava odvija u sveukupno 110 školskih objekata.

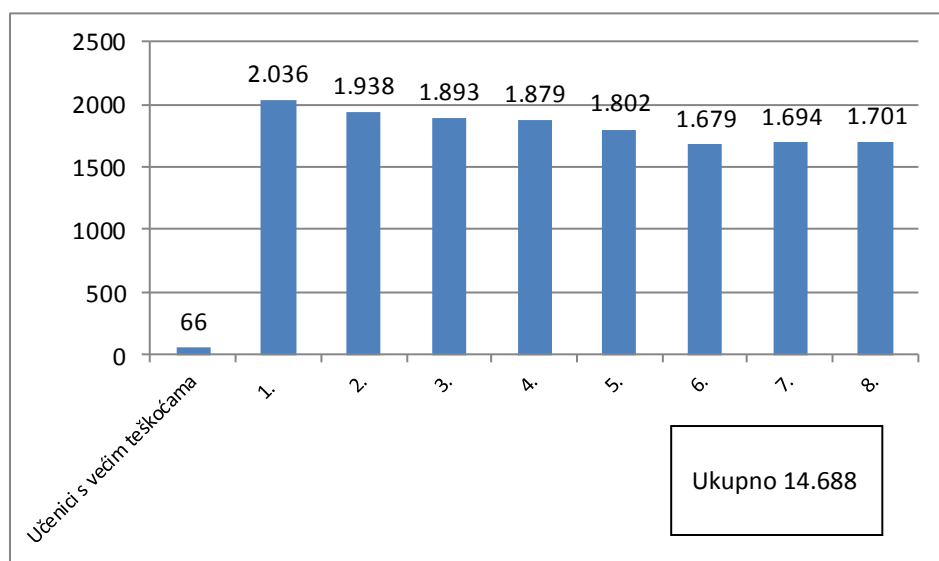
Na početku školske godine 2015./2016. osnovnu školu u županiji pohađalo je 14.688 učenika u ukupno 868 razrednih odjela. OD ukupnog broja učenika, 868 je bilo upisano u prvi razred. Na početku iste školske godine osnovne škole u županiji pohađalo je 66 učenika s većim teškoćama. Od ovoga broja, 61 učenik pohađao je nastavu u posebnim školama: Centar Liče Faraguna u Labinu (19) te Školu za odgoj i obrazovanje Pula (42), dok je ostalih 5 pohađalo nastavu u sklopu ostalih škola.

Graf 7. Broj razrednih odjela i učenika po školskim godinama u Istarskoj županiji:.

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Graf 8: Raspodjela učenika po razredima, početak školske godine 2015./2016:

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Nastavu u jednoj smjeni pohađa 92% učenika u 88% škola. Uvjeti rada za neke osnovne škole u županiji s obzirom na stanje građevina ne osiguravaju funkcionalnu organizaciju prostora, odnosno u njima nisu potpuno ostvarena mjerila za prostor i opremu utvrđena Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja i Odlukom o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih sportskih dvorana i školskih vanjskih igrališta.

Na području Istarske županije djeluje 7 osnovnih glazbenih škola s rangom umjetničkog obrazovanja. Četiri škole djeluju pri pučkim otvorenim učilištima, dok dvije djeluju pri osnovnim školama. Ove škole pohađa 1.218 učenika, a u njima radi 112 učitelja i profesora. Glazbena škola „Ivana Matetića – Ronjgova“ Pula pruža osnovno i srednjoškolsko glazbeno obrazovanje, te je jedina takve vrste u županiji.

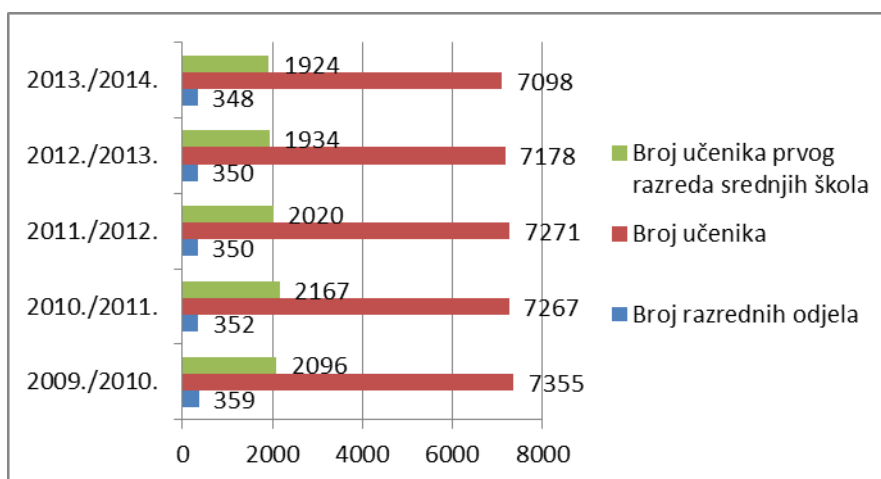
U županiji također djeluje 6 talijanskih osnovnih škola (u Umagu, Bujama, Novigradu, Poreču, Rovinju i Puli) u kojima se nastava izvodi na talijanskom jeziku. U Osnovnoj školi Vodnjan i u područnoj školi Galižana ustrojeni su posebni odjeli s hrvatskim nastavnim jezikom kao i odjeli s talijanskim nastavnim jezikom.

SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Na području Istarske županije djeluje 25 srednjih škola, od kojih je većinu (22) osnovala Istarska županije, dok je po jednu osnovao Grad Pula i Porečko-pulska biskupija, dok su fizičke osobe osnivači dviju srednjih škola. Ukupno 12 srednjih škola se nalazi u Puli, u Bujama i Rovinju po 3, u Pazinu i Poreču po 2 srednje škole te po jedna srednja škola u Buzetu, Labinu i Višnjanu.

U srednje škole je u školskoj godini 2013./2014. upisano 7.098 učenika u 348 razrednih odjela. Prosječan broj učenika u razredu u javnim redovnim školama je 21, u vjerskim 23, a u privatnim 9 učenika.

Graf 9. Broj učenika i razrednih odjela u srednjim školama po školskim godinama

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Iz navedenog grafa vidljivo je kako se u promatranome razdoblju kontinuirano smanjivao broj djece upisanih u prve razrede srednjih škola, a jednako tako i sveukupan broj učenika u srednjim školama. Paralelno s ovim trendom smanjivao se i ukupan broj razrednih odjela.

Dio učenika s teškoćama u razvoju obrazuje se u posebnoj Školi za odgoj i obrazovanje Pula (0,41% od ukupnog broja srednjoškolaca).

Na području županije djeluju 3 talijanske srednje škole za pripadnike talijanske nacionalne manjine, i to u Bujama, Rovinju i Puli. Nastava se u tim školama izvodi na talijanskome jeziku.

U školskoj godini 2013./2014. u sveukupno 25 srednje škole održana su 102 obrazovna programa:

- 13 škola provodi programe za gimnazije (od toga je 11 državnih, 1 privatna i 1 vjerska), dok 3 škole provode isključivo gimnazijske programe, dok 10 škola provodi više vrsta programa (gimnazijske i strukovne)
- 9 škola provodi strukovne odnosno obrtničko-industrijske programe
- 2 škole provode umjetničke programe
- 1 škola za učenike s teškoćama u razvoju ima program prilagođen specifičnim potrebama.

Tablica 4. Kretanje broja učenika po vrstama obrazovnih programa u srednjim školama kroz školske godine:

	2009./2010.		2010./2011.		2011./2012.		2012./2013.		2013./2014.	
Ukupno po vrstama obrazovnih programa	Broj učenika	%	Broj učenika	%	Broj učenika	%	Broj učenika	%	Broj učenika	%
Gimnazije	2227	30,28	2242	30,85	2238	30,78	2265	31,55	2294	32,32
Umjetnički programi	218	2,96	214	2,94	212	2,92	202	2,81	184	2,59
Petogodišnji strukovni programi	-	-	80	1,10	134	1,84	188	2,62	239	3,37
Četverogodišnji i strukovni programi	3357	45,64	3213	44,21	33,01	45,40	3086	42,99	3049	42,96
Trogodišnji strukovni programi	1521	20,68	1480	20,37	1344	18,48	1401	19,52	1297	18,27
Trogodišnji programi za djecu s poteškoćama – TES	25	0,34	31	0,43	33	0,45	30	0,42	29	0,41
Dvogodišnji programi (pomoćna zanimanja)	7	0,10	7	0,10	9	0,12	6	0,08	6	0,08
SVEUKUPNO	7355	100,00	7267	100,00	7271	100,00	7178	100,00	7098	100,00

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Tablica 5: Broj učenika i odjela po vrstama obrazovnih programa za školsku godinu 2015./2016:

	Razredni odjeli	Učenici	Od toga		Učenici s teškoćama
			Muški	Ženski	
Gimnazije	99,30	2.162	754	1.408	4
Umjetnički programi	10,00	190	56	134	2
Petogodišnji strukovni programi	8,00	206	48	158	0
Četverogodišnji strukovni programi	150,70	3.082	1.642	1.440	61
Trogodišnji strukovni programi	61,00	1.105	741	335	101
Trogodišnji programi za učenike s teškoćama	6,00	26	18	8	26
Dvogodišnji programi (pomoćna zanimanja)	1,00	4	2	2	4
Ukupno	335,00	6.746	3.261	3.485	198

Izvor: Ured državne uprave, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti

Rad u jednoj smjeni srednjih škola smatra se pedagoški povoljnim, posebno ako imamo u vidu demografske trendove na razini županije, jer se ne očekuje znatniji porast broja učenika u budućem razdoblju. Od sveukupno 25 srednjih škola na području Istarske županije, nastava se u jednoj smjeni održava se u njih 19.

Određeni broj srednjih škola smješteno je u zgradama koje ne osiguravaju funkcionalnu organizaciju prostora, to jest u njima nisu u potpunosti ostvarena mjerila za prostor i opremu utvrđena Državnim pedagoškim standardom za sustav srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te Odlukom o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih sportskih dvorana i školskih vanjskih igrališta. Ovo osobito vrijedi za opremu specijaliziranih učionica za strukovnu nastavu te radionica za praktičnu nastavu u samoj školi.

Velik broj srednjih škola u županiji nudi neku vrstu dodatnog odnosno dopunskog obrazovanja za polaznike. Ovo prije svega uključuje pripreme učenika za državnu maturu, učenje stranih jezika, informatiku, matematiku te likovne i glazbene umjetnosti. Usto, većina srednjih škola nudi izvannastavne aktivnosti što uključuje školske sportske klubove, grupe u području jezika i književnosti, likovnih umjetnosti, novinarstva, radijske grupe, eko-škole, zborove i tome slično.

Visokoškolski programi na području Istarske županije odvijaju se u sklopu sljedećih institucija:

- Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
- Politehnika Pula - Visoka tehnička škola u Puli
- Poslovni odjel Veleučilišta u Rijeci – Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo u Pazinu
- Poljoprivredni odjel Veleučilišta u Rijeci – Preddiplomski stručni studij Vinarstvo, Preddiplomski stručni studij Mediteranska poljoprivreda i Specijalistički diplomski stručni studij Vinarstvo u Poreču.

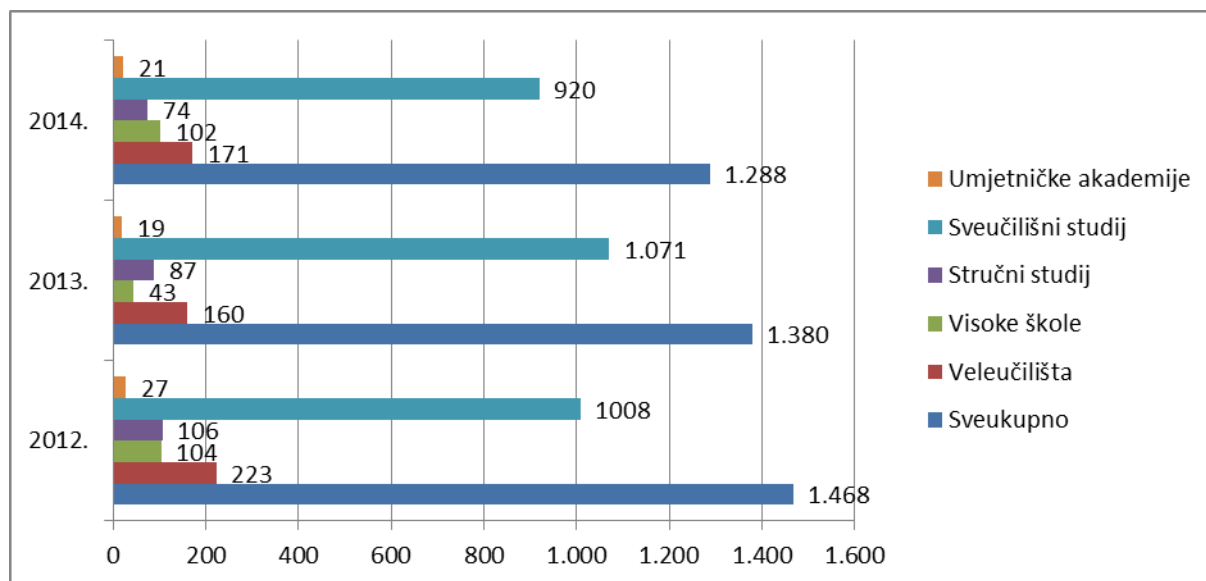
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli u svome sastavu ima Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković" i odjele za humanističke znanosti, glazbu, odgojne i obrazovne znanosti kao i odjel za studij na talijanskom jeziku. Navedeni odjeli održavaju preddiplomske, diplomske, integrirane i stručne studije. Treba istaknuti tri dodatna studija: sveučilišni interdisciplinarni studij *Kultura i turizam* (preddiplomski i diplomski studij), sveučilišni preddiplomski studij *Informatika*, sveučilišni preddiplomski studij *Znanost o moru* te preddiplomski studij *Sestrinstvo*. Uz nastavnu, u sklopu sveučilišta provode se i znanstvenoistraživačke te umjetničke djelatnosti u koje su u rad sa studentima uključeni razni domaći i strani gospodarski subjekti. U sklopu sveučilišta također djeluju Centar za kulturološka i povijesna istraživanja (CKPIS) te Centar za kompetencije u obrazovanju, dok u sastavu Fakulteta za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“ postoji Centar za empirijska društvena istraživanja i trendove (CASTER).

Uz sveukupno 8 programa cjeloživotnog obrazovanja, Sveučilište izvodi i 3 poslijediplomska specijalistička studija (*Ljudski resursi i društvo znanja*, *Europske integracije*, *regionalni i lokalni ekonomski razvoj* te *Prevođenje* u okviru hrvatsko-talijanske dvojezičnosti) kao i 2 doktorska studija (*Nova ekonomija* i poslijediplomski doktorski studij sa smjerovima: *Financije*, *Računovodstvo*, *Marketing*, *Menadžment i Turizam*). Doktorski se studiji izvode u okviru Fakulteta ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković". U planu je i uspostava Centra za interdisciplinarna arheološka istraživanja (CIAI), Centra za povijesno-demografska istraživanja (CPDI) te Zavoda za europska istraživanja.

Politehnika Pula Visoka tehničko-poslovna škola izvodi stručni studiji koji integrira predmete iz područja tehničkih i društvenih znanosti. Također se izvode preddiplomski stručni studij politehnike kao i specijalistički diplomski stručni studij *Kreativni menadžment u procesima*. U programu razvoja Politehnike Pula za razdoblje 2015.–2020. u planu je transformacija u veleučilište koje bi nudilo nove dodatne programe iz područja informatičkih i energetske tehnologije, kao i uvođenje specijalističkog i poslijediplomskog studija.

Uz opisane, na području Istarske županije djeluju i Poslovni odjel Veleučilišta u Rijeci (s odsjecima u Puli i Pazinu) kao i Poljoprivredni odjel Veleučilišta u Rijeci smješten u Poreču u okviru kojeg se organiziraju stručni studiji iz područja ekonomije, poljoprivrede i vinarstva.

Graf 10: Studenti s prebivalištem na području Istarske županije koji su diplomirali, a prema skupinama visokih učilišta i načinu studiranja po akademskim godinama:

izvor: DZS

Iz navedenoga grafa vidljiv je kontinuiran trend smanjenja ukupnog broja diplomiranih studenata s prebivalištem na području Istarske županije. S druge strane, broj diplomiranih studenata s obzirom na vrstu studija varira od godine do godine, dok je trend kontinuiranog pada zabilježen u stručnim studijima, koji 2014. bilježe najmanji broj diplomiranih u promatranome razdoblju.

OSTALO OBRAZOVANJE

Sa svrhom unaprjeđenja stručnih kompetencija nezaposlenog stanovništva i povećanja njihove konkurentnosti na tržištu rada, Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi programe obrazovanja nezaposlenih osoba kroz Mjere aktivne politike zapošljavanja. Ovo obrazovanje je od velikog značaja jer se kreira na temelju identificiranih potreba gospodarstva, tako da se ovdje podiže stupanj konkurentnosti radne snage, već se i djeluje u smjeru zadovoljavanja potreba regionalnog gospodarstva, posebice u smislu osposobljavanja kadra za deficitarna zanimanja. Ukupno je 740 nezaposlenih osoba bilo uključeno u takve programe obrazovanja pri HZZ-u u razdoblju 2010-2014 godine.

Potrebno je također spomenuti postojeće programe srednjoškolskog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja, kao i razne tečajeve i radionice koje na području Istarske županije provode pučka otvorena učilišta, otvorena učilišta, srednje škole i Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Na području Istarske županije djeluju sljedeća pučka otvorena učilišta i otvorena učilišta:

- Pučko otvoreno učilište Pula,
- Pučko otvoreno učilište "Ante Babić", Umag,
- Pučko otvoreno učilište Pazin,
- DIOPTER otvoreno učilište Pula,
- Učilište Uljanik,
- Pučko otvoreno učilište Labin,

- Pučko otvoreno učilište Rovinj,
- Pučko otvoreno učilište Poreč,
- Pučko otvoreno učilište Addenda,
- Pučko otvoreno učilište "Augustin Vivoda" Buzet,
- Pučko otvoreno učilište Mencl,
- Algebra centar Pula,
- Učilište Itineris,

Program obrazovanja odraslih nude i sljedeće srednje škole na području Istarske županije:

- Gospodarska škola Istituto professionale Buje,
- Srednja škola Buzet,
- Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifanića Poreč,
- Industrijsko-obrtnička škola Pula,
- Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, Pula,

Program cjeloživotnog obrazovanja nudi i Sveučilište Jurja Dobrile u Puli koji su otvoreni osobama svih životnih dobi.

U navedenim institucijama koje nude cjeloživotno obrazovanje na području Istarske županije provodi se širok spektar raznovrsnih programa za sve uzraste u širokom spektru područja. U kvantitativnom smislu, postojeće institucije u cjeloživotnom obrazovanju s postojećim programima u stanju su odgovoriti na većinu potreba koje se postavljaju pred cjeloživotno obrazovanje danas. Izuzetno je važno pojačati suradnju između obrazovnih institucija i gospodarstva kako bi se ti programi dodatno usavršavali i kontinuirano prilagođavali promjenjivoj situaciji na tržištu rada.

Tablica 6: Usporedni podaci (IŽ, RH i EU) o obrazovanju odraslih (25-64 godina starosti) u razdoblju 2010.-2014. godine:

Razina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
EU 28	9,1	8,9	9,0	10,5	10,7
RH	2,5	2,6	2,8	2,9	2,5
Istarska županija	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p

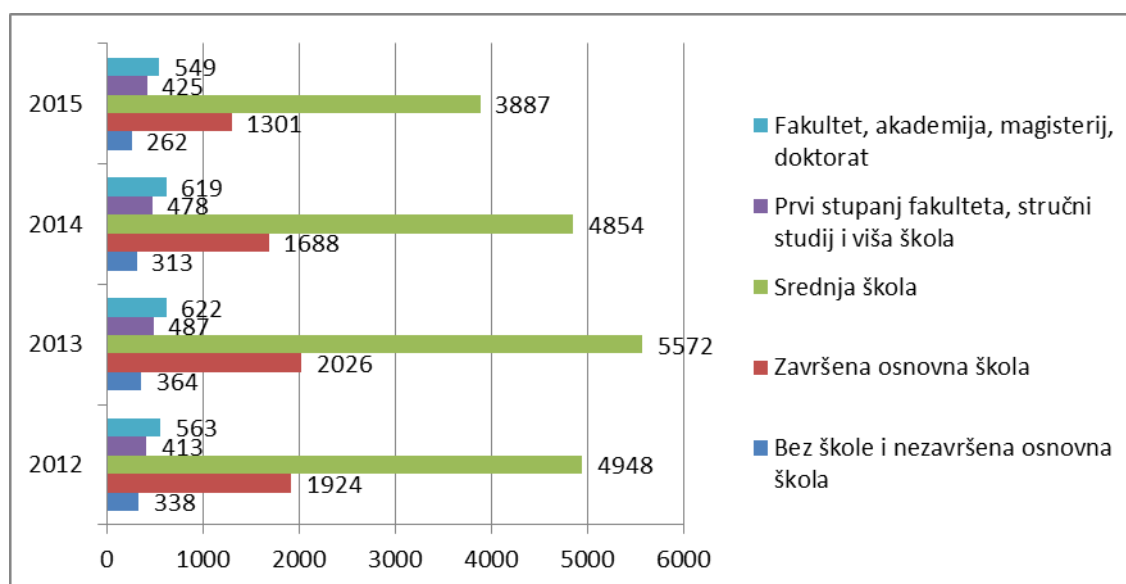
izvor: Eurostat

Iz priložene tablice je vidljivo kako Republika Hrvatska u kontekstu EU članica velikoj mjeri zaostaje po pitanju obrazovanja odraslih, i to u višestrukim omjerima. Iako ovi podaci nisu dostupni za razinu županija RH, oni ukazuju na vjerojatno približno stanje po pitanju obrazovanja odraslih u Istarskoj županiji i u tome kontekstu mogu poslužiti kao okvirni pokazatelj zaostajanja obrazovanja odraslih na županijskom nivou.

ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST

Najveći broj nezaposlenog stanovništva ima završenu srednju školu, zatim slijede osobe sa osnovnom školom, fakultetom, prvim stupnjem fakulteta, stručnog studija ili više škole, dok je najmanje nezaposlenih osoba bez škole ili s nezavršenom školom. Ovaj trend nezaposlenosti osoba s obzirom na stupanj postignutog obrazovanja vidljiv je u duljem vremenskom razdoblju iz podataka navedenih u donjoj tablici. Međutim, navedene podatke o broju nezaposlenih valja dovoditi ne samo u odnos s potrebom gospodarstva za određenim stupnjevima obrazovanja, već i u kontekstu same obrazovne strukture stanovništva u Istarskoj županiji. Imajući ovo u vidu, treba istaknuti da povezanost nezaposlenosti po pojedinim kategorijama obrazovanja dosljedno prati broj obrazovanih osoba koje se nalaze u tim kategorijama.

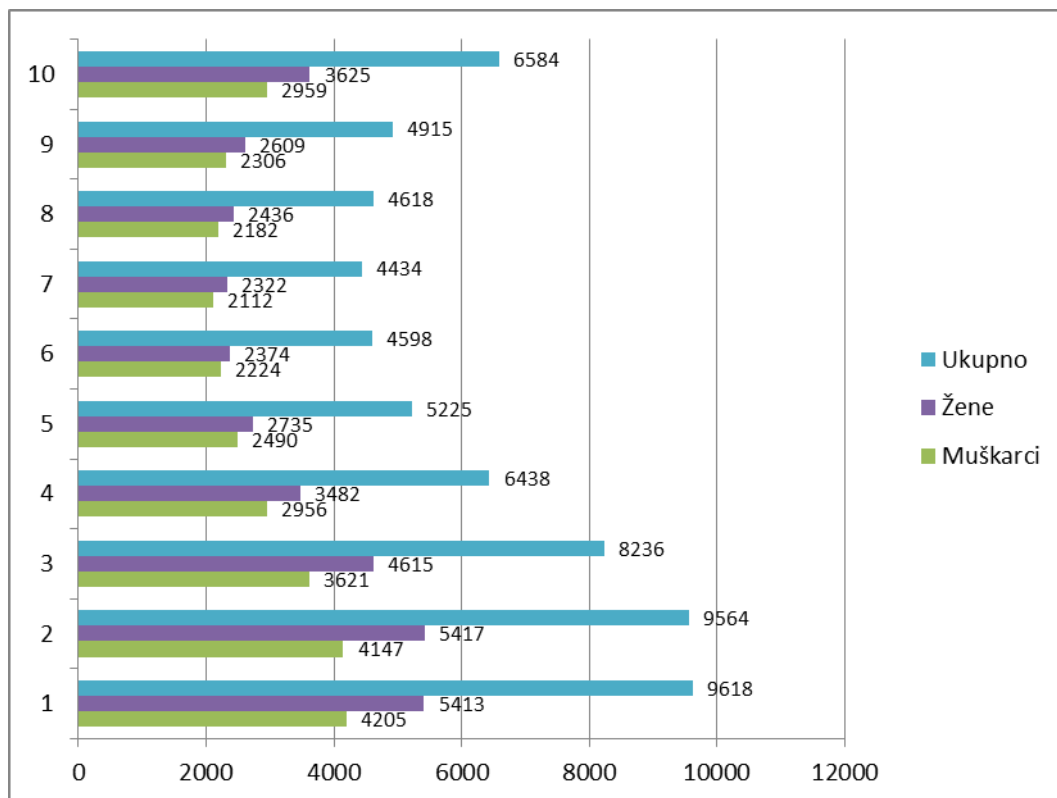
Graf 11: Prosječan broj nezaposlenih po razini obrazovanja u periodu 2012.-2015. godine:

Izvor: HZZ

S obzirom na najviši postignuti stupanj obrazovanja, u cjelokupnom promatranom razdoblju prosječan udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba na području Istarske županije odnosio se na osobe srednje stručne spreme. Od prosječnog broja nezaposlenih u 2015. godini, 60,51% nezaposlenih imalo je srednju stručnu spremu, 2014. godine ovaj udio iznosio je 61%, 2013. godine 61,4%, a 2012. godine 60,4%. Godine 2015. najmanje je bilo nezaposlenih osoba bez škole i s nezavršenom osnovnom školom (4%), s prvim stupnjem fakulteta (6,6%) odnosno sa završenim fakultetom ili akademijom odnosno magisterijem i doktoratom (8,5%). Ukupan broj nezaposlenih po promatranim skupinama obrazovanja varirao je kroz cijelo promatrano razdoblje. Godine 2012. ukupan broj nezaposlenih iznosio je 8.186, 2013. godine 9.071, 2014. godine 7.952, da bi 2015. godine dosegnuo najnižu točku s 6.424 nezaposlenih.

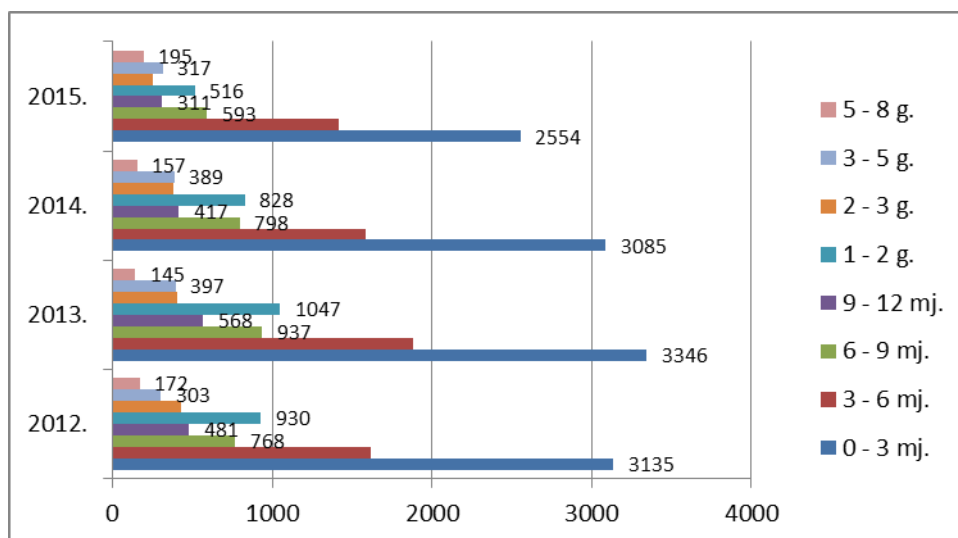
Graf 12: Registrirana nezaposlenost u Istarskoj županiji po mjesecima 2015. godine s obzirom na spol:

izvor: HZZ

Kao što je iz grafa vidljivo, nezaposlenost županije je najmanja tijekom proljetnih i posebice ljetnih mjeseci odnosno u periodu turističke sezone, dok je najviša u razdoblju zimskih mjeseci. Ovaj trend sezonske zaposlenosti je bio gotovo identičan i za 2014. godinu, tako da se može zaključiti kako je sezonski rad u turizmu glavni faktor varijacija u broju zaposlenosti kroz godinu. Nadalje, kretanje nezaposlenosti s obzirom na spol slijedi isti trend, s time da u apsolutnim brojkama većinu nezaposlenih tijekom perioda cijele godine čine žene.

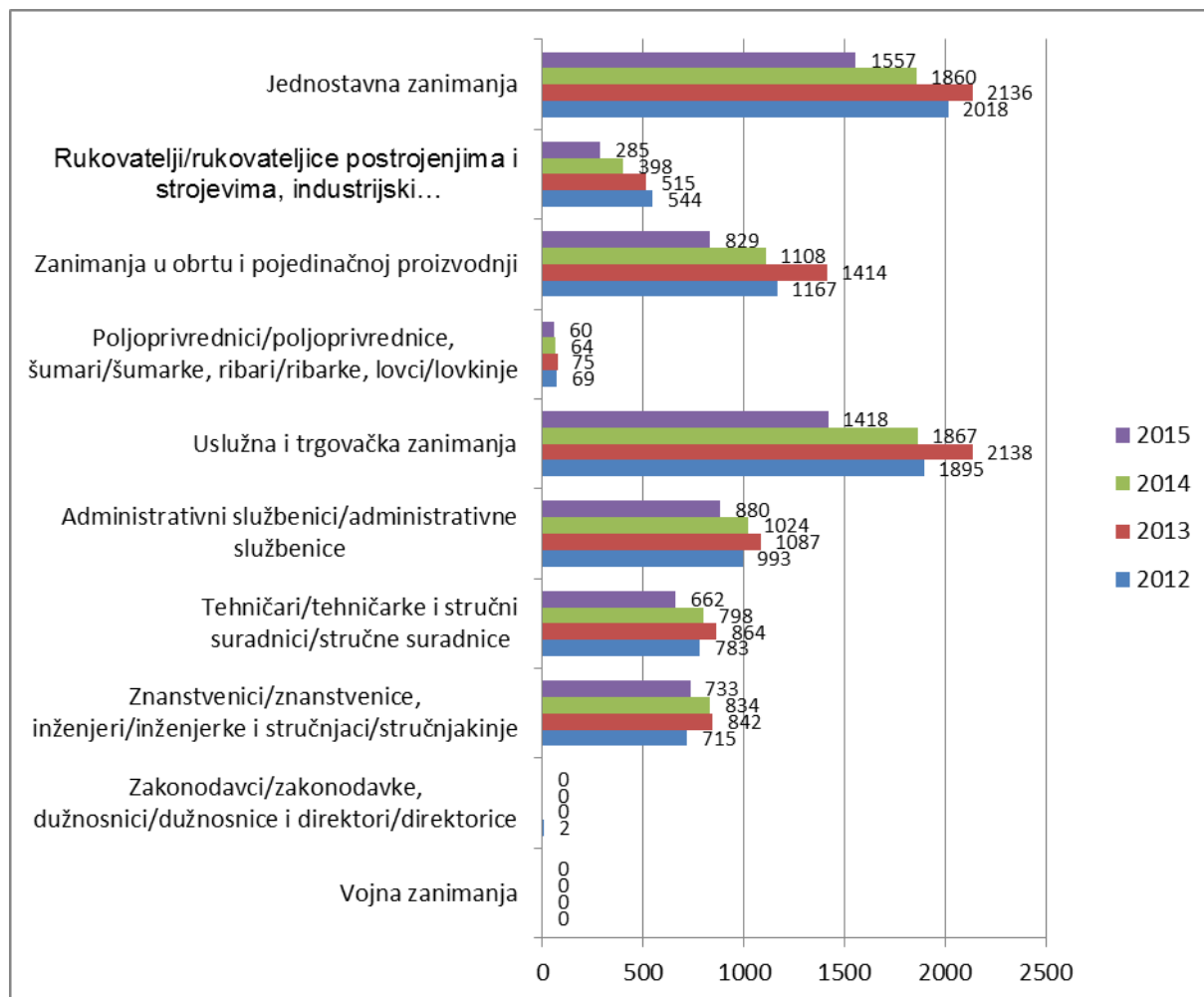
Graf 13: Prosječna nezaposlenost na području Istarske županije s obzirom na trajanje nezaposlenosti u razdoblju od 2012-2015 godine:

izvor: HZZ

Iz navedenih podataka vidljivo je kako se u relativno najvećem broju slučajeva nezaposlenosti radi o kratkoročnoj nezaposlenosti (0-3 i 3-6 mjeseci). Također, broj nezaposlenih osoba koje su bez posla do 2 godine veći je od broja nezaposlenih kroz dulji vremenski period, što se može tumačiti u smislu da većina nezaposlenih osoba registriranih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje uspijeva pronaći neku vrstu zaposlenja unutar 2 godine od gubitka posla. Ovaj podatak se također može dovesti u vezu sa sezonskim zapošljavanjem u periodu turističke sezone i zaključiti o važnosti sektora turizma i povezanih djelatnosti na gospodarstvo i zapošljavanje općenito. Djelomično je to refleksija i brisanja nezaposlenih osoba iz registra HZZ po drugim osnovama.

Graf 14: Nezaposlene osobe u Istarskoj županiji s obzirom na rod zanimanja u periodu od 2012-2015 godine- prosjek:

izvor: HZZ

Usporedba podataka kroz četverogodišnje razdoblje pokazuje kako je broj nezaposlenih po većini kategorija zanimanja najvišu razinu dostigao 2013. i 2014. godine, da bi se 2015. godine gotovo u svim kategorijama smanjio ispod razine iz 2012. godine. Podaci za 2015. godinu ukazuju na blago popuštanje posljedica ekonomske krize i relativni oporavak gospodarstva i posebice porasta pokazatelja turističke sezone koja je 2015. godine na nacionalnoj razini postigla rekordne rezultate u prihodima i broju dolazaka gostiju. Usporedba kategorija nezaposlenih osoba pokazuje kako je najveći broj nezaposlenih u jednostavnim zanimanjima, zatim slijede uslužna i trgovačka zanimanja, administrativna zanimanja, znanstvenici te tehničke struke.

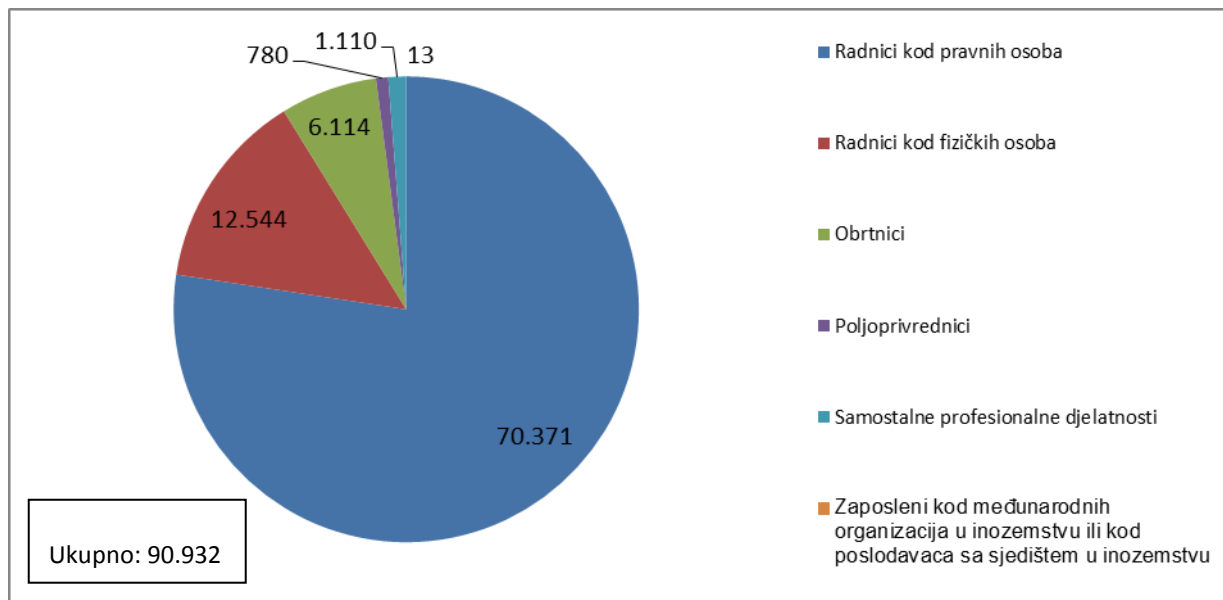
Tablica 7: Registrirana nezaposlenost u Istarskoj županiji s obzirom na rod zanimanja i mjesec u 2015. godini:

Godina	2015									
Mjesec	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
(0) Vojna zanimanja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(1) Zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice i direktori/direktorice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(2) Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje	886	860	790	685	598	579	649	752	720	807
(3) Tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice	920	893	817	676	576	507	472	495	548	714
(4) Administrativni službenici/administrativne službenice	1259	1288	1161	905	716	636	616	610	697	913
(5) Uslužna i trgovačka zanimanja	2607	2580	2103	1430	979	750	669	677	834	1552
(6) Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke, ribari/ribarke, lovci/lovkinje	98	99	76	59	50	43	39	41	40	54
(7) Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	1060	1073	964	838	758	710	687	713	707	780
(8) Rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/ i sastavljači/ sastavljačice proizvoda	400	395	359	309	262	230	225	206	200	259
(9) Jednostavna zanimanja	2388	2376	1966	1536	1286	1143	1077	1124	1169	1505
Ukupno	9618	9564	8236	6438	5225	4598	4434	4618	4915	6584

izvor: HZZ

Iz predstavljenih podataka vidljiv je princip varijacija u broju nezaposlenih kroz godišnja razdoblja, koji prati isti obrazac nezavisno o rodu zanimanja nezaposlenih osoba. Naime, broj nezaposlenih je najveći u zimskim mjesecima (1-3 mjesec), zatim pada u proljetnom razdoblju da bi najnižu točku dostigao oko ljetnog razdoblja s kulminacijom u 7. mjesecu i zatim opet rastao s odmakom godine. Ove podatke također valja tumačiti u kontekstu povećane potražnje za radnicima povezane s turističkom sezonom. Ovo posebice vrijedi za osobe u uslužnim i trgovačkim zanimanjima, kod kojih nezaposlenost u jeku zapošljavanja u turističkoj sezoni pada čak za oko 75% u odnosu na početak godine, kada je nezaposlenost najveća.

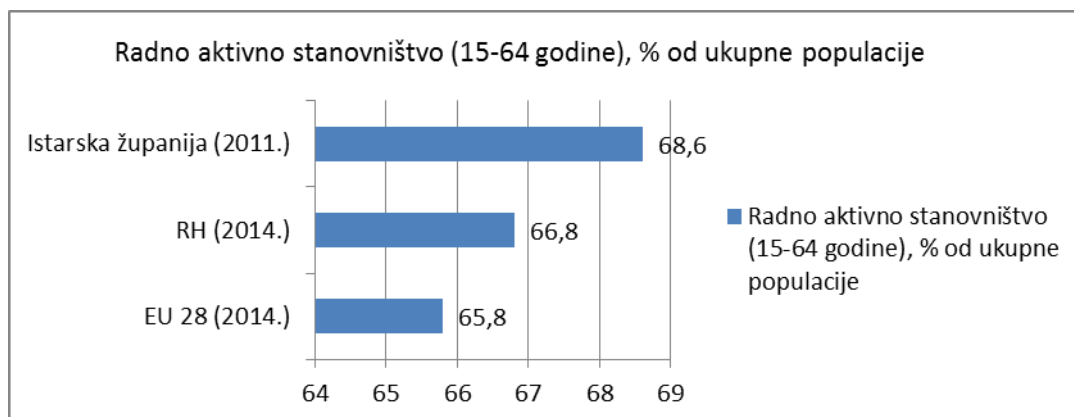
Graf 15: Struktura radne snage (zaposlenih) na području Istarske županije s obzirom na područje zaposlenja na dan 30. lipnja 2015.³

Izvor: HZMO

Najveći dio zaposlenih na području Istarske županije zaposlen je kod pravnih osoba (70.371 zaposlenih), dok drugog najznačajnijeg poslodavca predstavljaju fizičke osobe (12.544 zaposlenih). Obrtnici su u 2015. godini zapošljavali 6.114 osoba, dok je u poljoprivrednim djelatnostima radilo njih 780. U samostalnim djelatnostima radilo je 1.110 osoba, a za najmanje zaposlenih poslodavac je međunarodna organizacija.

Graf 16: Usporedni podaci (IŽ, RH, EU) o radno aktivnom stanovništvu:

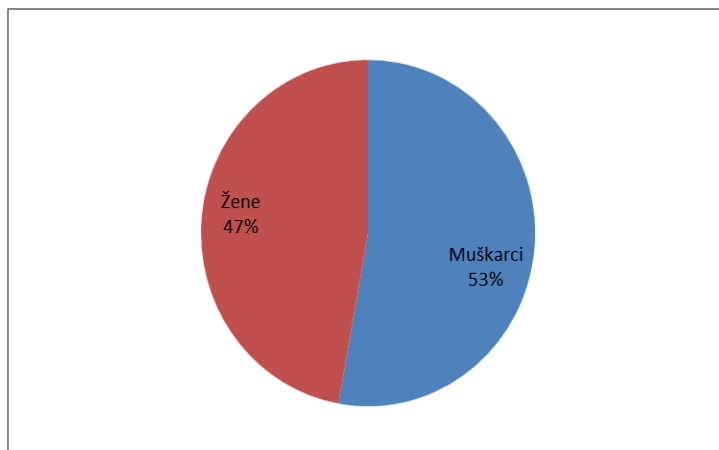
Izvor: Eurostat i DZS, kombinirani podaci

U 2011. godini Istarska županija imala je stopu radno aktivnog stanovništva od 68,6%. Prema najnovijim raspoloživim podacima, stopa radno aktivnog stanovništva na nacionalnoj razini u 2014.

³ Prema statistikama Područne službe Pula Hrvatskoga zavoda za mirovinsko osiguranje. Stanje na dan 30. lipnja 2015. godine

godini iznosila je 66,8 što je za 1 postotni poen više od prosjeka na razini EU 28. Iako su podaci između županijske s jedne te RH i EU razine neusporedivi zbog različitih vremenskih referenci, oni ukazuju na vjerojatne odnose vrijednosti u sadašnjem trenutku.

Graf 17: Struktura radne snage (zaposlenih) na području Istarske županije s obzirom na spol, stanje 30. rujna 2015:

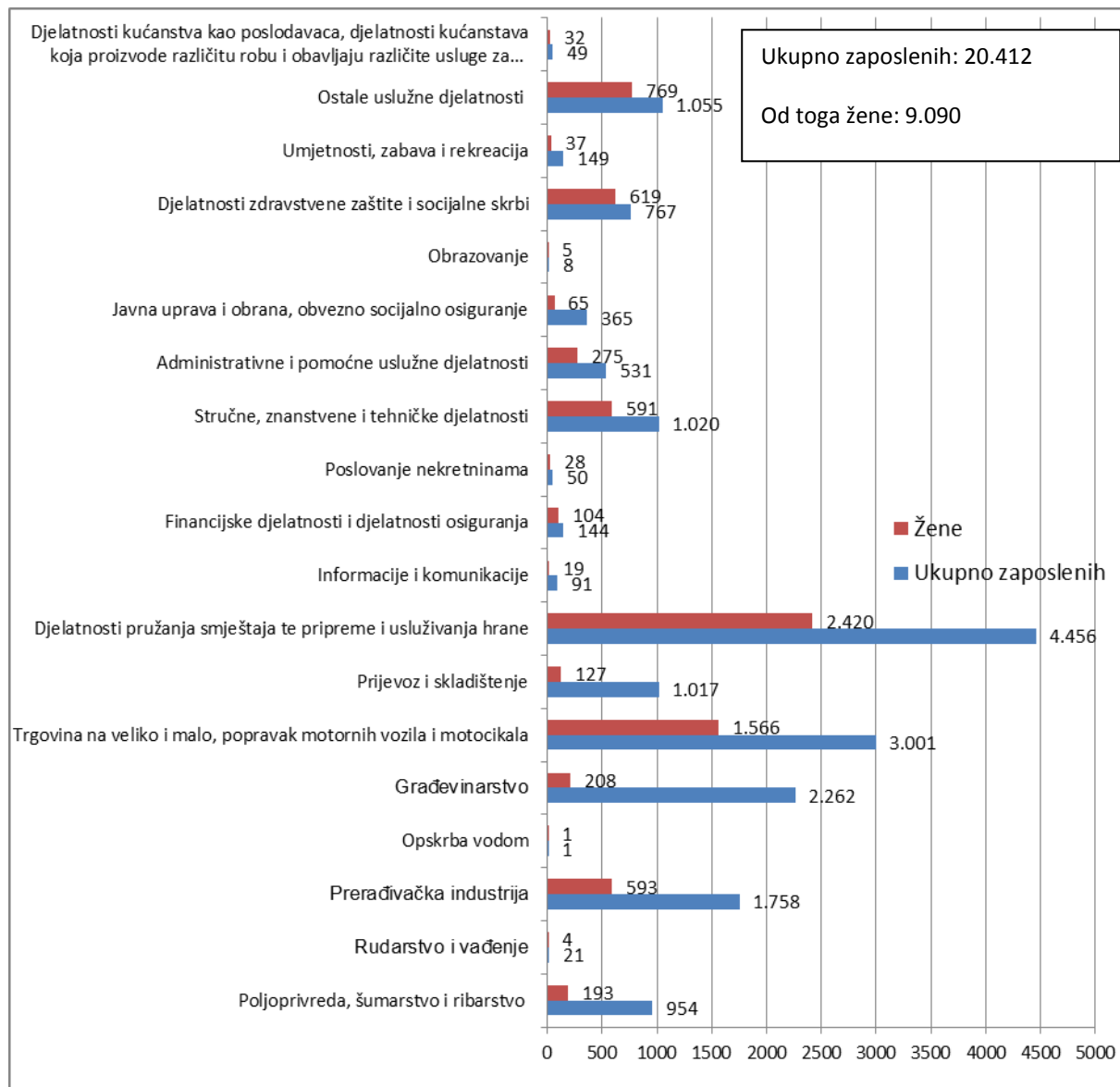

izvor: HZMO

ZAPOSLENOST I PLAĆE

U području obrta i slobodnih djelatnosti u Istarskoj županiji najviše je osoba zaposleno u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Djelatnosti trgovine na veliko i malo drugo su najveće područje zapošljavanja, a slijede građevinarstvo, prerađivačka industrija, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti te ostale uslužne djelatnosti i poljoprivreda.

Graf 18: Zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija u Istarskoj županiji prema NKD-u 2007. i spolu u 9. mjesecu 2015. godine:

Izvor: HZZ

Tablica 8: Zaposleni u pravnim osobama prema NKD-u 2007. po djelatnostima i s obzirom na stupanj obrazovanja, stanje 31. ožujka 2014. godine:

	Ukupno	Visoko obrazovanje	Više obrazovanje	Srednje obrazovanje	Niže obrazovanje	VKV	KV	PKV	NKV
UKUPNO	52.740	10.121	4.718	24.793	1.037	997	6.109	996	3.969
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	716	94	37	342	21	4	81	32	105
Rudarstvo i vađenje	183	7	6	75	3	-	44	6	42
Prerađivačka industrija	10.637	984	501	4.447	203	348	2.392	426	1.336
Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija	688	103	40	331	7	123	69	5	10
Opskrba vodom, uklanjanja otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacija okoliša	1.444	167	86	605	5	61	251	65	204
Građevinarstvo	3.374	213	149	1.558	116	74	694	137	433
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	6.460	501	306	4.534	84	52	672	44	267
Prijevoz i skladištenje	1.832	156	147	1.154	70	25	216	7	57
Pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane	5.553	587	315	2.522	200	165	1.057	123	584
Informacije i komunikacije	1.506	703	199	565	4	13	14	1	7
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.633	406	240	948	11	2	12	1	13
Poslovanje nekretninama	444	51	47	283	3	4	27	2	27
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	2.031	896	196	788	10	26	81	12	22
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.795	209	98	1.196	18	9	136	8	121
Javna uprava i	4.213	1.179	441	2.438	65	9	27	5	49

obrana, obvezno socijalno osiguranje									
Obrazovanje	5.544	2.885	1.395	716	90	35	91	25	307
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	3.261	694	414	1.484	88	23	167	83	308
Umjetnost, zabava i rekreacija	995	187	59	580	33	22	51	10	53
Ostale uslužne djelatnosti	431	99	42	227	6	2	27	4	24

Izvor: DZS

Vezano za zaposlenost kod pravnih osoba na području županije, najviše osoba zaposleno je u području prerađivačke industrije (10.637 zaposlenih), zatim u trgovini na veliko i malo (6.460 zaposlenih), pružanju smještaja i hrane (5.553 zaposlenih) obrazovanju (5.544 zaposlenih) te u javnoj upravi i obrani (4.213 zaposlenih). Vezano za stupanj obrazovanja, najviše osoba sa visokim i višim obrazovanjem bilo je zaposleno u području obrazovnog sustava te u javnoj upravi. Osobe sa srednjim obrazovanjem su najviše zaposlene u područjima trgovine na veliko i malo (4.534 zaposlenih) te u prerađivačkoj industriji (4.447 zaposlenih). Osobe s nižim obrazovanjem su najviše radile u djelatnostima prerađivačke industrije (203 zaposlena) te u pružanju smještaja, pripremi i usluživanju hrane (200 zaposlenih). Kvalificirani radnici najviše su bili zaposleni u područjima prerađivačke industrije (2.392 zaposlena) i u pružanju smještaja, pripremi i usluživanju hrane (1.057 zaposlenih). Kvalificirani radnici najviše su radili u području prerađivačke industrije (2.392 zaposlenih), dok su u istom području najviše bili zaposleni i polukvalificirani radnici (426 zaposlenih) i nekvalificirani radnici (1.336 zaposlenih).

Tablica 9: Prosječne isplaćene neto plaće prema NKD-u 2007 i stupnju stručne spreme u 2013. godini:

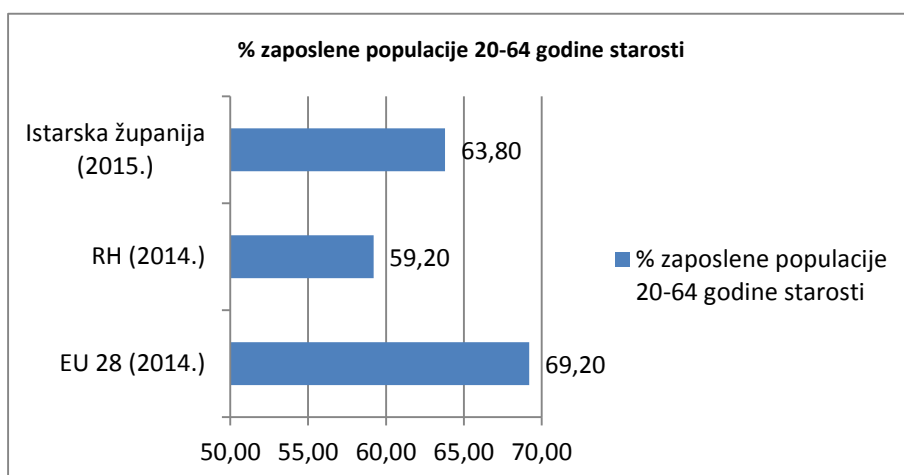
	Visoko obrazovanje	Više obrazovanje	Srednje obrazovanje	Niže obrazovanje	VKV	KV	PKV	NKV
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	7.635	6.318	4.861	3.945	6.128	4.600	4.249	3.786
Rudarstvo i vađenje	8.166	6.437	4.887	3.410	4.811	4.250	4.888	4.275
Prerađivačka industrija	9.268	6.781	4.980	4.427	5.742	4.858	4.386	3.795
Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija	9.592	7.932	6.286	4.026	7.109	-	5.216	-
Opskrba vodom, uklanjanja otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacija okoliša	9.387	7.610	5.789	4.291	6.832	5.580	5.192	4.528
Građevinarstvo	8.019	6.440	4.263	3.739	4.900	4.351	3.981	3.610

Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	6.455	5.140	4.149	3.606	5.763	3.317	3.840	3.329
Prijevoz i skladištenje	8.580	9.778	5.052	4.280	6.847	4.978	4.870	3.953
Pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane	10.487	7.892	5.772	4.486	7.398	5.190	4.538	4.209
Informacije i komunikacije	7.671	7.408	5.442	4.945	6.927	6.088	-	1.665
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	8.654	6.656	5.686	4.130	6.468	6.774	4.334	4.761
Poslovanje nekretninama	8.213	6.982	5.450	3.649	4.708	5.292	5.483	5.162
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	7.621	5.320	4.470	2.585	5.900	4.283	3.153	6.905
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	6.616	5.281	3.717	3.223	6.184	3.802	3.374	3.170
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	8.033	6.044	5.235	3.301	4.694	5.090	3.898	3.635
Obrazovanje	5.540	5.561	3.979	3.082	4.881	4.075	3.093	3.118
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	9.637	5.991	5.192	3.223	5.349	4.708	3.634	3.211
Umjetnost, zabava i rekreacija	7.279	6.243	4.470	3.951	6.347	4.370	4.575	4.593
Ostale uslužne djelatnosti	7.646	7.206	4.202	2.790	8.793	3.924	4.492	3.801

Izvor: DZS

Visina prosječne plaće po pojedinim granama djelatnosti uglavnom slijedi obrazac proporcionalnog odnosa između visine plaće i stupnja obrazovanja zaposlenika. Osobe sa visokim obrazovanjem imaju najveće plaće u svim granama djelatnosti. Međusobni omjeri visine plaće za osobe sa višim, srednjim i nižim obrazovanjem odnosno visokokvalificirani, kvalificirani, polukvalificirani i nekvalificirani variraju od grane do grane djelatnosti, s tim da su osobe sa višim obrazovanjem i visokokvalificirani radnici u pravilu bolje plaćeni od ostalih razina obrazovanja (izuzevši visoko obrazovane osobe).

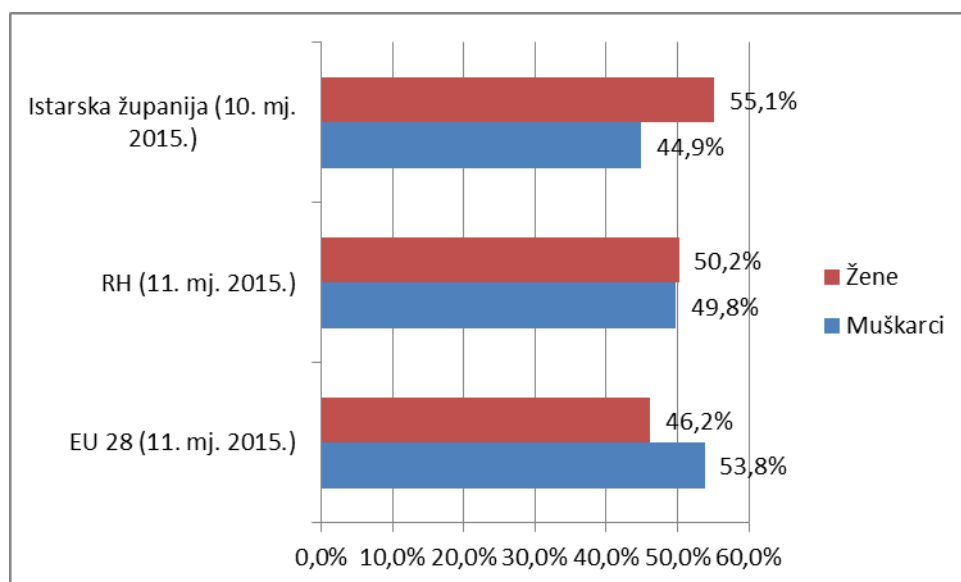
Graf 19: Usporedni podaci (IŽ, RH i EU) o stopi zaposlenosti:

Izvor: Eurostat, DZS i HZMO Pula, kombinirani podaci

Stopa zaposlenosti populacije starosti 20-64 godine u Istarskoj županiji je u 2015. godini iznosila 63,8%. Na nacionalnoj i EU razini u 2014. godini stopa zaposlenosti iznosila je 59,2% odnosno 69,2%, pri čemu je vidljivo kako razina RH po zaposlenosti značajno zaostaje za EU razinom. Iako podaci između županijske s jedne te nacionalne i EU razine s druge strane nisu usporedivi zbog različitih godina na koje se podaci odnose, moguće je ukazati na vjerojatno stanje odnosa zaposlenosti stanovništva između županijske te RH odnosno EU razine danas.

Graf 20: Usporedni podaci o nezaposlenosti s obzirom na spol:

Izvor: Eurostat, HZZ

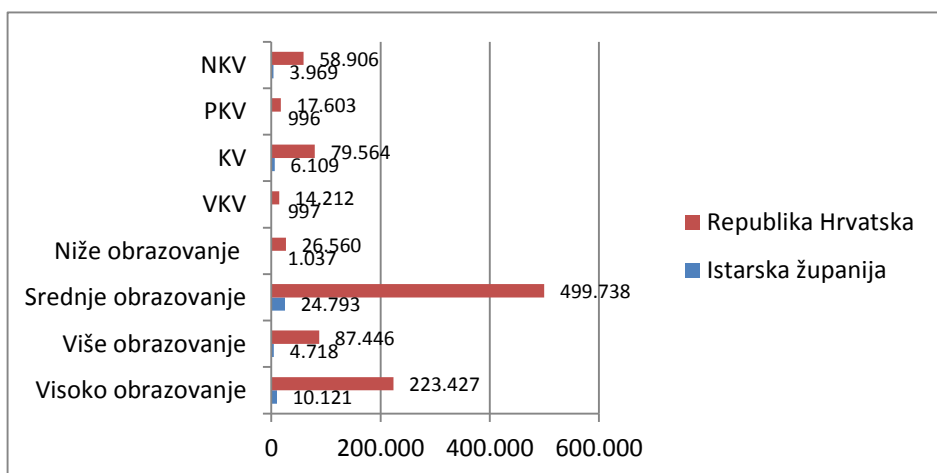
Na području Istarske županije postotak žena u ukupnoj populaciji nezaposlenog stanovništva viši je kako u odnosu na nacionalnu razinu tako i u odnosu na razinu Europske unije.

Tablica 10: Usporedni podaci o zaposlenosti s obzirom na stupanj obrazovanja u RH i EU (% populacije u dobi 20-64 godine);

Razina	Niža od primarne, primarna i niža sekundarna razina (stupnjevi 0-2)	Gornja sekundarna i post-sekundarna ne-tercijarna razina (stupnjevi 3 i 4)	Tercijarna razina (stupnjevi 5-8)
EU 28 (2014.)	51,8	70.1	82.1
RH (2014.)	38,3	58.5	78.4
Istarska županija	n/p	n/p	n/p

Izvor: Eurostat

Graf 21: Zaposlenost po stupnju po obrazovanja na razini Istarske županije:

izvor: DZS

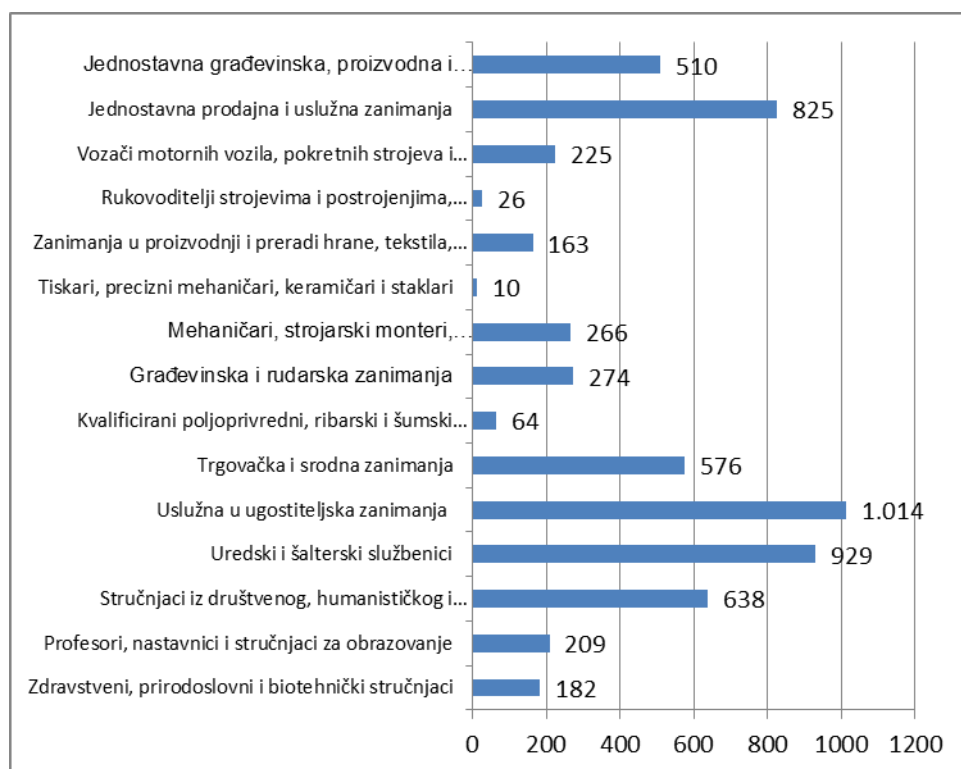
Iz navedenih podataka je vidljivo kako je zaposlenost stanovništva s obzirom na stupanj obrazovanja na razini Republike Hrvatske niža po svim kategorijama obrazovanosti u usporedbi s podacima na razini Europske unije. Iako kategorije raspoloživih podataka za Istarsku županiju nisu analogni s podacima Eurostata, moguće je utvrditi usporedbe DZS-a s nacionalnom razinom. U tom smislu zaposlenost stanovništva po kategorijama obrazovanja u Istarskoj županiji u grubim crtama slijedi trendove na nacionalnoj razini.

KARAKTERISTIKE TRŽIŠTA RADA

POTREBA ZA RADNICIMA I ZAPOŠLJAVANJE

Na dan 30. studenog 2015. godini pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje je na području Istarske županije zabilježena sljedeća potreba za radnom snagom s obzirom na potrebne kvalifikacije zaposlenika:

Graf 22: Potrebe za radnom snagom u Istarskoj županiji 30. 11. 2015.

Izvor: HZZ

Kako poslodavci nisu obavezni prijavljivati potrebe za radnom snagom HZZ-u, podaci se odnose samo na prijavljene potrebe i moraju se tako i tumačiti. Najveća potreba za radnom snagom na području Istarske županije je u tom trenutku bila u uslužnim i ugostiteljskim djelatnostima (1.014 slobodnih radnih mjesta), zatim u uredskim i šalterskim zanimanjima (929 mjesta), u prodajnim i uslužnim djelatnostima (825 radnih mjesta), zatim u području društvenih i humanističkih zanimanja (638 mjesta) te u području trgovačkih i srodnih zanimanja (576 slobodnih radnih mjesta). Izuzevši potrebu za direktorskim zanimanjima, najmanja potreba za radnom snagom je u područjima tiskarstva, mehanike, keramike i staklarstva (10 mjesta), rukovođenju strojevima te sastavljanju proizvoda (26 mjesta) te u području poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (64 slobodnih radnih mjesta).

Ovdje iznova valja istaknuti važnost turističkih i vezanih djelatnosti za zapošljavanje u Istarskoj županiji, dok potreba za radnom snagom u ovome području u zimskim mjesecima na koje se odnose prezentirani podaci ukazuju na pozitivan razvoj u smislu diversifikacije i desezonizacije turističke ponude na području županije.

U kontekstu dinamike potrebe za radnicima valja spomenuti kako je u razdoblju 2009.-2015. godine zabilježen porast evidentiranih potreba za radnicima na području županije. Ovo prije svega upućuje na mogući zaključak o jačanju povjerenja poslodavaca prema HZZ-u kao vodećoj instituciji na tržištu rada.

Tablica 11: Evidentirana potreba za radnicima pri HZZ PU Pula u razdoblju 2009.-2015. godine:

Godina	Umag	Buzet	Labin	Pazin	Poreč	Pula	Rovinj	Ukupno
2009.	485	69	1.159	409	1.085	3.231	1.216	7.654
2010.	535	146	1.247	497	810	2.899	735	6.869
2011.	606	95	1.190	507	1.033	3.850	673	7.954
2012.	823	145	759	614	1.539	3.653	853	8.386
2013.	1.046	46	690	986	1.916	4.731	929	10.344
2014. (studeni)	68	9	14	51	83	467	44	736
2015. (studeni)	125	8	48	40	74	408	44	747

izvor: HZZ

POSEBNO OSJETLJIVE SKUPINE DRUŠTVA NA TRŽIŠTU RADA

OSOBE S INVALIDITETOM

Prema podacima Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo⁴, na području Istarske županije u 2014. godini živjelo je ukupno 12.962 osobe s nekim stupnjem invaliditeta, što je 2,6% od ukupnog broja osoba s invaliditetom na području Republike Hrvatske (507.645) odnosno 6,2% od ukupnog broja stanovnika županije. Istarska županija ima najmanji udio osoba s invaliditetom u ukupnom broju stanovnika s obzirom na ostale županije na teritoriju Hrvatske. Od navedenog broja osoba s invaliditetom u županiji, 681 osoba su hrvatski branitelji, što je 1,1% ukupnog broja branitelja s invaliditetom na nacionalnoj razini. Od karakteristika invalidnosti osoba na području županije, najviše je zastupljena invalidnost povezana s višestrukim oštećenjima (30,8% od ukupnog broja invalidnih osoba na području županije) oštećenjem organa (28,5%), zatim oštećenjem lokomotornog sustava (26,1%), duševni poremećaji (20,1%) te oštećenja središnjeg živčanog sustava (14,9%). Osim ovih oblika oštećenja u manjoj mjeri su zastupljene mentalne retardacije (5,3%), oštećenja govorno-glasovne komunikacije (5,2%), oštećenje vida (4,6%), oštećenje perifernog živčanog sustava (2,7%), oštećenje sluha (2,7%), prirođene anomalije kromosopatije (2,7%), autizam (0,6%) i višestruka oštećenja⁵.

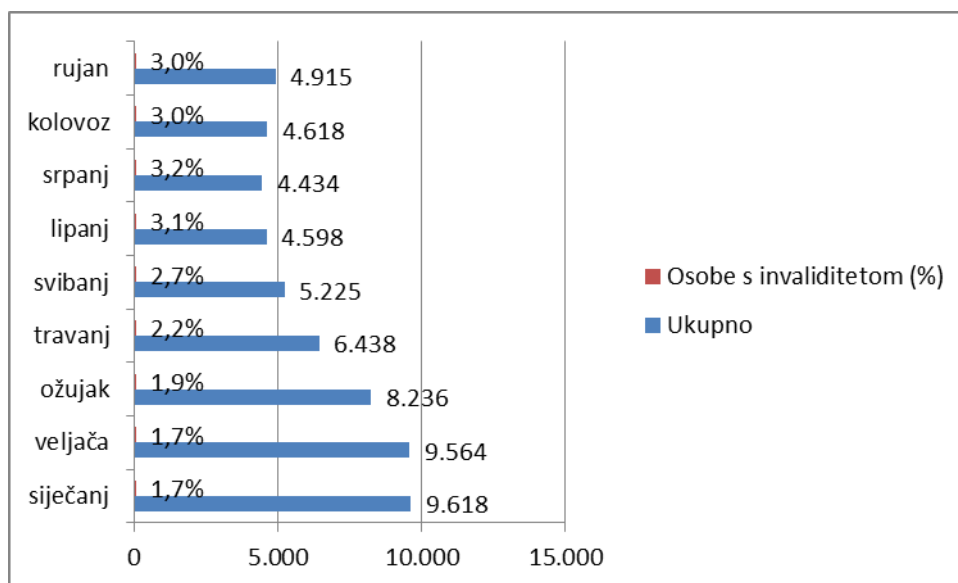
Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u prvih 9 mjeseci 2015. godine na području Istarske županije zaposleno je ukupno 79 osoba s invaliditetom, od čega 51 muškarac i 28 žena, dok je ukupan udio osoba s invaliditetom u ukupnom broju zaposlenih na području županije 0,9%. U istome razdoblju na području Istarske županije nezaposleno je bilo u bilo 148 osoba, što je 2,3% prosječnog broja nezaposlenih u prvih 9 mj. 2015, odnosno je 3% od ukupnog broja nezaposlenih⁶.

⁴ http://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2014/04/ljetopis_2014.pdf

⁵ http://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2013/11/Bilten_invalidi_2013.pdf

⁶ http://www.hzz.hr/UserDocImages/Izvjesce_o_aktivnostima_HZZ-a_zaposljavanje_Osobe_s_invaliditetom_01012015-30092015.pdf

Graf 23: Kretanje broja nezaposlenih osoba s invaliditetom u 2015. godini (I - IX mj.) na području Istarske županije:

Izvor: HZZ

Navedeni podaci pokazuju kako pad nezaposlenosti osoba s invaliditetom u pravilu ne slijedi sveukupni pad nezaposlenosti na području Istarske županije, čak niti za vrijeme sezonskog povećanja sveukupne zaposlenosti u županiji. Budući da se omjer osoba s invaliditetom povećava u razdoblju sezonskog zapošljavanja, iz ovih podataka valja zaključiti kako osobe s invaliditetom imaju otežan pristup zapošljavanju čak i u vrijeme najizraženijeg zapošljavanja u ljetnim mjesecima.

MLADI

Mlade populacije, pogotovo u dobnoj skupini 15-24 godine predstavljaju posebno osjetljivu skupinu stanovništva jer se radi o osobama koje tek ulaze na tržište rada i tek im predstoji steći inicijalna radna iskustva i navike za nastavak života. U Istarskoj županiji postoji istaknut broj nezaposlenih osoba u dobnim skupinama 15-24 i 25-29 godina na tržištu rada. Konkretno, po dostupnim podacima u 2013. godini ukupno 497 osoba između 15 i 24 odnosno 775 osoba između 25 i 29 godina starosti bilo je radno sposobno, dok je oko 15% njih u prvoj navedenoj skupini odnosno 17% u drugoj navedenoj skupini bilo nezaposleno. Ovdje se svakako radi o zabrinjavajućim podacima s obzirom na karakteristike mladih populacija stanovništva na tržištu rada, kojima je u značajnoj mjeri otežano prikladno zaposlenje s obzirom na manjak radnog i životnog iskustva te potrebu za osamostaljenjem koju ova činjenice potkopavaju.

Kada govorimo o mladima, svakako valja napomenuti pozitivan trend uključivanja mladih u mjere aktivne politike zapošljavanja. Naime u razdoblju 2009-2013 godine bilježi se kontinuiran porast uključenosti mladih u ove mjere, pri čemu broj dostiže kulminaciju u 2013. godini kada je s provedbom započela primjena Garancije za mlade za mlade osobe do 29 godina. Od pukih 0,63% mladih osoba uključenih u mjere politike zapošljavanja u odnosu na prosječan broj nezaposlenih mladih osoba 2009. godine, u 2013. ovaj je udio porastao na čak 24,37%.

Kao što je vidljivo u prethodnom poglavlju posvećenom nezaposlenosti na području Istarske županije, generalno se može reći kako većinu nezaposlenih osoba čine upravo žene, i to u razdoblju cijele godine. Kako na nacionalnom tako i na nivou Istarske županije žene zarađuju prosječno niže plate od muškaraca te su ispodprosječno plaćene za svoj rad. Dostupni podaci⁷ ukazuju na činjenicu kako su gotovo u svim razmatranim granama djelatnosti žene plaćena manje od muškaraca, osim u granama rudarstva i vađenja, opskrbi i upravljanje vodama, građevinarstvu, administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima te u zdravstvenoj zaštiti. Od ukupno 19 grana djelatnosti, samo u navedenih 5 grana žene zarađuju veću bruto plaću od muškaraca. Imajući ovo u vidu, žene uz osobe s invaliditetom i mlade predstavljaju treću najvažniju osjetljivu skupinu osoba na tržištu rada.

ANALIZA ANKETE POSLODAVACA

Anketa poslodavaca provedena kako bi se prikupile informacije iz prve ruke za područje Istarske županije provedena je 2015. godine na uzorku od 302 poslodavca koji zapošljavaju ukupno 20.470 osoba. Anketa je pokrila zapošljavanje u prethodnoj, 2104. godini, poteškoće s kojima se poslodavci susreću kod zapošljavanja radnika, planove u vezi s novim zapošljavanjem odnosno smanjenjem broja zaposlenika, regulative povezane s tržištem rada, upravljanje ljudskim resursima u poduzećima kao i praksu korištenja usluga HZZ-a za poslodavce.

Ograničenja ankete poslodavaca s obzirom na reprezentativnost pridobivenih podataka odnose se na činjenicu kako je od oko 600 poslodavaca kojima je anketa poslana, tek njih oko 40% dostavilo svoje odgovore. Ovo predstavlja oko 9% od ukupnog broja gospodarstvenika u Istarskoj županiji, tako da u tom smislu podatke navedene u ovome poglavlju ne valja uzimati kao potpune i konačne.

Najveći broj anketiranih poslodavca iz Istarske županije je s područja Područnog ureda Pula (115 ili 38,0 %), Poreča (47 ili 15,6 %), Labina (42 ili 13,9 %), Umaga (33 ili 10,9 %), Rovinja i Pazina (28 ili 9,2 %) te Buzeta (9 ili 2,9 %). S obzirom na veličinu poduzeća poslodavca, najveći broj anketiranih su mikro poslodavci do 9 zaposlenih (114 ili 37,8 %), potom toga mali poslodavci (88 ili 29,1 %) te srednji poslodavci (84 ili 27,8 %), dok je s druge strane anketirano najmanje velikih poslodavaca (16 ili 5,3 %). S obzirom na broj zaposlenih, najviše osoba je zaposleno upravo kod velikih poslodavaca (9.225 ili 45,0 % od ukupnog broja zaposlenih osoba na području Istarske županije).

ZAPOSLENOST I ZAPOSŁJAVANJE U 2014. G.

U periodu 2014. godine na području Istarske županije zaposlene su ukupno 26.606 osobe, dok ih je 24.868 prestalo s radom. U skladu s time valja primijetiti kako je pozitivna promjena u broju zaposlenih osoba, u iznosu od 1.738 radnika, što predstavlja stopu povećanja zaposlenih od 2,90%. Stopa prestanka rada u Istarskoj županiji iznosi 41,6 % što je više nego na području cijele Republike Hrvatske (24,4 %) i što svjedoči o visokom značaju turističkih djelatnosti za zapošljavanje u županiji. Prema spolnoj strukturi, u 2014. godini u Istarskoj županiji zaposleno je više žena nego muškaraca, dok ih je s druge strane i više prestalo raditi u odnosu prema muškarcima. Stopa novozaposlenih žena iznosi 50,4 % a stopa novozaposlenih muškaraca 39,3 %.

⁷ http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/SI-1526.pdf str 342

STRUKTURA NOVOG ZAPOSŁJAVANJA

U 2014. godini poslodavci u Istarskoj ųupaniji, zaposlili su 26.606 osoba temeljem ugovora o radu. Od toga je najveći broj zaposlen na određeno vrijeme (85,4%) a manji na neodređeno vrijeme (14,6 %). Iste godine na sezonskim je poslovima bilo zaposleno 46,8 % od ukupnog broja zapošljavanja na temelju ugovora o radu. Na određeno vrijeme najviše su zapošljavali privatni poslodavci (85,8 %), dok su na neodređeno vrijeme najviše zapošljavali državni i javni poslodavci (18,1 %).

Najveći udio sezonskih radnika (44,5%) bilo je zaposleno kod mikro poslodavaca kao i kod privatnih poslodavaca (50,4%). Osobe s invaliditetom su najviše bile zapošljavane kod velikih poslodavaca u ostalim oblicima vlasništva.

Temeljem drugih oblika rada bilo je zaposleno 11.584 osoba ili 44 % u odnosu na sveukupno zapošljavanje na temelju ugovora o radu na području Istarske ųupanije. Od toga najveći udio u zapošljavanju odnosio se na studentske i učeničke ugovore (39,6 %), ugovor o djelu (39 %), autorske ugovore (20,4 %) te na zapošljavanje posredstvom raznih agencija za privremeno zapošljavanje (0,67 %).

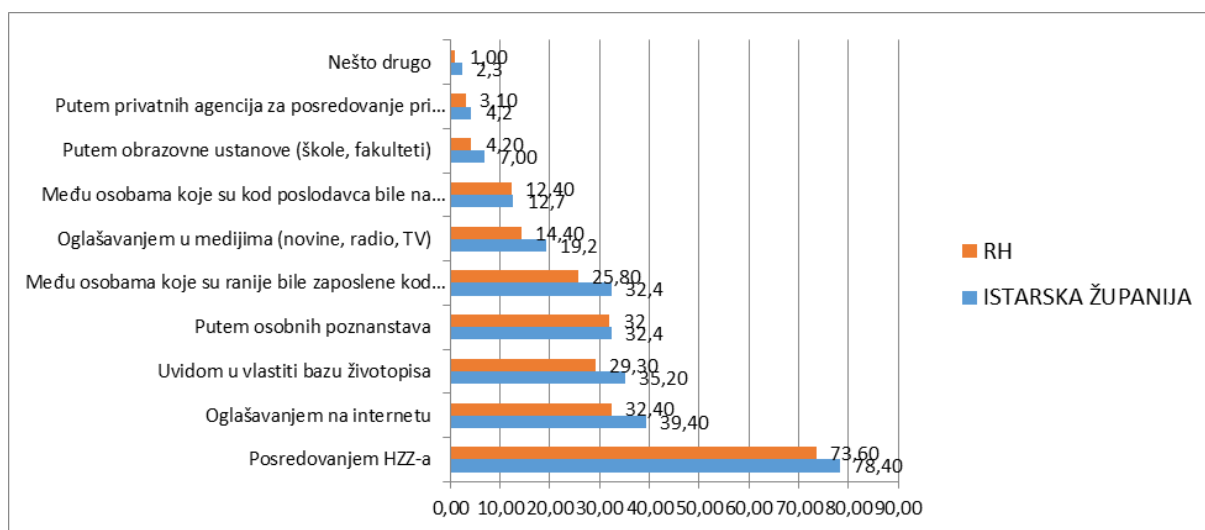
Studentski i učenički ugovori najčešći su kod privatnih poslodavaca u mikro obrtima. Zapošljavanje na temelju ugovora o djelu u najvećoj se mjeri koristilo u državnim i javnim poduzećima kao i kod mikro poslodavcima. Na temelju autorskih ugovora najviše su zapošljavali poslodavci u malim poduzećima u ostalim oblicima vlasništva. Posredstvom agencija za privremeno zapošljavanje zaposleno je 0,67% osoba od ukupnog broja zaposlenih prema ugovoru o radu, i to najviše kod srednjih i velikih poslodavaca.

Prema obrazovnoj strukturi zaposlenih temeljem ugovora o radu poslodavci su u najvećoj mjeri zapošljavali osobe sa završenom srednjom školom u trajanju od 4 ili više godina (46,4 %), potom osobe sa srednjom školom u trajanju do 3 godine (25,8%), zatim osobe sa završenim diplomskim studijem (13,1%), potom osobe s nezavršenom ili završenom osnovnom školom (10,2%) i na kraju osobe sa završenim preddiplomskim studijem (4,6%).

NAČINI TRAŽENJA RADNIKA I POTEŠKOĆE PRI ZAPOSŁJAVANJU

Na području Istarske ųupanije 213 poslodavaca (70,5% od ukupnoga broja anketiranih poslodavaca) tražilo radnike. Najveći broj njih pritom je koristio usluge Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (78,4 %), zatim oglase Internetu (39,4 %), uvide u baze životopisa kandidata (35,2 %), dok je njih 32,4% radnike tražilo putem osobnih poznanstava odnosno među osobama koje su ranije bile zaposlene kod njih.

Graf 24: Struktura načina traženja radnika:

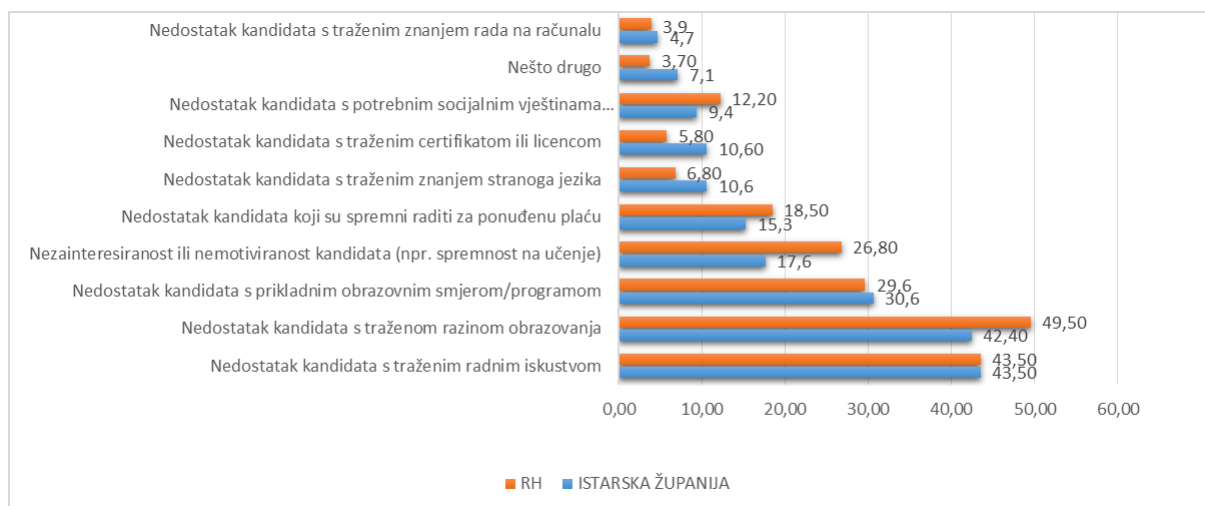

Izvor: HZZ

POTEŠKOĆE PRI PRONALAŽENJU RADNIKA

Kod traženja prikladnih radnika poslodavci su se prilično često susretali sa poteškoćama. Čak je 85 poslodavaca (42,7%) imalo poteškoće u pronalasku radnika. Pritom valja istaknuti kako je udio poslodavaca u Istarskoj županiji koji su imali poteškoća viši od prosjeka na razini Republike Hrvatske (29,1 %), i to za 13,6 postotnih bodova. Poteškoće kod pronalaženja radnika najviše su imali veliki poslodavci (63%), od kojih 49% u privatnom sektoru.

Graf 25: Struktura poteškoća kod zapošljavanja kod poslodavaca u Istarskoj županiji

Izvor: HZZ

Poslodavci u Istarskoj županiji koji su se susretali s poteškoćama kod pronalaženja radnika uglavnom su u sektorima turizma ili brodogradnje. Najčešće su kao poteškoću navodili nedostatak kandidata s traženim radnim iskustvom (43,5 %), zatim nedostatak kandidata s traženom razinom obrazovanja (42,4 %), te naposljetku nedostatak kandidata s prikladnim obrazovnim smjerom odnosno programom (30,6 %).

PLANIRANO ZAPOSŁJAVANJE I POTENCIJALNI VIŠKOVI U 2015.

Od poslodavaca koji planiraju novo zapošljavanje u 2015. godini u najvećem dijelu pripadaju privatnom sektoru (33,1%). U državnom sektoru u 2015. planirano je zamjetno manje novog zapošljavanja nego u privatnom, i to za 25,4 postotna boda manje. Usporedba stopa planiranog zapošljavanja u Istarskoj županiji i stopa na razini RH pokazuje da je ova stopa u Istarskoj županiji veća za 14,1 postotnih bodova.

Poslodavci iz gotovo svih djelatnosti iskazali su potrebu za novim zapošljavanjem. Jedino poslodavci iz djelatnosti rudarstva i vađenja te opskrbe električnom energijom nemaju namjeru novog zapošljavanja u 2015. godini.

Najviše planiraju zapošljavati poslodavci iz djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane (10.042 radnika ili 60,4 % od ukupno planiranog zapošljavanja). Slijedi djelatnost građevinarstva gdje poslodavci planiraju zaposliti 929 radnika (5,6 %) kao i djelatnosti trgovine na veliko i na malo gdje je u planu novo zapošljavanje za 879 radnika (5,3 %).

Poslodavci na području Istarske županije u najvećem dijelu u planu imaju zapošljavanje na određeno vrijeme (87,8 %). Zapošljavanje na određeno vrijeme planirano je u većini ispostava, osim u Ispostavi Pazin gdje je najviše planirano zapošljavanje na neodređeno vrijeme (64,7%).

S obzirom na vlasništvo, zapošljavanje na određeno vrijeme najviše planiraju poslodavci iz privatnog sektora (88,3 %), dok se u državnom sektoru najviše planira zapošljavanje na neodređeno vrijeme (18 %). U privatnom sektoru, zapošljavanje na određeno vrijeme najviše planiraju veliki poslodavci (99,2%), a najmanje mikro poslodavci (67,9%). Zapošljavanje na neodređeno vrijeme relativno najviše planiraju mikro poslodavci (35 %) dok sezonsko zapošljavanje u privatnom sektoru najviše planiraju srednji (73,2 %) i veliki poslodavci (66,7%), od kojih je najveći broj na području Umaga i Rovinja.

UPRAVLJANJE I RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA

Poslodavci iz Istarske županije u značajnoj mjeri koriste procese i aktivnosti upravljanja ljudskim potencijalima u svojim poduzećima. Najčešće se koriste procesi odnosno aktivnosti uvođenja u posao (55 %), provedbe obrazovanja zaposlenika (41,9 %), planiranja zapošljavanja novih zaposlenika (40,8 %), praćenja i ocjenjivanja radne uspješnosti (37,7 %) i planiranja obrazovanja zaposlenika (36,2 %).

U Istarskoj županiji 11,2% je poslodavaca koji ne koriste niti jednu od aktivnosti ili procesa upravljanja i razvoja ljudskih potencijala, što je 10,5 postotnih bodova manje nego na razini Republike Hrvatske.

Tablica 12: Educiranje ili usavršavanje radnika anketiranih poslodavaca u Istarskoj županiji

Koristili edukacije ili usavršavanja						
	Ukupno anketirani	Zaposleni 31.12.2014	Broj poslodavaca	Udio poslodavaca %	Broj radnika	Udio radnika %
RH	8.969	1.269.448	4.478	49,9	259.697	20,5
ISTARSKA ŽUPANIJA	302	61.497	190	62,9	15.400	25,0
Sektor vlasništva						
Privatno	202	46.853	104	51,5	10.267	21,9
Državno/javno	93	13.941	80	86,0	4.841	34,7

Ostalo	7	703	6	85,7	292	41,5
Veličina poslodavca (privatni sektor)						
Mikro-do 9 zaposlenih (obrt)	31	8.484	7	22,6	2.101	24,8
Mikro-do 9 zaposlenih	65	9.319	31	47,7	1.947	20,9
Mali-od 10 do 49 zaposlenih	53	10.898	30	56,6	1.893	17,4
Srednji-od 50 do 249 zaposlenih	40	8.245	23	57,5	1.252	15,2
Veliki - 250 i više zaposlenih	13	9.907	13	100,0	3.074	31,0

Izvor: HZZ

Ukupno 190 poslodavaca (62,9%) koristilo je neki od oblika educiranja ili usavršavanja radnika, što je 13% više u odnosu na državni prosjek. Ukupno je 7.956 radnika iz Istarske županije (ili 25% od ukupno zaposlenih radnika kod anketiranih poslodavaca) bilo uključeno u neki oblik obrazovanja ili usavršavanja.

Edukaciju ili usavršavanje najčešće provode poslodavci iz državnog odnosno javnog sektora (86%) te iz ostalih sektora (85,7%). Edukacije radnika u pravilu provode veliki poslodavci, dok je ovaj udio kod mikro obrtnika nešto manji i iznosi 22,6%. Udio radnika koji su bili na edukacijama ili usavršavanju najveći je kod velikih poslodavaca (31 %), a najmanji kod srednjih poslodavaca (15,2%).

Tablica 13: Usporedni podaci (IŽ, RH i EU) o cjeloživotnom obrazovanju u poduzećima po granama djelatnosti u 2010. godini, % cjelokupnog broja poduzeća :

Razina	Ukupno	Industrija (osim građevinarstva)	Građevinarstvo	Trgovina na veliko i malo	Informacije i komunikacije	Nekretnine
EU 28	66	63	64	63	80	75
Republika Hrvatska	57	55	50	54	76	71
Istarska županija	(62,9) ⁸	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p

Izvor: Anketa poslodavaca i Eurostat, kombinirani podaci

Iz tablice je vidljivo kako je postotak poduzeća na razini Republike Hrvatske koje educiraju svoje zaposlenike zaostaje iza razine Europske unije. Hrvatska poduzeća po tom pitanju od europskih najviše zaostaju u područjima građevinarstva, industrije i trgovine na veliko i malo, dok po pitanju informacija i komunikacija kao i trgovanja nekretninama zaostaju u nešto manjem broju. Iako nisu analogni postojećim podacima Eurostata, podaci predstavljeni u poglavlju Analiza ankete poslodavaca pružaju izvjesnu mogućnost usporedbe stanja u obrazovanju zaposlenih u poduzećima na razini županije.

⁸ Podatak preuzet iz Ankete poslodavaca

Ako uspoređujemo podatke Eurostata za nacionalnu razinu s podacima Ankete poslodavaca za nacionalnu i županijsku razinu, možemo vidjeti kako poduzeća u Istarskoj županiji u većem omjeru koriste edukacije nego poduzeća na razini Republike Hrvatske. Po anketi poslodavaca vidljivo je kako je 62,9 poslodavaca u županiji koristilo neki oblik edukacije za svoje zaposlenike, dok je na nacionalnoj razini ovaj postotak iznosio tek 49,9%. S druge strane podaci o edukacijama u poduzećima dostupni kod Eurostata, ovaj udio poduzeća na razini RH iznosi nešto više odnosno 57%. Čak i u slučaju da uzmemo podatke Eurostata, možemo zaključiti kako istarska poduzeća prednjače u obrazovanju zaposlenika u usporedbi s nacionalnom razinom. S druge strane, uspoređujući podatke na razini županije s podacima na razini Europske unije, poduzeća u Istarskoj županiji još uvijek zaostaju za europskim prosjekom obrazovanja zaposlenika.

Ukupno je 65% anketiranih poslodavaca u Istarskoj županiji u 2014. godini koristilo usluge HZZ-a. U istom su omjeru iskazali namjeru i u 2015. godini.

Tablica 14: Korištenje usluga HZZ-a kod poslodavaca u Istarskoj županiji u %

	Koristili uslugu u 2013. - Istarska županija	Iskazali kako su koristili uslugu u 2014.g		Iskazali namjeru korištenja usluge u 2015.g.- Istarska županija
		RH	ISTARSKA ŽUPANIJA	
Bilo koja usluga	63,60	61,70	65,00	64,00
Objava potrebe za radnikom	55,10	44,70	60,00	59,00
Mjere za poticanje zapošljavanja (APZ)	37,00	31,00	34,00	43,00
Ciljano posredovanje	28,30	17,60	30,00	29,00
Predstavljanje tvrtke i radnih mjesta	10,10	8,00	10	11
Profesionalna selekcija	4,30	2,00	16	14
Zbrinjavanje viška	2,40	1,80	3	5

Izvor: HZZ

Poslodavci Istarske županije su u 2014.godini najčešće koristili objavu potrebe za radnikom (60%), dok ih je 34% koristilo mjere za poticanje zapošljavanja. Dok su za 2015. godinu poslodavci izrazili spremnost da koriste usluge objave u istoj mjeri kao i u 2014, nešto je veći broj njih (43%) planirao u 2015. koristiti mjere poticanja zapošljavanja.

Uslugu ciljanog posredovanje je u 2014.g. koristilo 30% anketiranih poslodavaca, dok je 16% njih koristilo profesionalnu selekciju. Uslugu predstavljanja tvrtke i radnih mjesta koristilo je 10% poslodavaca, dok je njih 3% koristilo zbrinjavanje viška radnika.

Usporedba ankete poslodavaca iz 2013. i 2014. godine ukazuje na činjenicu da je udio poslodavaca u županiji koji su koristili neku od usluga HZZ-a u periodu obje godine gotovo isti. Ukupno je 63,6% poslodavaca koristilo usluge 2013. godine, dok je 65% njih koristilo usluge u 2014. godini. Najveće povećanje korištenja usluga HZZ-a zabilježen je kod usluge profesionalne selekcije: ovaj se broj povećao sa 4,3% u 2014. na 16% u 2014. godini.

GOSPODARSTVO

GOSPODARSKI POLOŽAJ ISTARSKE ŽUPANIJE U KONTEKSTU REPUBLIKE HRVATSKE

Zadnji dostupni izračun za ukupni bruto društveni proizvod (BDP) Istarske županije je iz 2012. godine kad je BDP iznosio 19.797 milijuna kuna (2.633 milijuna eura) i predstavljao je 6% ukupnog BDP-a Hrvatske.

Tablica 15: BDP po stanovniku u Istarskoj županiji u kontekstu ostalih županija u razdoblju od 2009 do 2012. godine (dostupni podaci):

Županija	BDP po stanovniku 2009.		BDP po stanovniku 2010.		BDP po stanovniku 2011.		BDP po stanovniku 2012.	
	u kn	u EUR	u kn	u EUR	u kn	u EUR	u kn	u EUR
Grad Zagreb	130749	17814	135853	18645	137558	18503	139119	18506
Zagrebačka županija	57274	7803	52202	7164	57885	7786	58567	7791
Krapinsko-zagorska županija	48264	6576	44338	6085	46835	6300	46956	6246
Varaždinska županija	64841	8834	59811	8209	61592	8285	62396	8300
Koprivničko-križevačka županija	68782	9371	58918	8086	63372	8524	68831	9156
Međimurska županija	61280	8349	57450	7885	62887	8459	63415	8436
Bjelovarsko-bilogorska županija	56345	7677	48966	6720	52501	7062	51713	6879
Virovitičko-podravska županija	46964	6399	42761	5869	47080	6333	46599	6199
Požeško-slavonska županija	45715	6229	44105	6053	46692	6281	45866	6101
Brodsko-posavska županija	41144	5606	39030	5357	43726	5882	43999	5853
Osječko-baranjska županija	59540	8112	54929	7539	61485	8271	60835	8093
Vukovarsko-srijemska županija	43843	5974	40224	5521	46220	6217	45077	5996
Karlovačka županija	56027	7634	53946	7404	57310	7709	57288	7621
Sisačko-moslavačka županija	61101	8325	60924	8362	61064	8214	61250	8148
Primorsko-goranska županija	90315	12305	89936	12343	94593	12724	98556	13110

Ličko-senjska županija	63907	8707	60315	8278	60078	8081	58362	7764
Zadarska županija	61567	8388	59612	8182	61721	8302	61411	8169
Šibensko-kninska županija	53132	7239	57469	7887	58955	7930	59152	7869
Splitsko-dalmatinska županija	58365	7952	58814	8072	60007	8072	59200	7875
Istarska županija	94020	12810	93968	12897	96576	12991	95298	12677
Dubrovačko-neretvanska županija	73324	9990	76189	10457	72905	9807	74129	9861
Republika Hrvatska	74208	10111	73277	10057	76755	10325	77407	10297

Izvor: DZS

Istarska županija ostvaruje iznadprosječan BDP po glavi stanovnika u usporedbi s nacionalnom razinom kao i treći najviši BDP po stanovniku od svih županija Republike Hrvatske i po tom pitanju nalazi se odmah iza Grada Zagreba, a za 2012. i iza Primorsko-goranske županije. Visina BDP-a po stanovniku u ovom smislu nije se mnogo mijenjala tijekom promatranog razdoblja prikazanog u tablici, ali ovdje valja istaknuti kako je BDP po stanovniku u 2012. blago pao ispod razine iz 2010. i 2011. godine: dapače, vidljiv je trend kontinuiranog blagog pada ostvarene BDP vrijednosti s obzirom na broj stanovnika.

Indeks konkurentnosti izračunava se svake 3 godine, pa se po zadnjim dostupnim podacima iz 2013. godine ukupni rang konkurentnosti istarskoga gospodarstva nije značajno mijenjao u odnosu na 2010. godinu, i u tom smislu Istarska županija drži treću poziciju na nacionalnoj razini, odmah iza Grada Zagreba i Varaždinske županije. Po pitanju ranga poslovnog okruženja u statističkom smislu, županija u odnosu na ostatak županija RH spada u 5 vodećih županija, dok u kontekstu ranga poslovnog sektora (također u statističkom smislu) drži vodeću poziciju. Situacija je nešto drugačija s obzirom na perceptivni rang, koji je po prikazanim podacima niži od statističkog ranga kako po pitanju poslovnog okruženja i ranga poslovnog sektora. U tom smislu valja ukazati na neusklađenost statističkih i perceptivnih pokazatelja stupnja konkurentnosti gospodarstva u Istarskoj županiji, te potrebu za boljom promocijom gospodarstva kako bi se način doživljavanja poslovne zajednice približio objektivnijim statističkim podacima.

Tablica 16: Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika po područjima djelatnostima u 2014. godini (u tisućama kuna):

Djelatnost	Broj poduzetnika, tekuće razdoblje			Ukupni prihodi			Ukupni rashodi			Dobit prije oporezivanja			Gubitak prije oporezivanja		
	ukupno	dobitaši	gubitaši	prethodna godina	tekuća godina	indeks	prethodna godina	tekuća godina	indeks	prethodna godina	tekuća godina	indeks	prethodna godina	tekuća godina	indeks
POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	242	117	125	286.473	323.509	112,9	278.748	335.673	120,4	19.246	26.953	140,0	11.521	39.117	339,5
RUDARSTVO I VAĐENJE	24	12	12	172.528	187.157	108,5	153.191	168.604	110,1	23.099	23.116	100,1	3.762	4.563	121,3
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	948	602	346	8.247.216	8.376.087	101,6	8.593.842	8.305.503	96,6	475.554	524.999	110,4	822.180	454.414	55,3
OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	36	11	25	867.118	822.832	94,9	857.763	817.112	95,3	10.231	7.775	76,0	877	2.056	234,6
OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE DJELATNOSTI SANACIJE OKOLIŠA	41	27	14	519.541	752.781	144,9	523.161	763.601	146,0	5.942	18.732	315,3	9.562	29.552	309,1
GRAĐEVINARSTVO	1.496	681	815	2.084.102	2.392.152	114,8	2.222.449	2.261.784	101,8	93.594	280.987	300,2	231.942	150.619	64,9
TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	2.067	1.139	928	5.553.912	5.908.362	106,4	5.604.140	5.726.554	102,2	225.434	294.339	130,6	275.662	112.532	40,8
PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	254	158	96	702.935	738.060	105,0	689.347	661.403	95,9	32.249	85.938	266,5	18.661	9.281	49,7
DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	821	428	393	4.231.303	4.756.021	112,4	3.883.045	5.098.419	131,3	481.111	485.731	101,0	132.854	828.130	623,3

INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	224	149	75	403.118	491.132	121,8	375.427	438.893	116,9	34.830	57.351	164,7	7.139	5.112	71,6
FINANCIJSKE DJE LATNOSTI I DJE LATNOSTI OSIGURANJA	34	24	10	17.586	17.392	98,9	13.670	14.140	103,4	4.177	3.877	92,8	261	626	239,3
POSLOVANJE NEKRETNINAMA	986	258	728	202.214	277.007	137,0	280.836	332.172	118,3	31.281	23.326	74,6	109.903	78.492	71,4
STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJE LATNOSTI	1.107	757	350	1.428.218	1.784.748	125,0	882.956	1.027.932	116,4	564.112	795.355	141,0	18.850	38.539	204,4
ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJE LATNOSTI	640	299	341	1.069.382	1.158.924	108,4	1.030.665	1.133.868	110,0	64.193	61.192	95,3	25.476	36.136	141,8
JAVNA UPRAVA I OBRANA; OBVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE	3	3		3.862	3.533	91,5	2.622	2.506	95,6	1.240	1.027	82,8			
OBRAZOVANJE	71	53	18	48.028	51.537	107,3	46.939	48.606	103,6	1.639	3.268	199,4	550	338	61,4
DJE LATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRB	70	52	18	115.351	116.208	100,7	89.682	96.105	107,2	26.356	21.184	80,4	687	1.082	157,4
UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	129	65	64	255.988	267.834	104,6	294.059	278.265	94,6	14.177	30.822	217,4	52.249	41.252	79,0
OSTALE USLUŽNE DJE LATNOST	210	114	96	89.858	83.800	93,3	86.557	81.432	94,1	5.728	5.181	90,5	2.427	2.814	116,0
Nepoznato područje djelatnosti	26	10	16	4.777	5.976	125,1	3.782	5.799	153,3	1.554	1.464	94,2	559	1.287	230,3
Ukupno	9.429	4.959	4.470	26.303.508	28.515.051	108,4	25.912.882	27.598.374	106,5	2.115.748	2.752.619	130,1	1.725.121	1.835.942	106,4

Izvor: FINA

Nakon 2010. godine zabilježeno je značajnije smanjenje industrijskih aktivnosti što je dovelo do ukupnog smanjenja prihoda ovih djelatnosti s 12 na 8 milijardi kuna. Dostupni podaci svjedoče o padu zaposlenosti u prerađivačkoj industriji u razdoblju 2008-2013 godine, i to za 13,3%, dok su prihodi poduzetnika u ovoj grani smanjeni čak za 28,3%, a ukupan izvoz za čak 25%.

U 2014. godini u županiji je bilo aktivno ukupno 9.429 poduzetnika, od čega je 4.959 bilo „dobitaša“, a 4.470 „gubitaša“. Ukupni prihodi iznosili su 28.515.051.000 kuna, što je za 8,4% više nego godinu dana ranije, dok su ukupni rashodi iznosili 27.598.374.000 kuna, odnosno bili su za 6,5% veći u odnosu na godinu dana ranije. Ukupna dobit istarskih poduzetnika prije oporezivanja iznosila je 2.752.619.000 kuna, odnosno bila je za 30,1% veća negoli u 2013. godini. Gubitak prije oporezivanja je iznosio 1.835.942.000 kuna i bio je za 6,4% veći nego 2013. godine.

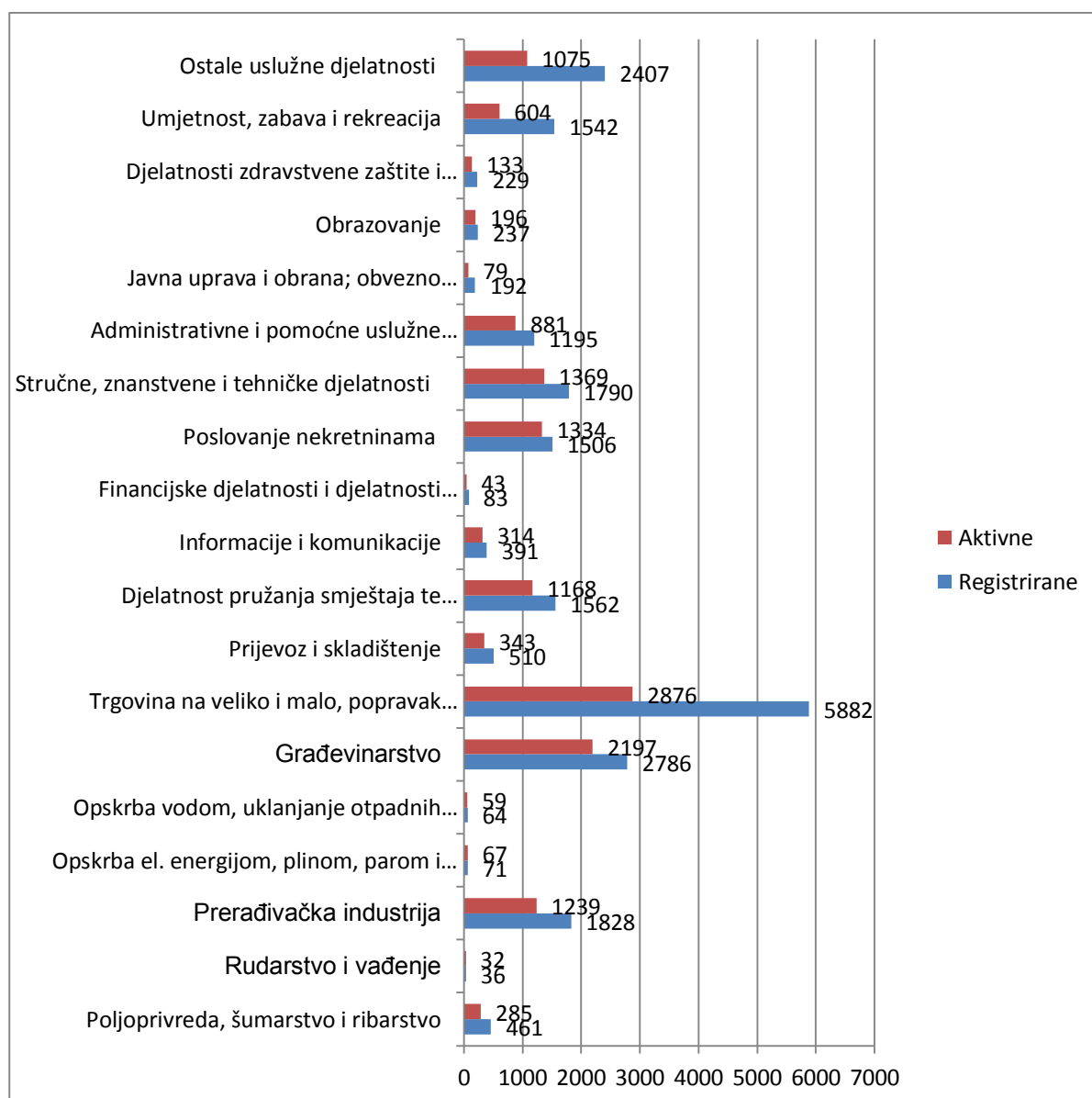
Dobit poduzetnika prije oporezivanja ostvaren u 2014. iznosila je 2.752.619 kn (30,1% više u odnosu na 2013.), dok je od ukupnog broja trgovačkih društava (9.429) njih 4.959 (52,6%) iskazalo dobit. S druge strane gubitak razdoblja iznosio je 1.835.942 kn (6,4% više nego 2013.), dok je ukupno 4.470 (47,4%) trgovačkih društava iskazalo gubitak na kraju godine. Ukupna aktiva trgovačkih društava u 2014. iznosila je 66.915.604.994 kn (2,5% više nego 2013.), dok je ukupna vrijednost dugotrajne imovine iznosila 46.097.549.282 kn (6,9% više nego 2013.)

STRUKTURA GOSPODARSTVA ISTARSKE ŽUPANIJE

Najveći broj poduzetnika na području županije djeluje u području trgovine na veliko i malo (2.876 aktivnih poduzetnika), zatim u građevinarstvu (2.197 aktivnih poduzetnika), stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (1.369 aktivnih poduzetnika), poslovanju nekretninama (1.334 aktivnih poduzetnika), prerađivačkoj industriji (1.239 poduzetnika) te u djelatnostima pružanja smještaja i hrane (1.168 aktivnih poduzetnika). Ujedno, u ovim djelatnostima zaposleno je relativno najviše osoba, odnosno 57% ukupno zaposlenih u svim granama djelatnosti u Istarskoj županiji.

Ako gledamo odnos broja poduzetnika i broja zaposlenih po pojedinim granama, prosječno daleko najviše osoba zapošljavaju poduzetnici u javnim službama (u prosjeku 1.447 zaposlenih po poduzetniku). Slijede djelatnosti obrazovanja (87,3 zaposlena po poduzetniku), financijske djelatnosti (62 zaposlena po poduzetniku), zdravstvena zaštita i socijalna skrb (60 zaposlenih po poduzetniku) te opskrba i upravljanje vodama (prosječno 51,5 zaposlenih po poduzetniku). S druge strane, najmanji broj radnika po jednom poduzeću u prosjeku dolazi u financijskim i osiguravajućim djelatnostima (u prosjeku 0,55 zaposlenih po poduzetniku), stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (2,1 zaposleni po poduzetniku) te u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu (prosječno 2,8 zaposlenih po poduzetniku).

Graf 26: pravne osobe prema aktivnosti i područjima NKD-a 2007. u Istarskoj županiji, stanje 30.lipnja 2015.

Izvor: DZS

TRGOVINSKA RAZMJENA S INOZEMSTVOM

Izvoz gospodarstva u Istarskoj županiji se u najvećoj mjeri odnosi na proizvode resursno i radno intenzivnih djelatnosti.

Nakon 2013. g, s pristupanjem u EU, statistički podaci o izvozu i uvozu izračunavaju se temeljem kretanja roba i usluga na jedinstvenom EU tržištu i izvan njega. U 2014. godini istarski poduzetnici (9.060 podnositelja GFI izvještaja) ostvarili su vrijednost izvoza roba i usluga u iznosu od 8.182.672.093 kn (8,8% više nego u 2013.), dok je vrijednost uvoza dosegla 4.345.102.614 kn (pad od

1,7% u odnosu na 2013.) Trgovinski saldo iznosio je ukupno 3.837.569.479 kn. Također je i porastao broj zaposlenih kod istarskih poduzetnika, i to za 2,6% u odnosu na 2013. godinu i iznosio je 42.088. ⁹

Tablica 17: Vrijednost prihoda od prodaje u inozemstvu u Istarskoj županiji u 2014:

Šifra djelatnosti	Naziv	Broj tvrtki	Prihodi od prodaje u inozemstvu (u kunama)
-	Nema podataka	3	0
A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	185	9.582.089
B	RUDARSTVO I VAĐENJE	21	90.015.151
C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	887	3.946.306.635
D	OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	35	3.625.960
E	OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE DJELATNOSTI SANACIJE OKOLIŠA	43	28.613.713
F	GRAĐEVINARSTVO	1.534	39.543.092
G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	1.992	600.602.476
H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	223	152.679.567
I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	735	2.574.821.392
J	INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	227	191.992.399
K	FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	27	0
L	POSLOVANJE NEKRETNINAMA	986	5.274.784
M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	1.067	65.841.242
N	ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	639	469.015.935
P	OBRAZOVANJE	71	437.348
Q	DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	55	379.656
R	UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	125	1.099.333
S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	205	2.841.321
	UKUPNO	9.060	8.182.672.093

izvor: GFI-POD 2014, obrada HGK-ZK Pula

⁹ izvor: Registar GFI-FINA: Gospodarski pokazatelji poduzetnika Istarske županije u 2014, Obrada: HGK-ŽK Pula

PODUZETNIČKA KLIMA I INFRASTRUKTURA

Poduzetničke potporne institucije na području Istarske županije prema Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture Ministarstva poduzetništva i obrta su:

- Istarska razvojna agencija (IDA)
- Višnjanska razvojna agencija
- Inkubatori: PI Izazov, Tehnološki inkubator METRIS, inkubatori u Labinu, Vodnjanu, Rovinju i Poreču
- Centar za istraživanje materijala Istarske županije – METRIS
- Slobodna zona Luke Pula
- Klasteri: ICT, Automobilski Cluster Hrvatske ACH, Klaster maslinara, Klaster Vinistara
- Ostale razvojne agencije: Istarska razvojna turistička agencija, Istarska kulturna agencija, Istarska regionalna energetska agencija, Agencija za ruralni razvoj Istre

Glavni programi u području razvoja poduzetničke infrastrukture su:

- Program poticanja i razvoja poduzetničkih zona
- Konzorcij za jamstva Istra 21
- Program edukacija
- Poduzetnički inkubatori
- Klasteri
- Info centar
- One-stop shop usluga investitorima

Istarska razvojna agencija (IDA) također djeluje u području plasiranja kreditnih linija za obrtnike i poduzetnike koji djeluju na području županije. Na taj način korisnici mogu koristiti kredite pod povoljnijim uvjetima, dok se od 2005. godine kada je pokrenut Jamstveni fond također omogućava izdavanje jamstva u iznosu do 75% glavnice kredita. Uz ovo, uloga IDA-e u razvoju poduzetničke infrastrukture uključuje i informiranje i savjetovanje poduzetnika, praćenje njihova poslovanja te koordinaciju programa potpore s tijelima nadležnim za sustav državnih potpora za malo i srednje poduzetništvo.

Uz kreditne linije, Istarska županija također financijski pomaže poduzetnike kroz programe posebnog kreditiranja za agroturizme, pansione, mini hotele, poljoprivrede i mlade poduzetnice. U 2014. godini uveden je i program Jamstvenog fonda za prerađivačku industriju i inovacije, a koja se realizira uz pomoć Ministarstva gospodarstva. U 15 godina postojanja financijske podrške poduzetnicima, IDA je realizirala 12 kreditnih linija u sklopu kojih je podržano 675 projekata sveukupne vrijednosti od 459,3 milijuna kuna.

Među institucijama koje nisu uvrštene u Jedinostveni registar poduzetničke infrastrukture MINPO-a treba kao dodatne potporne institucije navesti i Obrtničku komoru Istarske županije te HGK ŽK Pula. Obje institucije u kontekstu razvoja poduzetništva važne su zbog svojih aktivnosti, usluga i potpora koje pružaju tvrtkama članicama odnosno obrtnicima.

POSLOVNE ZONE U ISTARSKOJ ŽUPANIJ

Dugoročni program razvoja poslovnih zona u Istarskoj županiji koji je donesen 2002. godine definira 15 zona od strateškog interesa za gospodarstvo županije. U međuvremenu broj zona je porastao na 34, tako da sada sve zone zajedno zauzimaju prostor preko 1.200 hektara, dok procijenjena visina investicija potrebnih za opremanje i dovršetak tih zona iznosi oko 290 milijuna kuna. Dosad je u okviru provedbe Programa u zone uloženo oko 162 milijuna kuna, dok je u potpunosti opremljena polovica njih. U ovome trenutku u poslovnim zonama u županiji zaposleno je oko 4.000 osoba.

Tablica 18. Gospodarske zone u Istarskoj županiji prema veličini, stanje, postojeće i planirane)

Veličina zona	Broj
Male (do 10 ha)	12
Srednje (10 do 100 ha)	19
Velike (100 ha +)	3
UKUPNO IZ	34

Izvor: IDA

Sve poslovne zone smještene su u blizini većih naselja, a poslovne aktivnosti u njima uglavnom su proizvodnog karaktera te su usmjerene izvozu. Zone su ravnomjerno raspoređene na cijelom teritoriju županije.

Tablica 19: Osnovni pokazatelji po poduzetničkim zonama:

Br.	Jedinica lokalne samouprave	Zona	Broj aktivnih poduzetnika	Broj zaposlenih	Ulaganja (u kn)	Ulaganja po zaposleniku (u kn)
1.	Grad Vodnjan	Galižana	15	135	12.585.500	93.223
2.	Grad Labin	Vinež	20	721	10.702.826	14.844
3.	Grad Novigrad	Vidal	25	243	14.083.895	57.958
4.	Općina Žminj	Žminj	14	296	6.802.828	27.703
5.	Općina Kaštelir Labinci	Labinci	23	112	4.618.500	53.492
6.	Grad Pazin	Ciburi	14	136	8.161.959	67.543
7.	Općina Svetvinčenat	Bibići	0	0	1.704.693	/
8.	Grad Buzet	Mažinjica	12	208	4.347.630	20.902
9.	Općina Lupoglav	Lupoglav	1	107	1.882.870	17.596
10.	Općina Višnjan	Milanezi	2	64	11.023.738	172.245
11.	Grad Buzet	Mala Huba 2	4	39	4.342.638	111.349
12.	Grad Rovinj	Gripole Spine	4	148	7.170.315	48.448
13.	Grad Buje	Buje	21	322	5.530.000	/
14.	Grad Poreč	Buići – Žbandaj	7	230	25.813.421	112.232
15.	Grad Umag	Ungarija	3	323	11.513.200	35.644
16.	Općina Tinjan	Butori	0	0	150.000	/
17.	Općina Vrsar	Neon	8	25	718.782	32.292
18.	Općina Barban	Barban	3	176	8.198.000	46.579

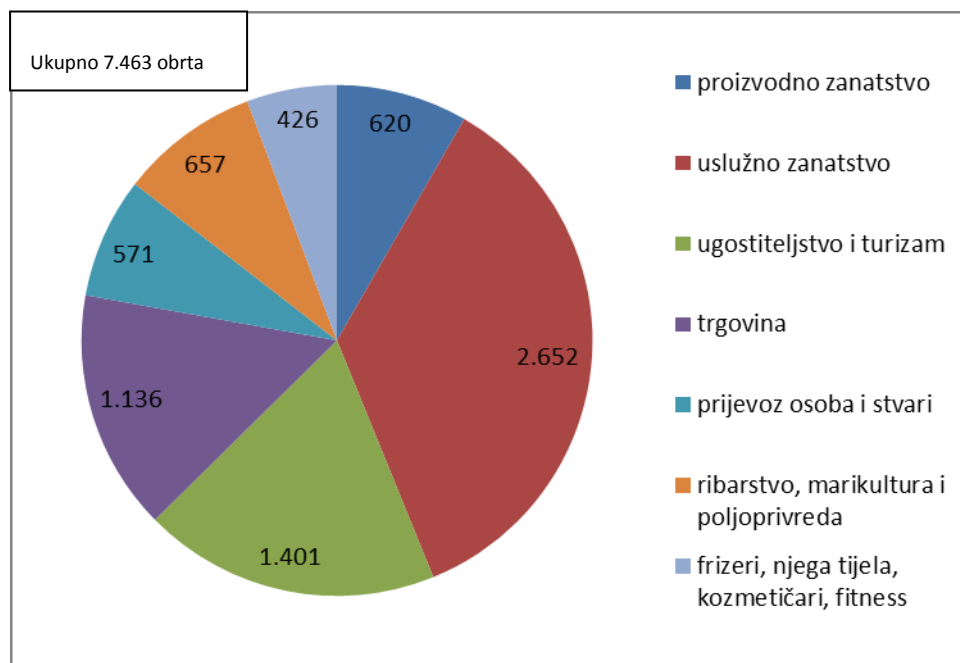
19.	Grad Vodnjan	Tison	0	0	1.787.755	/
20.	Općina Ližnjan	Aerodrom Pula	0	0	94.157	/
21.	Općina Raša	Raša	0	0	0	/
22.	Općina Pićan	Potpican	12	210	9.272.580	44.155
23.	Općina Brtonigla	Štrpe	0	0	3.335.959	/
24.	Općina Sv. Nedelja	Nedeščina	0	0	1.589.907	/
25.	Općina Bale	Monkaštel	1	4	78.440	19.610
26.	Općina Sv. Petar u Šumi	Škripelj	2	162	82.968	512
27.	Grad Poreč	Kukci	2	24	1.062.123	44.255
28.	Grad Poreč	Baderna	0	0	0	/
29.	Grad Poreč	Facinka	3	110	9.632.234	87.566
30.	Grad Buje	Mazurija	0	0	107.843	/
31.	Grad Rovinj	Rovinjsko selo	0	0	1.345.200	/
32.	Općina Funtana	Funtana	0	0	675.918	/
33.	Grad Pazin	Podberam	6	95	1.712.626	18.027
34.	Općina Sv. Nedelja	Dubrova	0	0	1.589.907	/
UKUPNO			202	3890	162.086.178	53.627,72

izvor: IDA

OBRTNIŠTVO

Obrtništvo Istarske županije bilježi pad posljednjih godina. Pokazatelji, bilo fizički bilo financijski, ukazuju na smanjenje obujma poslovanja, ukupnog broja obrta i smanjenom zapošljavanju. Ovi su pokazatelji donekle povoljniji u uslužnim obrtima, dok je pad najistaknutiji kod obrta u područjima građevinarstva te u trgovini i ugostiteljstvu.

Graf 27: Aktivni obrti Istarske županije prema glavnoj djelatnosti, stanje lipanj 2015. godine:

Izvor: HOK

Najviše obrta djeluje u području uslužnog zanatstva (2.652), zatim u ugostiteljstvu i turizmu (1.401), trgovini (1.136), ribarstvu, marikulturi i poljoprivredi (657), te u proizvodnome zanatstvu (620). Relativno manji broj obrta djeluje u područjima frizerstva, njege, kozmetike i fitnessa (426) te u prijevozu osoba i stvari (571).

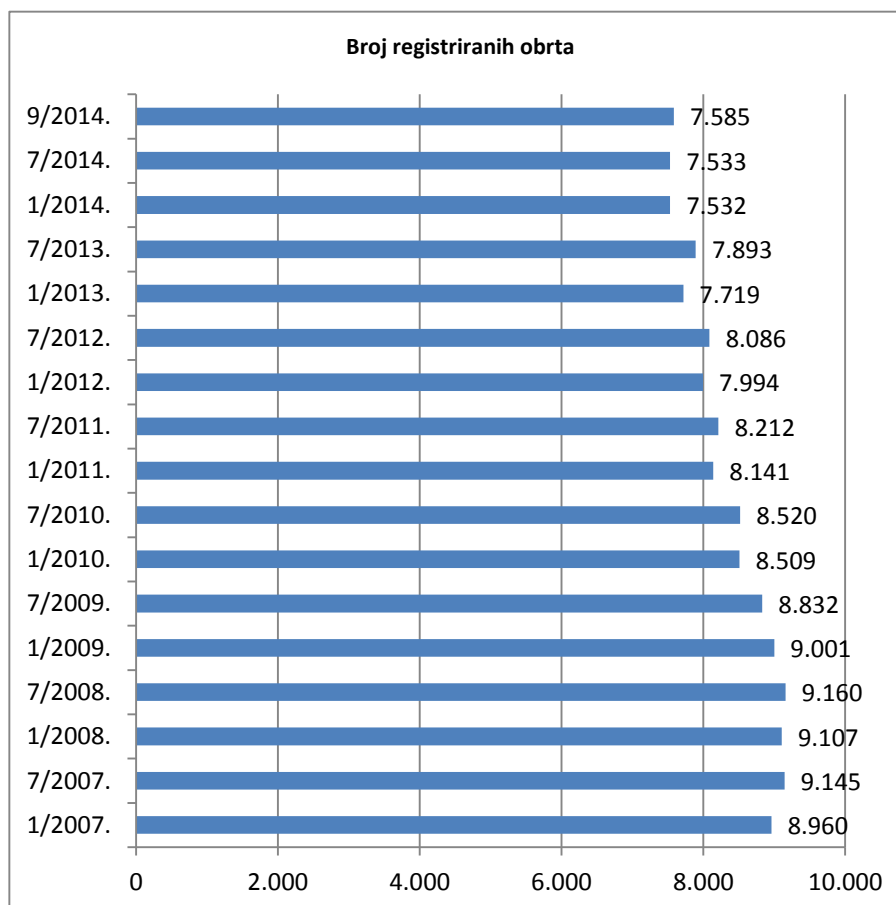
Vezano za spolnu pripadnost vlasnika odnosno ortaka u aktivnim obrtima na području županije, većina vlasnika odnosno ortaka su muškarci (5.702 odnosno 72%), dok je tek 2.213 (28%) vlasnica žena.

Tablica 20. Zaposlenost u istarskom obrtništvu 2007-2014 godine

Godina	minimalan broj zaposlenih	maksimalan broj zaposlenih
2007.	18.463	21.862
2008.	18.521	21.779
2009.	17.176	20.997
2010.	15.577	19.867
2011.	14.788	19.573
2012.	14.135	19.507
2013.	13.685	19.567
2014. (31. 3. 2014)	13.262	19.358

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

U mjesecu lipnju 2015. godine kod obrtnika u Istarskoj županiji bilo je zaposleno ukupno 12.084 radnika, od čega 5.971 (49,4%) muškaraca i 6.113 (50,6%) žena. Usporedba ovih podataka s podacima navedenima u gornjoj tablici svjedoči o tome kako se višegodišnju trend pada zaposlenosti u istarskome obrtništvu nastavlja i dalje.

Graf 28: Kretanje broja obrtnika u županiji u razdoblju 2007-2014 godine

Izvor: Obrtnička komora Istarske županije

U cjelokupnom promatranom razdoblju vidljiv je kontinuiran trend smanjenja broja obrta na području Istarske županije. Prema najnovijim raspoloživim podacima ovaj trend je nastavljen i u 2015. godini. Naime, u lipnju 2015. godine na području Istarske županije aktivno je poslovalo 7.463 obrtnika, što svjedoči o nastavku trenda smanjenja broja obrta u županiji.

Vrhunac brojčanosti registriranih obrta vidljiv je u periodu kolovoza 2007. godine, da bi zatim broj počeo opadati. Gašenje obrta je najizraženije u 2009. i 2010. godini, i objašnjava se kao posljedica globalne ekonomske krize. U periodu poslije pad je donekle smanjen na intenzitetu, no trend gašenja obrta je kontinuiran.

Jedna od glavnih karakteristika istarskoga obrtništva je sezonalnost značajnog dijela obrta. Na primjer, krajem 2015. godine čak je 7.197 obrta radilo sezonski. Oko 28% vlasnika obrta su žene, a 72% muškarci. Stranci su vlasnici 114 obrta, dok među vlasnicima prevladavaju dobne skupine 35-44 i 45-54 godine.

TURIZAM

Sektor turizma od osobite je važnosti za razvoj gospodarstva Istarske županije. Resursi Istarske županije u ovome području pokazuju visok stupanj razvijenosti i potencijala.

Tablica 21: Istarski turizam u nacionalnom kontekstu u 2014. godini:

	Domaći dolasci	Strani dolasci	Ukupno dolasci	Noćenja domaćih	Noćenja stranih	Ukupno noćenja
RH	1.505.455	11.622.961	13.128.416	5.160.376	61.323.572	66.483.948
Istarska županija	183.442	3.088.838	3.272.280	945.392	21.329.149	22.274.541
Udio IŽ u RH (%)	12.19	26.58	24.93	18.32	34.78	33.50

Izvor: MINT

Predstavljeni podaci u gornjoj tablici svjedoče o visokom udjelu istarskog turizma u turizmu cjelokupne Hrvatske. Ovdje svakako valja istaknuti atraktivnost Istre za strane posjetitelje, na što upućuje podatak kako noćenja stranih posjetitelja ostvarenih u Istarskoj županiji predstavljaju čak 34,78% svih ostvarenih noćenja stranaca na području Republike Hrvatske.

U 2014. godini prema podacima DZS-a, Istarsku je županiju posjetilo 3,27 milijuna turista, koji su ostvarili 25% udjela u ukupnom broju posjetitelja na području RH. Ostvarena noćenja također pokazuju zavidne pokazatelje: na području županije je u istoj godini ostvareno 22 milijuna noćenja, što je udio od 33,5% u ukupnom broju noćenja u RH.

Prema najnovijim podacima za 2015. godinu, u razdoblju između siječnja i rujna Istarska je županija zabilježila dolazak 3.388.777 gostiju (rast od 8%) te 23.025.930 noćenja (rast za 6%). Najveći udio u noćenjima ostvarili su posjetitelji iz Njemačke (31%), Slovenije (13%), Austrije (12%), Italije (9%), Češke (3%) i Mađarske (2%). Ovdje također valja istaknuti podatak kako su Rovinj i Poreč u 20 top hrvatskih destinacija s obzirom na ostvareni broj noćenja. Rovinj je tako zabilježio 3.161.662, a Poreč 2.962.965 noćenja. Najveći broj noćenja ostvarile su turističke zajednice Rovinja (14%), Poreča (13%), Medulina te Umaga (10%), Svetivčenata (7%) kao i Funtane te Vrsara (6%) i Vrsara.

Jedna od bitnih karakteristika istarskog turizma je njegova sezonalnost, odnosno, većina posjetitelja u Istru dolazi u razdoblju ljetnih mjeseci, dok je izvan glavne sezone najbolja posjećenost u svibnju i rujnu.

POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Poljoprivreda u Istri ima dugu tradiciju, a njen razvoj je komplementaran sektoru turizma u smislu da sektor turizma ima značajan potencijal pružanja tržišta za tradicionalne i visokokvalitetne poljoprivredne istarske proizvode, što bi moglo pozitivno doprinijeti daljnjem razvoju istarske poljoprivredne proizvodnje ukoliko se ostvari potrebna sinergija.

Velika je većina od sveukupno 169.000 hektara poljoprivrednog zemljišta u Istri u privatnom vlasništvu (72%), dok je manji dio u državnom (28%). Oko 19.000 obitelji u Istri u svojem vlasništvu ima poljoprivredno i šumsko zemljište, dok je prosječna veličina posjeda 9,5 hektara, odnosno 6,4% poljoprivrednog zemljišta ako se odbije šumsko. Većina obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG-ova), njih oko 68% ima posjede manje od 5 hektara poljoprivrednog zemljišta, dok 20% njih ima posjede od 5 do 10 hektara te 12% posjede veće od 10 hektara. Prosječna površina obradivog zemljišta odnosno parcela ja 0,22 hektara, što predstavlja prepreku upotrebi suvremenih tehnika i tehnologija u obradi zemlje i okrupnjivanju posjeda. Oko 5.900 istarskih OPG-ova je registrirano u upisniku poljoprivrednih proizvođača za tržišnu proizvodnju, dok se ostali poljoprivrednom proizvodnjom bave za vlastite potrebe ili ne djeluju u poljoprivrednoj proizvodnji. Oko 1.000 OPG-ova živi isključivo od poljoprivrede. Broj OPG-ova na području Istre bilježi kontinuiran i stabilan rast.

Tablica 22: Struktura OPG-ova u Istarskoj županiji s obzirom na spol i dobnu skupinu nositelja (APRR):

Dobne skupine	Ž	M	Ukupno
< 40	151	543	694
40-45	96	297	393
45-50	113	404	517
50-55	183	513	696
55-60	200	690	890
60-65	225	673	898
>= 65	546	1.820	2.366
UKUPNO	1.514	4.940	6.454

U rujnu 2014. godine evidentirano je 6.454 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u županiji, od čega je nositelj 4.940 njih bila muška, a 1.514 ženska osoba.

Obrazovanje osoba u poljoprivredi, posebno u području primjene suvremenih tehnologija u poljoprivredi i ribarstvu, nije zadovoljavajuće. Posebno uspješni su tek oni OPG-ovi u kojima djeluju mladi i obrazovani članovi gospodarstva, dok u većini OPG-ova ne postoji takvo osoblje. U poslovanje uspješnih OPG-ova u tom smislu često su uključene i stručne te savjetodavne institucije koje im pomažu u korištenju suvremenih tehnologija i marketinškog pristupa. Većina OPG-ova u Istri se bavi proizvodnjom maslina i maslinova ulja, vinogradarstvom/vinarstvom te voćarstvom.

Ribarstvo Istarske županije je također tradicionalna djelatnost i u Istri su registrirana 942 profesionalna ribarska plovila te 920 plovila za bavljenje ribolovom, što predstavlja oko 25% ukupnog ribolovnog potencijala Hrvatske.

Različiti subjekti iz područja javnog, civilnog i gospodarskog sektora dosad su sudjelovali u ukupno 210 projekata financiranih u okviru EU programa ili nekih drugih međunarodnih izvora. Ukupna vrijednost implementiranih projekata za partnere s područja Istarske županije iznosila je oko 105 milijuna eura¹⁰. Najveći broj projekata implementiran je u područjima održivog razvoja, zaštite okoliša, ruralnog razvoja, razvoja malog i srednjeg poduzetništva, turizma, kulture i civilnog društva.

Najznačajniji programi u okviru kojih su dosad sudjelovali partneri iz Istarske županije su:

- INTERREG
- Programi temeljem zakona 84 Republike Italija
- Programi bilateralne suradnje s drugim regijama EU
- CARDS
- Pretpristupni fondovi (ISPA, Phare, SAPARD)
- IPA
- Programi zajednice
- Central European Initiative – CEI
- Strukturni fondovi – ESF, EFRR

U procesima pripreme i provedbe EU projekata sa partnerima iz javnog, civilnog i privatnog sektora sudjeluju upravni odjeli Istarske županije u koordinaciji s razvojnim agencijama IDA, IRENA i AZZRI, kao i ostale institucije koje je osnovala Istarska županija.

Kapaciteti za pripremu i provedbu projekata na području županije jači su u javnom i civilnom nego u privatnom sektoru, no još uvijek nedostaje osoba koje bi mogle sistematski raditi na pripremi i provedbi projekata. Posebno je problematično pronaći novac potreban za sufinanciranje pripreme i provedbe projekata (tzv. vlastiti doprinos).

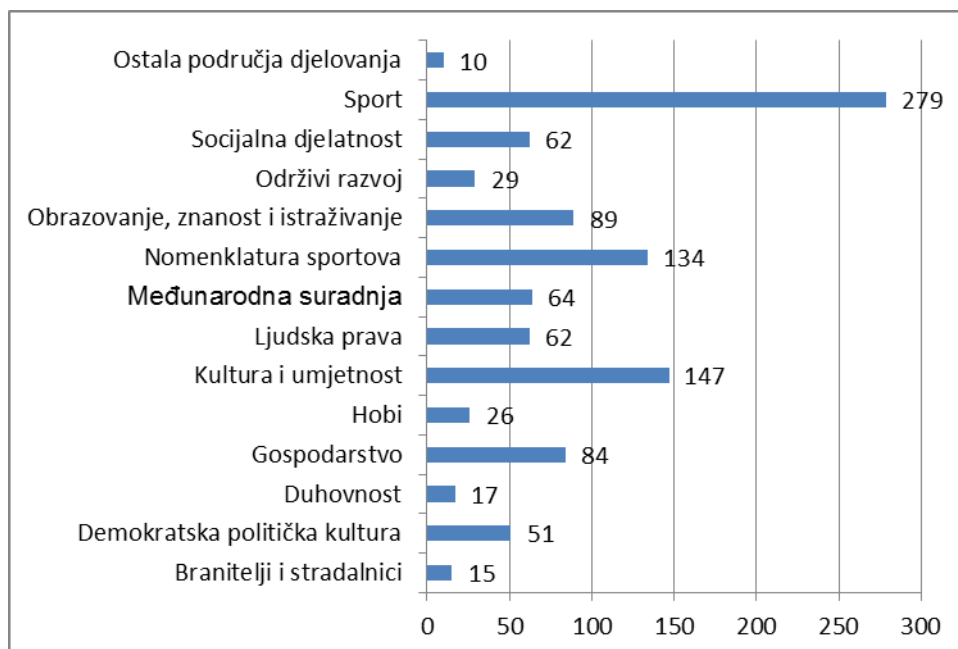
CIVILNO DRUŠTVO I NJEGOVA ULOGA U PODRUČJU RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA

Organizacije civilnog sektora neupitno doprinose razvoju i ostvaruju višestruk utjecaj na širu društvenu zajednicu u kojoj djeluju. Građanske inicijative omogućuju angažman raznih društvenih skupina i to čine neovisno od postojećih politika nastojeći utjecati na njih, djelujući pritom po principu odozdo prema gore. Na taj način organizacije civilnog društva omogućuju stvaranje posebnih sinergija i inicijativa „običnih“ ljudi, odnosno artikulaciju interesa pojedinih skupina u društvu kako bi isti bili prepoznati i priznati kao interesi cjelokupne zajednice, čijim su sastavnim dijelom. U tom smislu civilni sektor odnosno njegova razvijenost ne samo da je indikator neposrednog života neke zajednice, već on kao artikulatork pojedinih skupina predstavlja i stupanj demokratskog razvoja cjelokupnog društva. Djelujući u širokom spektru područja poput kulture, obrazovanja, sporta, poduzetništva i društvenog poduzetništva, umjetnosti, civilne i zdravstvene zaštite, skrbi za osjetljive skupine, socijalne inkluzije i sl. organizacije civilnog društva unaprjeđuju razvoj ovih područja i općenito doprinose poboljšanju kvalitete života u zajednici.

¹⁰ više informacija o projektima moguće je pronaći na sljedećoj poveznici: <http://www.istra-europa.eu/>

Prema Registru udruga u Republici Hrvatskoj Ministarstva uprave, na području Istarske županije aktivno je 1.069 udruga.

GRAF 29: Područja djelovanja aktivnih civilnih udruga na području Istarske županije, stanje na dan 31. 12. 2015.

Izvor: Registar udruga

U ovome kontekstu svakako valja spomenuti izuzetno važnu ulogu civilnog sektora u segmentu razvoja ljudskih potencijala. Razlog tome je što velik broj udruga u svome djelovanju također provodi edukativne aktivnosti u svojim zasebnim područjima, pa su kao takve u stanju itekako doprinijeti unaprjeđenju ljudskih potencijala u segmentima u kojima djeluju. Ovdje svakako valja spomenuti civilne udruge aktivne u području razvoja ljudskih resursa, poput obrazovanja za društveno poduzetništvo, cjeloživotno obrazovanje za djelatnike u obrazovnom sustavu, dok od posebnog interesa imaju i stvaranje partnerstava sa poduzetničkim sektorom i spajanjem mladih iz obrazovnog sustava s poduzetnicima.

Civilni sektor odnosno udruge predstavljaju značajno područje dionika odnosno partnera na unaprjeđenju potencijala ljudskih resursa i poboljšanja stanja na tržištu rada. Ostvarujući suradnju s ostalim institucijama, prije svega u obrazovanju i gospodarstvu, civilne udruge imaju velik potencijal za stvaranje sinergija s ostalim segmentima dionika i katalizaciju procesa poboljšanja ljudskih kapaciteta u Istarskoj županiji. Iz toga razloga od velike je važnosti uključiti ih u planiranje i provedbu aktivnosti unaprjeđenja ljudskih potencijala i poticati njihovo aktivno uključanje u rad s dionicima iz ostalih sektora (javnim i privatnim). Iz navedenog razloga velik broj aktivnosti predviđenih u okviru ove strategije stavlja naglasak upravo na civilno društvo i poticanje njegovog angažmana na razvoju ljudskih potencijala u županiji.

SWOT ANALIZA

GOSPODARSTVO I TRŽIŠTE RADA	SNAGE	SLABOSTI
	<ul style="list-style-type: none"> • U određenim gospodarskim granama postoje kapaciteti za stvaranje nove vrijednosti u pojedinim tržišnim nišama te značajan potencijal za zapošljavanje (turizam, brodogradnja, ICT i dr.) • Značajan udio zaposlenih s višegodišnjim radnim iskustvom i mentorskim iskustvom koji mogu prenijeti svoja znanja na mlađe generacije • Poduzetnicima su dostupne snažne potporne institucije za razvoj poslovanja (razvojne agencije, HGK, HOK, HZZ i sl.) te prostorni i drugi uvjeti za širenje poslovnih kapaciteta 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak sposobnosti planiranja poslovanja, predviđanja promjena i budućih potreba u gospodarskim subjektima (MSP) • Nedovoljno ulaganje privatnog sektora u razvoj ljudskih potencijala, te istraživanje i razvoj • Nedovoljna prilagodba radnika, poduzeća i poduzetnika promjenjivim gospodarskim okolnostima. • Niska radna kultura u svim segmentima društva, rad je obezvrijeđen • Razvoj karijere ne prepoznaje se odvojeno od radnog mjesta i plaće • Odljev stručnih i visokoobrazovanih kadrova zbog atraktivnijih radnih mjesta na drugim lokacijama, boljih uvjeta rada i veće mogućnosti nalaženja posla • Nedostatak visokoobrazovane i stručne i inovativne radne snage, odnosno radnika s kompetencijama koje odgovaraju potrebama gospodarstva, naročito u tehničkim i proizvodnim zanimanjima • Nedovoljno razvijeni mehanizmi privlačenja stručnih kadrova (svih razina obrazovanja) potrebnih gospodarstvu • Ograničena mobilnost i fleksibilnost radne snage (navike, stavovi, loša prometna povezanost, ispodprosječne plaće u pojedinim sektorima) • Nerazvijen sektor socijalnog poduzetništva
	PRILIKE	PRIJETNJE
	<ul style="list-style-type: none"> • Pojednostavljen plasman proizvoda i usluga na jedinstvenom europskom tržištu pogoduje razvoju gospodarstva • Sloboda kretanja radne snage unutar EU otvara prilike za stjecanje novog radnog iskustva i novih znanja • Povećana dostupnost strukturnih i investicijskih fondova EU pogodnih za razvoj gospodarstva, obrazovanja, tržišta rada i socijalne inkluzije. • Dostupnost aktivnih mjera na tržištu rada te drugih financijskih izvora za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja, te za očuvanje radnih mjesta • Jačanje svijesti u gospodarskom sektoru o važnosti društveno odgovornog poslovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Višegodišnja recesija ima negativan utjecaj na ekonomiju • Nestabilna i neprimjerena porezna politika i zakonski okvir koji utječu na konkurentnost gospodarstva i investicije • Rast svjetske konkurencije u svim sektorima gospodarstva • Depopulacija uslijed olakšane mobilnosti radne snage unutar/izvan EU • Nepostojanje učinkovitog nacionalnog programa potpore proizvodnim investicijama i zapošljavanju te pripadajućeg financijskog okvira • Nepravilnosti prilikom zapošljavanja i isplate plaća (elementi „rada na crno“)

OBRAZOVANJE	SNAGE	SLABOSTI
	<ul style="list-style-type: none"> Dostupnost formalnog obrazovanja zbog dobre pokrivenosti županije obrazovnim ustanovama Postojeći programi cjeloživotnog obrazovanja u institucijama koje mogu reagirati na potrebe tržišta rada brže od formalnog sustava obrazovanja. Dostupni stručni i znanstveni programi Sveučilišta u Puli, Politehnike i drugih visokoškolskih ustanova na području Istre. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno razvijeno praćenje uspješnosti i prohodnosti sustava obrazovanja Slaba suradnja obrazovnog i gospodarskog sektora u kreiranju promjena na tržištu rada Veliki broj sezonskih radnika s drugih područja RH (praktični problemi – stanovanje, zdravstvena skrb) Stanovništvo nedovoljno zainteresirano za cjeloživotno učenje, inertno u stjecanju novih znanja i nezainteresirano za promjenu zanimanja Nedostupnost cjeloživotnog obrazovanja (financije, vrijeme, prometna povezanost, kvaliteta ponude, perspektiva zapošljavanja) Poduzetničke vještine nedovoljno prepoznate i promovirane u obrazovnom sustavu Obrazovni sustav nije usklađen sa potrebama gospodarstva, ne prati razvojne trendove, ne uključuje dovoljno praktičnog rada i ne koristi nove tehnologije Ponuda istih ili sličnih obrazovnih programa na raznim lokacijama bez uvida u stvarne potrebe gospodarstva - obrazovne institucije nemaju adekvatnu infrastrukturu za nastavne, izvannastavne aktivnosti i smještaj; nekih grupa programa uopće nema u ponudi Nepopularnost određenih zanimanja, percepcija manje vrijednosti, koncentracija na stalno zaposlenje i rad isključivo „u struci“ – veliki utjecaj roditelja na odluke djece na prelasku iz osnovne u srednju školu
	PRILIKE	PRIJETNJE
	<ul style="list-style-type: none"> Javno-privatno partnerstvo (suradnja gospodarskog i javnog sektora u bilo kom obliku) kao izvor financiranja investicija u obrazovni i društveni sektor Pojačana privatna (osobna) inicijativa u sektoru obrazovanja za rad Povećana fleksibilizacija obrazovnog sustava kroz kurikularnu reformu, implementaciju Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) i uključivanje privatnog sektora u prilagodbu sustava Dostupnost programa EU mobilnosti za učenike, studente, profesore, stručno osoblje i poduzetnike 	<ul style="list-style-type: none"> Negativna demografska kretanja na razini države i EU Tromi obrazovni sustav centraliziran na razini države koji proizvodi nedovoljno osposobljen i nekvalificiran stručni kadar i ograničava promjene

ZAPOŠLJAVANJE I JEDNAKE MOGUĆNOSTI NA TRŽIŠTU RADA	SNAGE	SLABOSTI
	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljeno Vijeće tržišta rada koje identificira nove prilike na tržištu rada i pomaže dionicima u provođenju aktivne politike zapošljavanja • Akumulirano iskustvo iz provedenih međunarodnih projekata iz sektora tržišta rada omogućava korištenje najboljih svjetskih praksi u pripremi mjera za razvoj tržišta rada • Dobro raširena mreža područnih ureda Hrvatskog zavoda za zapošljavanje olakšava upravljanje ljudskim potencijalima te pomaže nezaposlenim osobama u profesionalnom usmjeravanju i traženju zaposlenja • Snažne obiteljske i društvene mreže omogućavaju socijalnu koheziju na lokalnoj razini 	<ul style="list-style-type: none"> • Slabo razvijen sustav profesionalne rehabilitacije, te niske mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom i posebnim potrebama (neprilagođena radna mjesta, nedostatne vještine, slaba raspoloživost stručnog osoblja, nepostojanje radnih mjesta) • Nedovoljna ponuda usluga za osjetljive skupine u društvu te programa za poticanje zapošljavanja osoba iz takvih skupina • Nedostatna inkluzija djece s teškoćama u razvoju rezultira ograničenim pristupom školovanju, tržištu rada i socijalnim uslugama • Nedovoljno poznavanje i ispunjavanje potreba darovite djece • Relativno niska svijest o građanskom aktivizmu i ulozi volontiranja
	PRILIKE	PRIJETNJE
	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak provedbe gospodarskih reformi i reformi javnog sektora (uprava, obrazovanje) • Dostupnost aktivnih mjera na tržištu rada te drugih financijskih izvora za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja, te za očuvanje radnih mjesta • Zakonodavstvo i strateški okvir na nacionalnoj i EU razini potiče suradnju svih sektora u zapošljavanju osoba u neravnopravnom položaju • Ulazna migracija (u HR i Istarsku županiju) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak financijske, gospodarske i političke krize • Neadekvatni institucionalni, ljudski i financijski kapaciteti na nacionalnoj razini te nedostatak interesa za jačanje socijalne kohezije i socijalne inkluzije • Ograničavajuća administracija i pretjerana regulativa u javnom, civilnom i privatnom sektoru

VIZIJA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA ISTARSKE ŽUPANIJE

Vizija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije bazira se na zaključcima provedenih analiza. Po svojoj prirodi ona je idealistična i postavljena na gornjoj granici mogućeg. Izabrani prioritetni ciljevi i mjere razrađene u okviru strategije mogu dovesti do ostvarenja vizije, no put do postizanja vizije nije jednostavan.

Vizija:

Istarska županija će 2020. godine imati konkurentnu radnu snagu, sposobnu fleksibilno odgovoriti zahtjevima tržišta rada.

Detaljnije obrazloženje govori da su do 2020. godine u Istarskoj županiji značajno unaprijeđene fleksibilnost, kompetencije i zapošljivost radne snage, a obrazovni, gospodarski, javni i civilni sektor zajedno postižu povećanu konkurentnost i inovativnost istarskog gospodarstva. Stanovnici su zadovoljni mogućnostima obrazovanja, rada i zapošljavanja. Povećana radna motivacija i osjećaj promjena u društvu rezultiraju i jačim osobnim angažmanom na razvoju vlastitih potencijala te snažnijom socijalnom kohezijom.

PRIORITETNI CILJEVI I MJERE

Kako bi se ostvarila postavljena vizija, potrebno je isplanirati mjere koje će dovesti do potrebnih promjena. Mjere su vezane uz prioritetne ciljeve koji su određeni temeljem analize trenutnog stanja tržišta rada i ljudskih potencijala Istarske županije.

Prioritetni cilj	Mjere
1. Upravljanje ljudskim potencijalima na svim razinama	1. 1. Poboljšano poslovno planiranje i planiranje razvoja ljudskih potencijala u tvrtkama i ostalim dionicima tržišta rada; 1. 2. Ciljano upravljanje migracijama i privlačenje kvalitetne radne snage; 1. 3. Olakšan odabir budućeg zanimanja
2. Unaprjeđenje rezultata programa odgoja, obrazovanja i učenja	2. 1. Unaprjeđenje kvalitete odgoja, obrazovanja i učenja 2. 2. Razvoj obrazovnog sustava u skladu s izraženim/planiranim potrebama gospodarstva; 2. 3. Unaprjeđenje kvalitete i fleksibilnosti sustava cjeloživotnog obrazovanja; 2. 4. Poboljšanje dostupnosti školovanja učenicima izvan gradskih centara; 2. 5. Priznavanje informalno stečenog znanja u gospodarstvu.
3. Zajedničko djelovanje svih dionika tržišta rada na lokalnoj i regionalnoj razini	3. 1. Poboljšana sustavna komunikacija između dionika tržišta rada 3. 2. Sustavno stipendiranje i mentoriranje; 3. 3. Postizanje nadstandarda u obrazovanju na lokalnoj razini; 3. 4. Poticanje poduzetništva i samozapošljavanja.
4. Unaprijeđena socijalna inkluzija	4. 1. Unaprjeđenje jednakopravnosti u pristupu tržištu rada 4. 2. Prilagodba obrazovnog sustava za razvoj kompetencija učenika s posebnim potrebama te darovitih učenika; 4. 3. Poticanje društvenog poduzetništva.

OPIS CILJEVA I PREDVIĐENIH MJERA

Svi dionici tržišta rada Istarske županije sudjeluju u provedbi Strategije razvoja ljudskih potencijala. Kako bi se ostvarila vizija i ciljevi Strategije, dionici na lokalnoj i regionalnoj razini moraju komunicirati kontinuirano i zajednički pripremati i provoditi aktivnosti usmjerene povećanoj konkurentnosti gospodarstva i tržišta rada.

Vijeće tržišta rada kao krovna organizacija za područje ljudskih potencijala na području Istarske županije potiče dionike na stvaranje i prenošenje informacija, povezivanje s ostalim dionicima kako bi se mogle ujediniti snage i inicijative, te naposljetku usmjerava nove, ujedinjene inicijative u konkretne aktivnosti i projekte od kojih će korist imati svi dionici zajedno.

U projekte se uključuju svi dionici ovisno o interesu i potrebama, te rade s izabranim ciljnim skupinama u skladu s razvijenim projektima. Na projektnoj razini prate se i indikatori postignuća koji ovdje zbog ovisnosti o pojedinoj aktivnosti nisu posebno navedeni, dok se indikatori promjena prate na razini cjelokupne strategije i navedeni su u poglavlju Provedba i praćenje provedbe Strategije.

Prioritetni cilj 1: Upravljanje ljudskim potencijalima na svim razinama

U okviru ovog prioritetnog cilja nastoji se doprinijeti razvoju ljudskih potencijala Istarske županije u svim relevantnim segmentima kako bi se unaprijedio cjelokupni učinak strateškog pristupa u planiranju razvoja ljudskih potencijala u Istarskoj županiji.

MJERA 1.1.	Poboljšano poslovno planiranje i planiranje razvoja ljudskih potencijala u tvrtkama i ostalim dionicima tržišta rada
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Većina malih i srednjih poduzeća na području županije još uvijek nema osnovne poslovne planove razvoja niti sustavnu praksu ulaganja u znanja i kompetencije vlastitih zaposlenika. U okviru ove mjere provest će se aktivnosti usmjerene unaprijeđenju poslovnog planiranja i razvoja kompetencija zaposlenika u javnim i privatnim tvrtkama na području Istarske županije.</p> <p>Predviđene aktivnosti usmjerene su i uspostavi efikasnog sustava obrade postojećih podataka i njihovom korištenju za planiranje razvoja tržišta rada. HZZ i druge javne institucije, kao i gospodarstvo i civilni sektor, raspolažu informacijama vezanim za trendove u gospodarstvu i zapošljavanju. Nužno je te podatke iskoristiti u svrhu boljeg planiranja razvoja ljudskih potencijala i iste učiniti dostupnima svim ostalim akterima na tržištu rada. Na taj način dodatno će se ubrzati prilagodba obrazovnog sustava ne samo reaktivno, već nastalim promjenama, nego i proaktivno, promjenama koje se mogu predvidjeti na temelju postojećih trendova u gospodarstvu.</p> <p>Unutar ove mjere nastoje se osigurati povoljni instrumenti financiranja aktivnosti usmjerenih obrazovanju, doškolovanju, prekvalificiranju, dokvalificiranju i sl. kod tvrtki i fizičkih osoba. Osiguranjem povoljnijih uvjeta financiranja ovih aktivnosti, putem raznih olakšica, povlastica, sufinanciranja i sl. dodatno će se potaknuti ulaganje u područje razvoja ljudskih potencijala na području Istarske županije.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/	Kontinuirana edukacija zaposlenika, pojačani prijenos dobrih praksi iz šireg nacionalnog i EU konteksta na lokalnu razinu i poticanje dodatnih investicija

PROJEKTI	<p>u segmentu poslovnog planiranja i razvoja ljudskih resursa.</p> <p>Pojednostavljeno kreditiranje ulaganja tvrtki i pojedinaca u obrazovanje; mjere JLS za poticanje ulaganja u razvoj ljudskih potencijala.</p> <p>Promocija poslovnog planiranja i razvoja ljudskih resursa kod poduzeća; organizacija edukacija za poslodavce (vlasnike i menadžere) te zaposlenike; organizirana podrška razvojnih agencija ili poduzetničkih centara poduzetnicima; izrada preporuka za poslovno planiranje i razvoj ljudskih potencijala za pojedine gospodarske grane; on-line baze podataka; izvješća o trendovima na tržištu rada i razvojnom potencijalu pojedinih gospodarskih grana.</p>
----------	--

MJERA 1.2.	Ciljano upravljanje migracijama i privlačenje kvalitetne radne snage
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Svrha je ove mjere dodatno unaprijediti kvalitetu radne snage na tržištu rada privlačenjem i poticanjem kvalificirane radne snage na život na području Istarske županije i ostanak na ovim prostorima. Osiguravanje povoljnih uvjeta života, poboljšanje javnog prijevoza, subvencioniranje smještaja i sl. pozitivno će doprinijeti i ostanku postojećih ljudskih potencijala na području županije.</p> <p>Ovom mjerom bi se nastojalo adekvatno educirati i informirati mlade i stručne osobe o pozitivnim stranama dolaska ili ostanka u Istri. Istra nudi brojne mogućnosti i prilike za zapošljavanje koje samo treba znati prikazati i približiti mladima.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>Promocija Istre kao regije prikladne za život i rad, s posebnim naglaskom na tradiciju multikulturalizma.</p> <p>Sustavno aktivno traženje potrebne radne snage u skladu s potrebama istarskog tržišta rada.</p> <p>Unaprjeđenje i pojednostavljenje pristupa zdravstvenim i drugim socijalnim uslugama za doseljene osobe (vrtić, stambeni prostor i sl.).</p> <p>Sufinanciranje ili osiguravanje smještaja i javnog prijevoza.</p> <p>Poboljšanje gospodarske situacije i uvjeta života u svim sredinama.</p> <p>Povećanje prosječne bruto plaće u gospodarskim granama koje imaju poteškoća s nalaženjem zaposlenika (ev. subvencije i olakšice JLS i slične mjere).</p>

MJERA 1.3.	Olakšan odabir budućeg zanimanja
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Cilj je učenicima (osnovnih i srednjih škola) omogućiti pristup svim relevantnim informacijama vezanim za radne i ostale uvjete koji vladaju u područjima od njihova interesa u smislu odabira budućeg zanimanja. Kad odabiru željeno zanimanje, većina mladih ne razmišlja kako će se zaposliti niti hoće li im izabrano zanimanje odgovarati, već se povodi za željama roditelja ili namjerama prijatelja. Mjera je izuzetno bitna za roditelje i učenike,</p>

MOGUĆE
AKTIVNOSTI/
PROJEKTI

kako bi se stvorila što realnija slika o tržištu rada prije donošenja odluke o obrazovanju. Važno je u mjeru uključiti različite medije kako bi se realna slika tržišta rada što vjernije prenosila široj publici.

Mjera uključuje i promociju i popularizaciju strukovnih zanimanja već u osnovnim školama kako bi se poboljšao interes učenika za njima u nastavku obrazovanja i postigla veća uključenost učenika u srednjoškolske strukovne programe. Poseban naglasak bit će stavljen na popularizaciju deficitarnih zanimanja za kojima postoji potreba na tržištu rada. Ovom mjerom bi se nastojali osvijestiti roditelji i učenici o važnosti strukovnih zanimanja jer su upravo ona temelj gospodarstva koje je potrebno u regiji.

Svrha ove mjere je kontinuirana nadogradnja sustava pružanja usluga profesionalnog usmjeravanja osoba na tržištu rada s posebnim naglaskom na kreiranje planskog usmjeravanja razvoja pojedinaca u smislu razvoja karijere kroz dulje vremensko razdoblje. Individualizirana profesionalna orijentacija će omogućiti pojedincima da prepoznaju vlastite mogućnosti, sposobnosti i interese kako bi donijeli pravovaljane odluke o osposobljavanju i zapošljavanju.

Osnivanje CISOK centra u okviru HZZ-a (Centar za informiranje i savjetovanje u karijeri) koji bi omogućio kvalitetno cjeloživotno informiranje o svim pitanjima vezanim uz karijeru.

Individualizirana profesionalna orijentacija i pomoć u planiranju karijere već od osnovne škole, dostupna na svim razinama obrazovanja, dostupna nezaposlenima, kao i zaposlenima koji žele promijeniti karijeru

Stvaranje realne slike o tržištu rada (vjerodostojni podaci o pojedinim zanimanjima, stanju na tržištu rada, plaćama, uvjetima rada i sl. dostupni kroz razne izvore – HZZ, škole, OCD; sliku nadopunjuju podaci interpretirani u medijima).

Organizacijom otvorenih vrata tvrtki odnosno neposrednim spajanjem učenika i gospodarskih subjekata, omogućit će se da se učenici detaljnije upoznaju s naravi posla, uvjetima na radnom mjestu i sl. Posjeti različitim tvrtkama na području Istarske županije i upoznavanje s načinom rada, objašnjavanje proizvodnog procesa, prezentacija proizvoda i usluga. Informiranje o strukturi kadra, načinu zapošljavanja, potrebnim kompetencijama.

Aktivnostima u obliku dana znanosti, dana poduzetništva, dana otvorenih vrata škola, sajmovi poslova, sajmovi stipendija i sl. učenicima i njihovim roditeljima na jednostavan i učinkovit način predstaviti će se mogućnosti vezane za sufinanciranje (stipendiranje) njihova budućeg obrazovanja.

Korištenje suvremenih metoda informiranja (društvene mreže, internet, i sl).

Suradnja s civilnim sektorom u promociji osobnog razvoja i karijere – kroz projekte i zajedničke aktivnosti svih sektora.

Sve aktivnosti vezane uz popularizaciju strukovnih zanimanja.

Prioritetni cilj 2: Unaprjeđenje rezultata programa odgoja, obrazovanja i učenja

U okviru ovog prioritetnog cilja želi se unaprijediti rezultate programa odgojno-obrazovnog sustava s obzirom na potrebu osiguranja prikladnih kompetencija i vještina radne snage, kako bi se osigurali bolji preduvjeti za ulazak i mobilnost osoba na tržištu rada.

MJERA 2.1.	Unaprjeđenje kvalitete odgoja, obrazovanja i učenja
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Mjera je usmjerena povećanju uključenosti učenika u proces obrazovanja kako bi se povećao stupanj njihovog aktivnog angažmana. Stavljanjem naglaska na interaktivan, dvosmjerni komunikacijski odnos između učitelja i učenika u procesu obrazovanja, napušta se praksa pretvaranja učenika u pasivne slušatelje i ojačava se njihova osobna uključenost u obrazovni proces. Na taj način pozitivno se utječe na razvoj individualnih vještina i kvaliteta kod učenika, prije svega na kritičko razmišljanje, aktivno sudjelovanje, komunikaciju, empatiju, suradnju i sl.</p> <p>Prije svega nužno je utjecati na stvaranje i održavanje radnih navika i radne kulture. Važno je ne samo poticati radni angažman kod djece, već ga i znati prepoznati i nagraditi kako bi se te navike dodatno učvrstile te da bi se djecu motiviralo na ustrajanje u aktivnom, kreativnom i produktivnom životnom i radnom angažmanu. Također je važno već u mladoj dobi pozitivno utjecati na prepoznavanje specifičnih talenata kod djece te im pomoći u njihovom daljnjem radu i razvoju.</p> <p>Intenziviranje tjelesne aktivnosti kod djece i mladih pozitivno utječe na njihov općeniti psihofizički razvoj. Igra i sport imaju višestruk pozitivan utjecaj na kreiranje osobnosti individue, njen osjećaj za ostale, kreativnost, solidarnost, suradnju, prihvaćanje i uvažavanje različitosti, potrebu za novim znanjima, tjelesnu spremnost, zdravlje i sl. Intenzivna izloženost i stvaralaštvo u umjetnosti, kulturi, tehnikama dijaloga i sl. pomaže u razvoju kreativnosti, mišljenja i demokratičnosti.</p> <p>Mjera doprinosi intenziviranju suradnje između obrazovnog i gospodarskog sektora na temelju realnih potreba gospodarstva. Učenici i studenti su aktivni dionici koji razvijaju znanja i vještina i stječu korisna iskustva kroz primjenu postojećih znanja na konkretne situacije u gospodarstvu. Cilj je uspostaviti dugoročan i funkcionalan obrazac osiguranja praktičnog rada u svim obrazovnim područjima, a prije svega kod obrtničkih i stručnih zanimanja. U tu svrhu potrebno je osnažiti organizacijski obrazac vezan za provođenje praktične nastave učenika u javnim i privatnim poduzećima, ali uključiti u ovaj proces i organizacije civilnog društva kako bi se za učenike osiguralo kvalitetno stjecanje praktičnih znanja koja će im biti potrebna ne samo na tržištu rada već u životu općenito.</p> <p>Aktivnosti vezane uz poboljšanja praktične strane obrazovanja u STEM (science, technology, engineering and mathematics – znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika) i drugim područjima teže povećanju kvalitete obrazovanja, s naglaskom na povećanje investicija, odnosno u uspostavu kvalitetnih radionica, laboratorija i ostalih vrsta praktikuma.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	Promjena metodologije poučavanja uz povećanu interaktivnost (dodatna edukacija nastavnika i profesora, nagrađivanje za rezultate učenika, organiziranje zamjena za osoblje na edukaciji, uključivanje gospodarstvenika

	<p>i civilnog sektora u nastavu, problemska nastava, kreativne radionice, kazališne radionice i sl.)</p> <p>Pojačano korištenje igre i sporta u razvoju radoznalosti, kreativnosti i kompetencija djece i mladih (stvaranje mogućnosti za igru i sport, natjecanja, turniri društvenih igara, organizacija slobodnog vremena oko igre i sporta). Pojačano korištenje metoda za razvoj kreativnosti i mišljenja.</p> <p>Unaprjeđenje kompetencija učenika u STEM području (klubovi matematičara i slično, istraživački projekti učenika, primjena STEM znanja u svakodnevnom životu, izazovi u gospodarstvu kao izvor tema za učeničke projekte, poticanje prijavljivanja učenika na projekte u STEM području), te poticanje sličnih aktivnosti u drugim područjima.</p> <p>Organizirano stjecanje praktičnih znanja (organizacija održivih projekata u školi – npr. izdavaštvo, proizvodnja, pružanje usluga, korištenje školskih i drugih praktikuma; stručna praksa u gospodarstvu – baza poslodavaca, promocija dostupnih poslodavaca, pomoć u mentoriranju učenika, evaluacija kvalitete prakse, povlastice za poslodavce koji organiziraju kvalitetnu praksu, podrška programima i projektima koji potiču suradnju).</p> <p>Razvoj kompetencija učenika i studenata kroz suradnju gospodarstva, obrazovnog i civilnog sustava u traženju rješenja za konkretne poslovne probleme (npr. testiranje vještina potrebnih za određena zanimanja, klub mladih gospodarstvenika, poduzetnički razredi, studije slučaja prilagođene uzrastu, učeničke zadruge, društveno poduzetništvo, medijski aktivizam, debate, EU projekti sa drugim školama i gospodarstvom, studentska putovanja u suradnji s gospodarstvom/civilnim sektorom, itd.).</p>
--	---

MJERA 2.2. Razvoj obrazovnog sustava u skladu s izraženim/planiranim potrebama gospodarstva	
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Svrha je ove mjere postići bolju suradnju između sektora gospodarstva i obrazovnog sektora kako bi se uskladila ponuda obrazovnog s potražnjom gospodarskog sektora. Potrebno je osuvremeniti postojeće i razvijati nove kurikulume kako bi se mogao osposobiti radni kadar upravo sa onim znanjima i vještinama koje su potrebne gospodarstvu na lokalnoj i regionalnoj razini.</p> <p>Obrazovanje na svim razinama (posebno srednjoškolsko kao i obrazovanje odraslih) treba biti optimalno dostupno na cjelokupnom teritoriju Istarske županije u odgovarajućim obrazovnim ustanovama i jakim centrima izvrsnosti za pojedine struke. Osmišljavanjem funkcionalne mreže škola postići će se bolje ujednačavanje rezultata u ishodu obrazovanja u svim područjima na teritoriju županije.</p> <p>Nužno je ubrzati prijenos suvremenih obrazovnih trendova sa više razine u obrazovni sustav Istarske županije, što će se postići podizanjem razine znanja i vještina kod nastavnog osoblja. Činjenica je kako se upravo od nastavnika očekuje da budu pokretačka snaga unaprjeđenja obrazovnog procesa, te je stoga od posebne važnosti utjecati na ovu ciljnu skupinu.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/	Osmišljavanje "mreže škola" te potrebna preraspodjela rada, odgovarajuće opremanje stručnim kadrom i potrebnom opremom za rad, uspostava i

PROJEKTI	<p>opremanje centara kompetencija, laboratorijima, praktikumima i sl.</p> <p>Povećavanje kompetencija nastavnika i profesora (seminari, trendovi, reforma školstva, zadovoljstvo učenika, zadovoljstvo nastavnog osoblja).</p> <p>Podrška projektima i inicijativama profesora i nastavnika – mogućnost provedbe projekata, stimulacija, nagrađivanje za izniman doprinos i rad.</p> <p>Uključivanje nastavnog osoblja, stručnog osoblja i učenika u projekte mobilnosti i druge projekte vezane uz tržište rada.</p>
----------	---

MJERA 2.3.	Unaprjeđenje kvalitete i fleksibilnosti sustava cjeloživotnog obrazovanja
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>U okviru ove mjere provest će se aktivnosti usmjerene poboljšanju sustava cjeloživotnog obrazovanja. Prije svega nastoji se unaprijediti sustave pučkih i privatnih učilišta ali i svih drugih organizacija i institucija koje djeluju u ovome segmentu (javnih, privatnih, civilnih), a naročito gospodarstva koje u okviru svog poslovanja obrazuje kadrove za vlastite potrebe. Također se želi potaknuti razvoj zajedničkih inicijativa uključenih sektora kako bi se ujedinili sveukupni potencijali obrazovanja odraslih i dodatno potaknulo unaprjeđenje kvalitete i efikasnosti sustava obrazovanja odraslih.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>Stvaranje mreže obrazovnih institucija cjeloživotnog obrazovanja.</p> <p>Investicije u kvalitetu prostora i programa, te u kvalitetan nastavni kadar. Dodatna edukacija na stručnim područjima te na području andragogije.</p> <p>Pojačana suradnja s gospodarskim sektorom (zajedničke aktivnosti, izrada novih ili poboljšanih kurikuluma, financiranje programa i sl.)</p> <p>Suradnja sa civilnim sektorom u razradi novih programa.</p>

MJERA 2.4.	Poboljšanje dostupnosti školovanja učenicima izvan gradskih centara
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Mjera je usmjerena na povećanje smještajnih kapaciteta u đačkim domovima i unaprjeđenje općenite kvalitete boravka učenika smještenih u njima. U okviru mjere želi se pridonijeti boljoj prostornoj pokretljivosti učenika (poboljšani javni prijevoz) na razini županije kako bi se unaprijedila efikasnost i skratilo vrijeme koje učenici troše za putovanje s jednog mjesta na drugo. Na taj način poboljšat će se kvaliteta života učenicima-putnicima, omogućit će im se bolje planiranje aktivnosti i vremena kojeg provode u obrazovanju. Više vremena moći će posvetiti učenju i organiziranju vlastitog slobodnog vremena i aktivnosti. To će ujedno dovesti i do boljih rezultata u obrazovanju i učenju.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/	<p>Izgradnja i opremanje novih kapaciteta.za smještaj učenika</p>

PROJEKTI	<p>Sklapanje aranžmana s prijevoznicima u svrhu uvođenja novih linija, sufinanciranje mjesečnih/godišnjih prijevoznih karata.</p> <p>Poboljšanje dostupnosti izvannastavnih aktivnosti organizacijom na lokalnom nivou u skladu s mjestom boravka učenika.</p>
----------	--

MJERA 2.5.	Priznavanje informalno stečenog znanja u gospodarstvu
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Informalno-stečena znanja (kroz iskustvo na radnom mjestu, hobije, necertificirano obrazovanje) itekako imaju specifičnu težinu kod osiguranja poželjnih kompetencija, znanja i vještina potrebnih u kontekstu radnog i profesionalnog angažmana. Tek prepoznavanjem i formalnim priznavanjem tih znanja moguće je na prikladan način osobe s takvim znanjima uključiti na tržište rada. Na taj način povećava se konkurentnost na tržištu rada odnosno zapošljivost radne snage. Iako je predviđen sustav priznavanja informalno- i neformalno stečenog znanja na državnoj razini, želimo na razini županije postići da poslodavci i gospodarstvo prepoznaju vrijednost tako stečenog znanja.</p> <p>Poslodavci u današnje vrijeme sve više uviđaju važnost novih znanja i kompetencija stečenih na informalan način. Njima je to pokazatelj da zaposlenik ima konstantnu želju za učenjem i to ga razlikuje od ostalih kandidata.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>Informiranje poslodavaca o vrijednosti informalno stečenog znanja i kompetencija zaposlenika za poslovne procese i konkurentnost.</p> <p>Organizacija sustava formalnog priznavanja kvalifikacija (kriteriji, ispiti, testiranja kompetencija) stečenih kroz informalno učenje u skladu s državnim pravilnicima.</p> <p>Podrška projektima suradnje poslovnog i civilnog sektora vezanim uz korištenje informalno stečenog znanja i kompetencija.</p> <p>Promocija volontiranja kao načina stjecanja radnih kompetencija i znanja (podrška projektima koji angažiraju ili obučavaju volontere, promocija koncepta volonterske knjižice itd.).</p>

Prioritetni cilj 3: Zajedničko djelovanje svih dionika tržišta rada na lokalnoj i regionalnoj razini

U okviru ovoga prioritetnog cilja predviđene mjere usmjerene su osiguranju dugoročnog i učinkovitog obrasca komunikacije između raznih dionika na tržištu rada kako bi se poboljšala njihova međusobna suradnja na svim razinama i unaprijedila kvaliteta njihovih zajedničkih aktivnosti. Tek je intenziviranjem suradnje između širokog spektra dionika moguće postići punu funkcionalnost i produktivnost tržišta rada. Ovaj je prioritetni cilj usmjeren objedinjavanju resursa dionika iz svih sektora društvenog i ekonomskog života Istarske županije.

MJERA 3.1.**Poboljšana sustavna komunikacija između dionika tržišta rada****OPIS MJERE I
PREDVIĐENI
UČINAK**

Svrha mjere uspostava je funkcionalnog i dugoročnog komunikacijskog obrasca između najšireg spektra dionika relevantnih za tržište rada: obrazovnih institucija, gospodarstva, civilnog sektora, roditelja, medija, učenika, zaposlenih i nezaposlenih osoba. Tek usmjeravanjem protoka informacija između svih navedenih dionika moguće je pozitivno utjecati na stvaranje novih suradničkih inicijativa i aktivnosti vezanih za tržište rada i općenito poboljšani razvoj ljudskih potencijala na području Istarske županije.

Vijeće tržišta rada kao krovna organizacija za područje ljudskih potencijala na području Istarske županije mora biti na visokom stupnju funkcionalnosti i operativnosti kapaciteta kako bi bio u stanju odgovoriti na zahtjeve koji mu se nameću. Njegova funkcionalnost uključuje poticanje dionika na stvaranje i prenošenje informacija, povezivanje s ostalim dionicima kako bi se mogle ujediniti snage i inicijative, te naposljetku usmjeravanje novih ujedinenih inicijativa u konkretne aktivnosti od kojih će korist imati svi dionici.

Cilj ove mjere je potaknuti dionike na lokalnoj i regionalnoj razini, s posebnim naglaskom na jedinice lokalne samouprave, gospodarske subjekte i gospodarska udruženja, na planiranje, pripremu i provedbu zajedničkih aktivnosti usmjerenih diversifikaciji gospodarskih aktivnosti. Potiče se razvoj gospodarskih grana koje ostvaruju višu dodanu vrijednost. Ovom mjerom želi se postići međusektorska i prostorna suradnja koja je preduvjet za gospodarski razvoj.

Aktivnosti su usmjerene na poticanje gospodarskih subjekata te raznih profesionalnih i strukovnih udruženja kao i civilnog sektora na lokalnoj i regionalnoj razini na zagovaranje promjena relevantnih za tržište rada na široj, državnoj razini. Cilj je potaknuti državne institucije na provedbu potrebnih legislativnih i ostalih promjena vezanih za razvoj tržišta rada, koje je potrebno implementirati kako bi se unaprijedilo stanje tržišta rada na regionalnog razini u onim segmentima u kojem ono ovisi o državnom obrascu (npr. uvođenje vouchera za privremeno zapošljavanje u turističkom sektoru; uvođenje posebnih zdravstvenih usluga za sezonske radnike i sl.). Pritom će se posebna pozornost staviti na poboljšanu suradnju gospodarskih sektora kako bi se uskladile njihove aktivnosti i na taj način povećao učinak lobiranja.

**MOGUĆE
AKTIVNOSTI/
PROJEKTI**

Aktivnosti vezane uz jačanje Vijeća tržišta rada kao dogovornog sustava za poboljšanu artikulaciju potreba svih sektora (razvoj kapaciteta, kontinuirani rad, sustavi informiranja – komunikacijski plan, praćenje trendova, razvoj zajedničkih projekata i sl.).

Jasno opredjeljivanje na regionalnoj i lokalnoj razini za diversifikaciju gospodarstva i ciljani razvoj gospodarskih grana veće dodane vrijednosti – razvojne strategije i njihova sustavna provedba.

Direktno zagovaranje gospodarskog sektora za bolja rješenja na tržištu rada – definicija ključnih područja za koje je potrebno zagovaranje na državnoj ili regionalnoj razini; konkretni prijedlozi za reforme; definiranje planova i metodologije zagovaranja interesa tržišta rada županije.

MJERA 3.2.	Sustavno stipendiranje i mentoriranje
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Aktivnostima ove mjere želi se unaprijediti sustav stipendiranja učenika, s posebnim naglaskom na nadarene pojedince i deficitarne struke. Stipendiranje iz više izvora trebalo bi postati standard. Ova mjera je od izuzetne važnosti jer se stipendiranjem doprinosi i demokratizaciji obrazovnog sustava, omogućivši pristup obrazovanju učenika slabijeg imovinskog statusa, a izuzetnih kompetencija.</p> <p>Kako bi se dodatno unaprijedila znanja, vještine i kompetencije učenika, potrebno je osigurati efikasniji sistem mentorstva za učenike, s posebnim naglaskom na osiguranje mentorstva u okviru praktičnog obrazovanja/prakse. Pritom je potrebno ostvariti suradnju što većeg broja dionika na regionalnoj razini kako bi se ostvarila održivost i što veća efikasnost ovog sustava (uključivši gospodarski i civilni sektor).</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>Povećana ponuda stipendija i ostalih oblika sufinanciranja učenika i studenata; omogućavanje kombiniranja različitih stipendija; stipendije za učenike u programima mobilnosti.</p> <p>Stvaranje mreže/baze mentora; organizacija sustava praćenja provedbe mentorstva; informiranje o nacionalnim/inozemnim stipendijama, stažiranju i volontiranju u svrhu povećanja kompetencija za tržište rada.</p> <p>Poticaji poslodavcima koji primaju studente i učenike na praksu.</p>

MJERA 3.3.	Postizanje nadstandarda u obrazovanju na lokalnoj razini
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Svrha mjere je osigurati resurse potrebne za postizanje nadstandarda u obrazovnom sustavu na lokalnoj razini. Potiču se jedinice lokalne samouprave i lokalno gospodarstvo na povećano financiranje raznih oblika aktivnosti u osnovnim i srednjim školama poput produljenog dnevnog boravka, prehrane, praktične nastave, laboratorija i kabineta, dodatnih izvannastavnih programa i aktivnosti i sl. Time bi se podigla kvaliteta obrazovanja i života i u manjim sredinama. Učenicima bi se pružila mogućnost odabira između izvannastavnih aktivnosti pomoću kojih bi mogli razvijati kompetencije, te bi na kvalitetan način provodili slobodno vrijeme.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>Uključivanje prijedloga za poboljšanjem nadstandarda u razvojne planove i strateške dokumente; rad s privatnim sektorom na prepoznavanju potreba obrazovnog sustava i moguće suradnje obrazovnog i privatnog sektora; uključivanje privatnog sektora u organizaciju raznih događaja na lokalnoj razini; poticanje donacija i sponzorstava, naročito za obrazovni sektor i aktivnosti vezane uz standard u obrazovnom sektoru</p>

MJERA 3.4.	Poticanje poduzetništva i samozapošljavanja
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	Mjera uključuje promociju i poticanje raznih oblika poduzetništva i samozapošljavanja kod osoba na tržištu rada. Poseban će naglasak biti stavljen na osjetljive skupine na tržištu rada, poticanje ženskog poduzetništva i poduzetništva mladih osoba. U ovu svrhu bit će provedene aktivnosti vezane za promociju poduzetništva i samozapošljavanja, kao i aktivnosti izravne financijske i ostale pomoći za nove poduzetnike i samozaposlene osobe.
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>Poticanje projekata neformalne edukacije mladih za poduzetništvo i samozapošljavanje; razvoj poduzetničkih vještina na svim razinama obrazovanja.</p> <p>Edukacije iz različitih područja ekonomije, prava, specifičnih vještina, informatike za nezaposlene, zaposlene, studente i učenike.</p> <p>Suradnja s gospodarskim sektorom u rješavanju problema u operativnom poslovanju, usavršavanju postojećih odnosno razvoju novih usluga, izlasku na nova tržišta, privlačenju novih skupina potrošača/korisnika usluge, kreiranju nove razvojne strategije poduzeća i sl.</p> <p>Uključivanje mladih u volonterske procese koji vode osamostaljivanju, samozapošljavanju i razvoju poduzetništva.</p> <p>Promocija poduzetništva i samozapošljavanja, uključivanje žena u mjere razvoja poduzetništva i samozapošljavanja, korištenje aktivnih mjera politike zapošljavanja i novih mjera na razini JLS.</p>

Prioritetni cilj 4: Unaprijeđena socijalna inkluzija

Mjerama definiranim u okviru ovoga prioriteta nastoji se unaprijediti opći obrazac društvenog uključivanja osoba s poteškoćama ili u opasnosti od isključivanja iz sustava obrazovanja i tržišta rada Istarske županije. Osobe s posebnim potrebama, darovite osobe, kao i osobe kojima prijeti socijalno isključivanje mogu ostvariti itekako pozitivan doprinos na ekonomsko i društveno okruženje zajednice u kojoj žive ako im se omogući da razviju i u potpunosti koriste svoje potencijale. Na ovaj način dodatno će se doprinijeti demokratizaciji društva na području tržišta rada i omogućiti bolje korištenje svih potencijala stanovništva koje živi na području Istarske županije.

MJERA 4.1.	Unaprjeđenje jednakopravnosti u pristupu tržištu rada
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Horizontalni prioritet integriran u široki spektar akcija na europskoj i nacionalnoj razini kojim se želi doprinijeti jednakim mogućnostima osoba na tržištu rada bez obzira na njihov spol, starost, vjersku ili seksualnu orijentaciju i nacionalnu pripadnost, te psihofizičke osobine.</p> <p>Osiguravanjem jednakih preduvjeta za sve članove društva u području tržišta rada moguće je izgrađivati moderno i demokratsko tržište rada u kojem pravo na obrazovanje, zapošljavanje i napredovanje u karijeri imaju sve osobe. Pritom je posebno dodatno naglasiti kako će se poboljšanjem ravnopravnosti pozitivno utjecati na cjelokupno tržište rada jer će se omogućiti neometan</p>

MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	razvoj i iskorištavanje svih specifičnih kompetencija radne snage bez obzira na njena slučajna svojstva u vidu spola, nacionalnosti i slično.
	<p>Organizacija događaja u suradnji s organizacijama civilnog društva u području ljudskih prava (dužnosti i sloboda), jednakosti spolova i sl.</p> <p>Educiranje poslodavaca o jednakopravnosti zapošljavanja; podrška poslodavcima koji zapošljavaju teže zapošljive skupine (kroz informiranje, analize radnih mjesta i ostale oblike podrške); poticajne mjere za zapošljavanje; angažman medija u promotivnim aktivnostima vezanim uz jednakopravnost na tržištu rada; praćenje statusa različitih skupina na tržištu rada; mogućnost intervencije u slučaju kršenja jednakopravnosti; osvještavanje isključenih skupina.</p>

MJERA 4.2. Prilagodba obrazovnog sustava za razvoj kompetencija učenika s posebnim potrebama te darovitih učenika	
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Svrha je ove mjere uspostava prikladnog obrasca za učinkovito i efikasno uključivanje učenika s posebnim potrebama u sustav obrazovanja kako bi im se bez diskriminacije omogućilo ravnopravno sudjelovanje u tržištu rada, povećala razina njihove zapošljivosti i općenite uključenosti u društveni život zajednice. Osobe s poteškoćama potrebno je integrirati već u mladoj dobi, pri čemu obrazovni sustav igra posebnu ulogu kao jedan od najvažnijih elemenata socijalizacije pojedinca. Od posebne je važnosti pritom osigurati stjecanje osnovnih životnih i radnih kompetencija za sve učenike s posebnim potrebama, dok se u povoljnim slučajevima mora raditi također i na razvoju dodatnih kompetencija. Stečene kompetencije moraju imati stvarnu primjenu na tržištu rada te za funkcioniranje u društvu.</p> <p>U svrhu omogućavanja ravnopravnog sudjelovanja osoba s posebnim potrebama na tržištu rada, nužno je provesti aktivnosti podizanja svijesti aktera na svim razinama kako bi se uključivanje moglo efikasno i ostvariti. Prije svega potrebno je same osobe s poteškoćama osvijestiti o vlastitim potencijalima, zatim djelovati na razini obitelji kao primarnom socijalizacijskom čimbeniku te na razini gospodarstva u smislu da se i kod gospodarstvenika podigne svijest o koristima i mogućnostima koje zapošljavanje osoba s posebnim potrebama donosi sa sobom.</p> <p>Darovita djeca i osobe često su isključene iz ravnopravnog sudjelovanja u obrazovanju i na tržištu rada jer se njihove posebne potrebe ne prepoznaju odnosno sustav nije sposoban pružiti im odgovarajuću podršku kako bi se optimalno razvile njihove kompetencije.</p> <p>Postojeća znanja i vještine stručnog osoblja treba uskladiti sa spoznajama i praksama suvremene psihologije, medicine, pedagogije, didaktike i drugih znanosti. Mjerom se nastoji individualizirati pristup učenicima s poteškoćama koji se ne bi odnosio samo na sadržajnu prilagodbu, već na prilagodbu načina rada potrebama svakog pojedinog učenika. Stručno osoblje bi lakše prilagodilo program i metode rada svakom učeniku. Darovita djeca dobila bi odgovarajuću sustavnu podršku u razvoju.</p>
MOGUĆE	Unutarnja organizacija obrazovnog sustava za kvalitetnije uključivanje osoba

AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>s posebnim potrebama i darovitih osoba u socijalizaciju i učenje (dodatno stručno osoblje, edukacija nastavnog i stručnog osoblja, poboljšani uvjeti rada, mogućnost organizacije kvalitetnog praktičnog rada za sve razine sposobnosti, mogućnost rada s roditeljima i budućim poslodavcima i sl.)</p> <p>Promocija prava osoba s posebnim potrebama.</p> <p>Olakšice, subvencije i ostali oblici pomoći osobama s posebnim potrebama, njihovim obiteljima, obrazovnom sektoru, poslodavcima i civilnom sektoru koji radi s osobama s posebnim potrebama.</p> <p>Organizacija zajedničkih projekata javnog, civilnog i privatnog sektora kojim se angažiraju osobe s posebnim potrebama na različitim poslovima i s različitim razinama potrebnih vještina.</p> <p>Osvještavanje mogućnosti i uvjeta zapošljavanja među gospodarstvenicima, roditeljima i učenicima s posebnim potrebama, te darovitim učenicima.</p> <p>Organizirano povećavanje kompetencija svog osoblja koje se u radu susreće s osobama s posebnim potrebama kao i darovitim osobama (zamjene, praksa u stručnim institucijama, primjeri dobre prakse, mobilnost, edukacije svih razina, individualizacija pristupa povećanjem broja osoblja i sl.).</p> <p>Kontinuirano angažiranje stručnih osobnih asistenata za osobe s posebnim potrebama u obrazovnom sustavu i izvan njega (ako nisu u mogućnosti pohađati školu).</p>
---------------------------------	--

MJERA 4.3. Poticanje društvenog poduzetništva	
OPIS MJERE I PREDVIĐENI UČINAK	<p>Ova mjera predstavlja komplementaran set aktivnosti usmjerenih promociji i poticanju društvenog poduzetništva. Nastoji se osigurati funkcionalan sustav socijalnih usluga za osobe s poteškoćama i osobe u opasnosti od socijalnog isključenja koji će odgovarati njihovim potrebama i dodatno unaprijediti njihovu integraciju u društvenu zajednicu.</p> <p>Razvojem potpornih usluga nastoji se osobama s poteškoćama i u opasnosti od isključenja iz društvene zajednice pomoći na svim razinama njihova života, od obitelji, prijevoza, kvalitete življenja i rada, društvenog života i slično. Usluge se odnose na savjetovanje, konkretnu pomoć, njegu i sl.</p> <p>Dokazani pozitivni učinak koji društveno poduzetništvo ima na ekonomsko i socijalno uključivanje osoba s poteškoćama ili nekom drugom karakteristikom koja ih čini otežano uključivima u širu društvenu zajednicu posebno je vidljiv kad se u društvenom poduzetništvu zapošljavaju osobe kojima prijeti socijalna isključenost.</p> <p>Poseban naglasak ovdje će se staviti i na pokretanje zaštitnih radionica i ostalih oblika zapošljavanja osoba kojima prijeti društvena izolacija.</p>
MOGUĆE AKTIVNOSTI/ PROJEKTI	<p>Potpora projektima i inicijativama za pokretanje društvenog poduzetništva, mentorstvo i savjetodavne usluge kako bi se postigli kvalitetni rezultati, upoznavanje s najboljim praksama, studentske posjete društvenim poduzećima, promocija važnosti društvenog poduzetništva.</p> <p>Osnivanje i kontinuirani rad zaštitnih radionica odnosno organizacija koje se</p>

bave pružanjem usluga osobama s posebnim potrebama kroz društveno poduzetništvo i zapošljavaju osobe s posebnim potrebama (financijska i druga pomoć, olakšice za prijevoz, donacije u stvarima i opremi, uspostava stručnih timova i sl.).

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA NA EUROPSKOJ, NACIONALNOJ I REGIONALNOJ RAZINI

Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije komplementarna je sa relevantnim širim strateškim okvirom na EU, nacionalnoj i regionalnoj razini u područjima zapošljavanja, obrazovanja i socijalne inkluzije. Ukratko, Strategija je usklađena sa sljedećim programskim dokumentima:

- **Na razini Europske unije:** Europa 2020, Europska strategija zapošljavanja, Inicijativa za zapošljavanje mladih 2014-2020, Strategija o mobilnosti u europskom prostoru visokog obrazovanja, Promocija kulturnih i kreativnih sektora za rast i poslove u Europskoj uniji te Obnovljene europske strategije obrazovanja odraslih.
- **Na razini Republike Hrvatske:** Sporazum o partnerstvu i Nacionalni program reformi, Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014-2020, Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020, Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014-2020, Strategija razvoja turizma, Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013-2020, Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske, Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske 2014-2020, Strateški plan ministarstva uprave 2014-2016, Strategija razvoja strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008-2013, Strateški plan Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta 2014-2016, Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014-2020
- **Na regionalnoj razini:** Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. te razvojne strategije Lokalnih akcijskih grupa.

Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije je na razini Europske unije usklađena sa sljedećim strateškim dokumentima:

- **Europa 2020:** u skladu s vizijom socijalne tržišne ekonomije donosi sljedeće prioritete: **pametnan rast** - potiče se razvoj ekonomije utemeljene na znanju i inovacijama, **održiv rast** koji je usmjeren promoviranju resursno i ekološki održivog rasta i unaprjeđenju konkurentnosti te **uključiv rast** koji počiva na boljoj društvenoj i teritorijalnoj povezanosti i osigurava visoku stopu zaposlenosti stanovništva. Glavni ciljevi ove strategije relevantni za područje ljudskih potencijala su: zaposlenost 75% stanovništva starosti između 20 i 64 godine, investiranje 3% BDP-a Europske unije u istraživanje i razvoj, smanjenje broja osoba koje rano napuštaju školovanje za 10%, barem 40% mladih generacija sa terciarnim stupnjem obrazovanja, 20 milijuna osoba manje u opasnosti od siromaštva. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije u okviru svojih prioriteta i mjera u velikoj mjeri uključuje navedene prioritete strategije Europa 2020. ([link](#))
- **Europska strategija zapošljavanja:** temelji se na strategiji Europa 2020 i fokusirana je na otvaranje novih i povećanje kvalitete postojećih radnih mjesta na području cijele Europske unije. Strategija sadrži elemente vezane za smanjenje strukturne nezaposlenosti, razvoja ljudskih potencijala radne snage u skladu s potrebama na tržištu rada, poboljšanja obrazovnih kurikulumu na svim razinama i promocije socijalne uključenosti kao i borbe protiv siromaštva. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije također uključuje navedene elemente. ([link](#))
- **Inicijativa za zapošljavanje mladih 2014-2020:** donesena je sa svrhom ojačavanja potpore europskih strukturnih fondova za regije sa više od 25% nezaposlenosti mladih. Inicijativa se financira iz sredstava Europskog socijalnog fonda, a glavni cilj usmjeren smanjenju nezaposlenosti osoba između 15 i 24 godina starosti, na način osiguranja financijske pomoći za provedbu aktivnosti povećanja zaposlenosti kod mladih. Strategija razvoja ljudskih

potencijala IŽ sadrži mjere i aktivnosti direktno usmjerene na povećanje zapošljivosti i zaposlenosti ove populacije stanovništva. ([link](#))

- **Strategija mobilnosti za europsko visoko obrazovanje:** strategija naglašava važnost promocije mobilnosti i povećanje kompetencija, znanja i vještina kod studenata, znanstvenih novaka, nastavnika i nenastavnog osoblja u visokom obrazovanju na području cijele EU. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije je usklađena sa ovom strategijom jer uključuje ove elemente. ([link](#))
- **Promocija kulturnih i kreativnih sektora za rast i poslove EU:** u ovom priopćenju Europske komisije naglašava se potreba za boljim povezivanjem dionika iz širokog spektra područja poput kulture, obrazovanja, industrije i poduzetništva sa svrhom poboljšanja komercijalnog uspjeha kulturnih i kreativnih industrija na otvorenom tržištu. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije integrira ovaj prioritet putem mjera promocije partnerstva između navedenih sektora. ([link](#))
- Politika obrazovanja odraslih u Strategiji razvoja ljudskih potencijala Istarske županije zasniva se na implementaciji **Obnovljene europske strategije za obrazovanje odraslih** (rezolucija vijeća EU br. 2011/C 372/01) koja je sastavni dio cjelovite Strategije Europa 2020, gdje se prepoznaju cjeloživotno učenje i usvajanje vještina, kao ključne sastavnice u odgovoru na trenutnu gospodarsku krizu, demografsko starenje i širu ekonomsku i socijalnu strategiju Europske unije. Glavni zadaci u implementaciji Europske agende obrazovanja odraslih su vezani uz poboljšanje kvalitete i učinkovitosti sustava obrazovanja odraslih kako bi cjeloživotno učenje i mobilnost postali stvarnost za sve stanovnike EU.

Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije na razini Republike Hrvatske je usklađena sa sljedećim strateškim dokumentima:

- **Sporazum o partnerstvu** ([link](#)) i **Nacionalni program reformi** ([link](#)) – unutar ova dva dokumenta određeni su strateški prioriteti usmjereni prema stvaranju novih te očuvanju postojećih radnih mjesta, kao i sprječavanju nezaposlenosti, dodatnoj fleksibilizaciji i mobilnosti aktera tržišta rada, povezivanju i usklađivanju potražnje tržišta rada sa ponudom obrazovnog sustava i unaprjeđenju učinkovitosti širokog spektra institucija koje djeluju na tržištu rada. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije također sadrži ove elemente.
- **Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014-2020** – fokusiran je na promociju održivog i kvalitetnog zapošljavanja i pružanju podrške aktivnostima mobilnosti radne snage. OP također naglašava potrebu za unaprjeđenje razine socijalne inkluzije, borbu protiv siromaštva i diskriminacije te se zalaže za povećano ulaganje u sektor obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije u planiranju mjera sukladna je s operativnim programom. ([link](#))
- **Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020** – usmjeren je prema podizanju kapaciteta za unaprjeđenje istraživačkih aktivnosti i inovacija, poticanje primjenjivanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u procesima učenja, unaprjeđenje konkurentnosti MSP sektora kroz promociju poduzetništva i jačanje ljudskih kapaciteta, promociju socijalne uključenosti, ulaganje u obrazovanje, izobrazbu, strukovno osposobljavanje i cjeloživotno učenje. Mjere i aktivnosti Strategije razvoja ljudskih potencijala Istarske županije usklađene su s definiranim prioritetima ovoga operativnog programa. ([link](#))
- **Industrijska strategija Republike Hrvatske** – usmjerena je prema povećanju zaposlenosti od najmanje 5% do 2020. godine u području visokih tehnologija, proizvodnje, komunikacijskih i informacijskih tehnologija, a u skladu sa smjernicama definiranim unutar Strategije pametne specijalizacije. Strategija posebno naglašava potrebu za razvojem i poboljšanjem nastavnih kurikuluma, kvalitete strukovnog obrazovanja, unaprjeđenjem kapaciteta radnika kao i povezivanje obrazovnog, poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije u sebi inkorporira ove ciljeve. ([link](#))

- **Strategija razvoja poduzetništva 2013-2020** – ova strategija usmjerena je unaprjeđenju potencijala te promociji poduzetništva. Naglašava potrebu za kontinuiranim usavršavanjem kapaciteta i kvalifikacija zaposlenih u sektoru poduzetništva kako bi se doprinijelo povećanju razine konkurentnosti poduzeća u RH. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije također sadrži ove elemente. ([link](#))
- **Strategija razvoja turizma** – glavni ciljevi ove Strategije usmjereni su na obogaćivanje postojećih i generiranje novih turističkih sadržaja i doživljaja, sustavno podizanje razine znanja, vještina i obrazovanja turističkih djelatnika, čime će se kontinuirano unaprjeđivati postojeća kvaliteta i izvrsnost usluge, stvaranje preduvjeta za jačanje poduzetništva, čime će se omogućiti ulazak u novi investicijski ciklus, stvaranje novih radnih mjesta i samozapošljavanje, učinkovito brendiranje Hrvatske i njenih turističkih regija, čime će se postići kvalitativno diferenciranje od konkurencije i osiguranje tržišne prepoznatljivosti, te je Strategija razvoja ljudskih potencijala IŽ u potpunosti usklađena s njom. ([link](#))
- **Strategija pametne specijalizacije** (nacrt) – ističe potrebu za ojačavanjem razine konkurentnosti i gospodarskog rasta putem uspostavljanja partnerstva između znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora, unaprjeđenjem partnerstava između dionika svih sektora te dodatnim razvojem ljudskih potencijala. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije također sadrži ove teme. ([link](#))
- **Strategija razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije** – naglašava potrebu za razvojem kompetencija i potencijala osoba kroz provedbu aktivnosti cjeloživotnog učenja, profesionalnog razvoja, usavršavanja osoblja zaposlenog u području odgoja i obrazovanja te intenziviranju primjene ICT tehnologija u procesima učenja i obrazovanja. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije sadrži aktivnosti kompatibilne s ovim ciljevima. ([link](#))
- **Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014-2020** – u sklopu svojih strateških ciljeva usmjerena je prema poboljšanju sustavne podrške ženskom poduzetništvu i njegovoj promociji. Strategija razvoja ljudskih potencijala IŽ također sadrži elemente promocije i podupiranja ženskog poduzetništva u Istarskoj županiji. ([link](#))
- **Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske (2014. – 2020.)** - bazira se na osiguravanju uvjeta za ostvarenje tri glavna cilja: borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu; sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih, kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba; uspostava koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Anti-diskriminacijska politika je polazni princip u ostvarenju navedenih prioriteta i ciljeva. ([link](#))
- **Strateški plan Ministarstva uprave 2014.-2016** – donosi preporuke za razvoj sustava strukovnog obrazovanja i naglašava promociju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, potrebe za osiguranjem jednakih prava i učenja za sve te unaprjeđenje kvalitete strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. ([link](#))
- **Strategija razvoja strukovnog obrazovanja u RH 2008.-2013** – između ostalog ističe potrebu za poboljšanje sustava upravljanja ljudskim potencijalima te poboljšanje kvalitete i učinkovitosti izobrazbe. ([link](#))

Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije na razini Istarske županije usklađena je sa sljedećim strateškim dokumentima:

- **Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020.** među svojim ciljevima sadrži posebne ciljeve vezane za razvoj ljudskih resursa i podizanje kvalitete života te povećanje gospodarske konkurentnosti Istarske županije. Unutar ovih ciljeva predložene mjere donose širok spektar prioriteta i mjera povezanih sa unaprjeđenjem sektora gospodarstva, povećanjem zapošljivosti i mobilnosti radne snage, razvojem obrazovnog sustava, sportskih aktivnosti, osnaživanjem organizacija civilnog društva te poticanjem socijalnog poduzetništva.

Strategija razvoja ljudskih potencijala kao prošireni dio Županijske razvojne strategije vezan uz razvoj ljudskih potencijala dosljedno prati ove ciljeve i prioritete. ([link](#))

- **Lokalna razvojna strategija LAG-a Središnja Istra** – u okviru svojih ciljeva i mjera ova strategija se fokusira na razvoj malog i srednjeg poduzetništva s naglaskom na potrebu obrazovanja u poduzetništvu, jačanje institucionalne podrške gospodarskim aktivnostima, ojačavanje obrazovne infrastrukture, unaprjeđenje zdravstvene i socijalne infrastrukture, socijalnu inkluziju, razvoj ljudskih resursa na svim razinama te razvoj međusektorske suradnje. Strategija razvoja ljudskih potencijala također sadrži ove elemente. ([link](#))
- **Lokalna razvojna strategija LAG-a Sjeverna Istra** – među ostalim se usredotočuje na potrebu za poticanjem znanstveno-istraživačkog rada, unaprjeđenje znanja i vještina dionika u poljoprivredi i šumarstvu, unaprjeđenje gospodarstva, društvenog standarda i kvalitete života te unaprjeđenje kompetencija ljudskih resursa. Strategija razvoja ljudskih potencijala uključuje ove elemente. ([link](#))
- **Lokalna razvojna strategija LAG-a Južna Istra** – naglašava potrebu za poboljšanjem konkurentnosti gospodarstva (posebice u sektorima turizma, obrtništva te malog poduzetništva), povećanjem zaposlenosti stanovništva, razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje društvene infrastrukture. Strategija razvoja ljudskih potencijala također sadrži mjere kompatibilne s navedenim. ([link](#))
- **Lokalna razvojna strategija LAG-a Istočna Istra** – fokusira se na jačanje atraktivnosti i konkurentnosti područja kroz, među ostalim, razvoj ljudskih resursa u svim područjima, ojačavanje međusektorske suradnje, unaprjeđenje kompetencija u svim područjima a posebice gospodarstvu, unaprjeđenje socijalne infrastrukture te stvaranje novih i očuvanje postojećih radnih mjesta. Strategija ljudskih potencijala Istarske županije također inkorporira ove elemente. ([link](#))

INSTITUCIONALNI OKVIR

Institucionalni okvir provedbe Strategije razvoja ljudskih potencijala Istarske županije počiva na načelu partnerstva i jednakog prava članova partnerstva da budu uključeni u sve aktivnosti vezane uz stvaranje i provedbu Strategije. Kako bi se Strategija uspješno provela, potrebno je jasno definirati uloge i odgovornost pojedinih dionika.

Vijeće tržišta rada Istarske županije (VTR IŽ) ustrojeno je temeljem progresivne integracije sa postojećim institucionalnim mehanizmima planiranja i koordinacije te ravnopravnoj uključenosti regionalne i lokalne vlasti, razvojne agencije, gospodarske i obrtničke komore, poslodavaca, zajednice i civilnog društva. Upravo su te institucije i sektori ključni pokretači pozitivnih kretanja na regionalnom i lokalnom tržištu rada.

Članovi i njihova uloga u provedbi strategije

Istarska županija – Upravni odjel za gospodarstvo IŽ je predsjedavajući VTR IŽ i predsjedavatelj Upravnog odbora. Župan Istarske županije pravni je predstavnik VTR-a, a odgovoran je za koordinaciju svih članova te potvrđivanje akcijskog i komunikacijskog plana Strategije. VTR inicira i sudjeluje u pripremi i provedbi razvojnih projekata te usvaja predložene projekte. Prima i usvaja izvješća o provedbi, nadzire i kontrolira provedbu, razmatra rezultate i učinke provedbe u odnosu na postavljene ciljeve te inicira i priprema dopune i izmjene akcijskog plana i izmjene Strategije.

Svi članovi VTR-a Istarske županije sačinjavaju **Skupštinu** koja donosi Strategiju. Trenutno je sačinjava 36 članova, odnosno institucija. Skupština usvaja izvješća o provedbi Strategije, daje prijedloge za izradu Akcijskog plana, inicira projekte i realizaciju projektnih ideja. Partneri VTR-a odnosno članovi Skupštine su:

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Pula
Istarska županija
IDA d.o.o.
Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Pula
Obrtnička komora Istarske županije
Grad Pula
Grad Vodnjan
Grad Labin
Grad Umag
Grad Novigrad
Grad Buzet
Grad Buje
Grad Rovinj
Grad Pazin
Grad Poreč
Pulski centar za poduzetništvo
Sveučilište Jurja Dobrile
Politehnika Pula Visoko poslovno-tehnička škola s pravom javnosti
Ekonomska škola Pula
Industrijsko obrtnička škola Pula
Gospodarska škola Buje
Udruga ZUM
Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva
Centar za inkluziju i podršku zajednici Pula
Uljanik Grupa
Učilište Uljanik
VALAMAR RIVIERA d.d
P.P.C. Buzet d.o.o. Buzet
Sindikat Metalaca Hrvatske - Koordinacija sindikalnih podružnica ULJANIK
Pučko otvoreno učilište Pula
DIOPTER PULA - otvoreno učilište
Pučko otvoreno učilište Labin
Centar za rehabilitaciju - Down syndrom centar Pula
Udruga centara u ronilačkom turizmu ALTUM MARE
START UP udruga
Pučko otvoreno učilište "Ante Babić Umag"

Upravni odbor je operativno je tijelo koje ima 9 članova. Zadaci u provedbi su:

- praćenje napretka programa rada VTR-a
- praćenje stanja tržišta rada Istarske županije
- ocjenjivanje utjecaja VTR-a na razvoj lokalnog tržišta rada
- osnivanje tematskih radnih skupina u skladu s aktivnostima Akcijskog plana; imenovanje članova radnih skupina; odobrenje njihovog plana rada
- pregled, praćenje i ocjena napretka Strategije u skladu s utvrđenim ciljevima i Akcijskim planom
- priprema izvješća za Skupštinu VTR-a
- predstavljanje VTR-a na nacionalnoj razini, suradnja s nacionalnim koordinacijskim tijelom po njegovom mogućem osnivanju. Usvaja izvješće o provedbi Strategije te prati ostvarenje zadanih indikatora

Upravni odbor Vijeća tržišta rada Istarske županije 2015.-2017. čine predstavnici sljedećih institucija:

1. Istarska županija (predsjedavajući)
2. Hrvatski zavod za zapošljavanje (dopredsjedavajući)
3. Riviera Adria d.d. Poreč (dopredsjedavajući)
4. Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Pula.,
5. Obrtnička komora Istarske županije
6. Sveučilište „Jurja Dobrile“ u Puli
7. Uljanik d.d. Pula
8. Udruga START UP
9. IDA d.o.o.

Tajništvo VTR-a obavlja administrativno-tehničke poslove koje omogućuju funkcioniranje VTR-a. Sjedište Tajništva u mandatnom razdoblju 2015-2017. je u Istarskoj županiji a Tajnik/ica je zaposlenik/ica Upravnog odjela za gospodarstvo. Tajništvo bira Upravni odbor, a za svoj rad odgovara Skupštini. Prikuplja podatke od relevantnih dionika, izrađuje izvješća o provedbi, predlaže i priprema dopune Strategije i analitičkih podataka te izvještava o rezultatima i učincima provedbe Strategije.

Institucionalni okvir za provedbu Strategije obuhvaća:

- sudjelovanje političkih predstavnika regionalne i lokalne vlasti, predstavnika potpornih institucija te drugih značajnih dionika u višim strukturama VTR-a (Predsjedništvo, Upravni odbor) doprinijet će ostvarivanju savjetodavne uloge VTR-a. Usvojeni Poslovnik o radu uređuje predsjedavajućem i njegovim zamjenicima odgovornost za cjelokupnu koordinaciju i praćenje Strategije.
- Tajništvo VTR-a od izuzetne je važnosti kako bi se olakšalo funkcioniranje aktivnosti VTR-a. Tajništvo pruža podršku na operativnoj razini pri informiranju članova o mogućnostima financiranja, održavanju baze podataka te uspostavi sustava izvještavanja i praćenja provedbe Strategije.
- Uloge ostalih dionika razlikuju se sukladno fazi provedbe Strategije. Identificiran drugi vanjski dionici imat će ulogu u provedbi aktivnosti.

Institucionalni ustroj VTR-a funkcionirat će unutar postojećih struktura umrežavanjem i komunikacijom, prema jasno definiranim potrebama i mogućnostima. Pravilnik o radu VTR-a nalazi se u prilogu Strategije.

PROVEDBA I PRAĆENJE PROVEDBE STRATEGIJE

Svrha sustava praćenja i izvještavanja je osigurati dovoljno informacija za nositelje provedbe Strategije razvoja ljudskih potencijala za donošenje ocjena o sljedećim ključnim elementima:

- uspješnosti provedbe postavljenih ciljeva za tekuće razdoblje,
- razlozima za eventualnu neuspješnu provedbu postavljenih ciljeva te mogućim rješenjima,
- adekvatnosti planiranih resursa (materijalnih, ljudskih, financijskih) za ostvarenje planiranih ciljeva, odnosno prijedlozima za eventualnim realokacijama resursa,
- relevantnosti planiranih prioriteta i mjera s obzirom na eventualne promijenjene okolnosti temeljem iskustava iz provedbe,
- financijskoj učinkovitosti provedbe mjera, i
- uspješnosti procesa partnerstva s ključnim socio-ekonomskim dionicima.

Sustav praćenja i izvještavanja temelji se na dva ključna elementa - na podacima o ostvarenim rezultatima (u obliku baze podataka) te na izvještajima koji na sažet i jasan način pružaju informacije o ostvarenim rezultatima.

Izvještavanje o provedbi Strategije razvoja ljudskih potencijala ima dva cilja:

- sumarno prikazivanje provedenih razvojnih mjera kroz projekte provedene u nekoj kalendarskoj godini
- izvještavanje o postignutim konkretnim rezultatima provedenih razvojnih mjera pomoću pokazatelja rezultata, čime se dokazuje postizanje strateških ciljeva i prioriteta razvoja.

Izvještavanje se odnosi na povremene informacije o podacima prikupljenima putem procesa praćenja i predstavljene bitnim zainteresiranim akterima/donatorima i dionicima.

Praćenje će se odvijati na tri razine:

- pregled napretka specifičnih djelovanja identificiranih u godišnjem Akcijskom planu (pokazatelji rezultata i financijski izvještaj);
- procjena utjecaja ovih djelovanja na ciljeve na koje se odnose;
- rad s partnerima na reviziji stanja na tržištu rada u Istarskoj županiji te ocjeni doprinosa djelovanja na ciljeve razvoja tržišta rada u regiji.

Tajništvo VTR-a će prikupljati podatke na dobrovoljnoj osnovi od partnera VTR-a i drugih prijavitelja.

U financijskom izvještaju se ukratko opisuje koje su sve razvojne mjere (aktivnosti/projekti) poduzete u izvještajnom razdoblju te se daje kratak izvještaj o njihovom financiranju prema izvorima (državni proračun, županijski proračun, lokalni proračun, pomoći Europske unije, javna poduzeća, ostali izvori (civilni sektor, javno-privatna partnerstva, koncesije, sredstva privatnog sektora).

Izvještaj o pokazateljima postignuća odnosi se na svaku mjeru koja je identificirana u godišnjem Akcijskom planu i za koju je odabran pokazatelj. Izvještaj prikazuje pokazatelj, njegov opis, jedinicu mjere, izvor podatka, polaznu vrijednost u baznoj godini te trenutnu vrijednost u izvještajnom razdoblju i ciljanu vrijednost za naredno razdoblje.

Hrvatski zakonski okvir za sada nije propisao forme operativnog praćenja rada lokalnih partnerstva za zapošljavanje odnosno vijeća tržišta rada, no glavni dionici VTR-a koriste sustav praćenja i monitoringa kojim se sistematično izvještava o rezultatima provedbe (na razini Upravnog odbora i Skupštine VTR-a, Županiji i Županijske skupštine, te na razini Ministarstva rada i mirovinskog sustava kao krovnoj instituciji za sva vijeća tržišta rada).

INDIKATORI PROMJENA

Indikatori promjena prate se na trogodišnjoj razini u odnosu na polaznu vrijednost (2017. i 2020. godine). U slučaju da podaci o postizanju pojedinih indikatora nisu direktno dostupni, VTR se dogovara o načinu izračuna. Polazna vrijednost određena je kao 100 što znači da se ciljana vrijednost izračunava kao indeks u odnosu na polaznu vrijednost. VTR će identificirati podatke o apsolutnim polaznim i ciljanim vrijednostima u procesu praćenja provedbe Strategije.

Indikatori vezani uz provedbu aktivnosti/projekata donose se na godišnjoj razini po prihvatanju plana prijave/financiranja/provedbe projekata VTR-a pa nisu posebno istaknuti u Strategiji.

Indikator	Izvor podataka	Polazna vrijednost (2014. /2015.g.)	Ciljana vrijednost 2020. godine
Stopa (statističke) nezaposlenosti	HZZ	100	80
Udio dugotrajno nezaposlenih osoba	HZZ	100	90
Ukupna zaposlenost	HZMO	100	110
Udio zaposlenih žena	HZMO	100	110
Udio zaposlenih osoba s invaliditetom	HZMO	100	120
Udio zaposlenih osoba po dobnim kategorijama (mladi)	HZMO	100	120
Migracijski saldo – udio u zaposlenosti županije	HZMO	100	120
Uspješnost zapošljavanja po završenom osposobljavanju	HZZ	100	120
Broj programa i broj polaznika programa cjeloživotnog učenja	institucije cjeloživotnog obrazovanja, HZZ	100	130
Broj projekata vezanih uz razvoj ljudskih potencijala	VTR, IDA	100	130
Povećanje uspješnosti poslovanja poduzetnika (produktivnost mjerena ukupnim prihodom po zaposlenom, produktivnost mjerena ukupnom neto dobiti po zaposlenom, pokazatelji ukupne ekonomičnosti te pokazatelji rentabilnosti u odnosu prema ukupnoj imovini, prometu i prema vlastitom kapitalu).	FINA	100	110
Broj učenika i studenata i sati naukovanja u tvrtkama	škole, fakulteti	100	120
Broj volonterskih sati (mjerilo socijalne kohezije)	Nacionalna zaklada za civilno društvo	100	120
Iznos investicija JLS u zgrade i opremu u školama	IŽ, UO za obrazovanje	100	110
Donacije poslovnog sektora obrazovnom sektoru	IŽ, UO za obrazovanje	100	120
Broj izvannastavnih i izvanškolskih programa	IŽ, UO za obrazovanje	100	120
Broj novih poduzetnika i obrtnika	HGK, HOK	100	110
Broj novih društvenih poduzetnika	DZS	100	120

Sadržaj ove publikacije/emitiranog materijala isključiva je odgovornost Istarske županije – Regione Istriana.

Dodatne informacije o projektu zainteresiranim stranama su dostupne kod:

Istarska županija – Regione Istriana Flanatička 29, 52100 Pula tel: 052/352-173 fax: 052/ 352-172 web: www.istra-istria.hr mail: gospodarstvo@istra-istria.hr	Hrvatski zavod za zapošljavanje Ured za financiranje i ugovaranje projekata Europske unije Petračićeva 4/3 10 000 Zagreb web: www.hzz.hr mail: hzz@hzz.hr
--	---

Više informacija o EU fondovima dostupno je na web stranici Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije www.strukturnifondovi.hr